

สภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนประถมศึกษา
กลุ่มเครือข่ายโรงเรียนชุมชนบ้านสันจำปา
อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย

กมลพร ศรีชัย

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเสนอเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

พฤษภาคม 2555

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยพะเยา

อาจารย์ที่ปรึกษา และคณบดีวิทยาลัยการศึกษาต่อเนื่อง ได้พิจารณาการศึกษา
ต้นคว้าด้วยตนเอง เรื่อง “การศึกษาเรื่อง สภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตร
แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มเครือข่าย
โรงเรียนชุมชนบ้านสันจำปา อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย ” เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
ของมหาวิทยาลัยพะเยา

.....
(ดร.ณรงค์ศักดิ์ จันทน์นวล)

อาจารย์ที่ปรึกษา

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ นพรัถ)

คณบดีวิทยาลัยการศึกษาต่อเนื่อง

พฤษภาคม 2555

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ เสร็จสมบูรณ์ได้โดยความกรุณาเป็นอย่างยิ่งจาก ดร.ณรงค์ศักดิ์ จันทร์นวล อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ได้กรุณาให้คำแนะนำ และข้อเสนอแนะต่าง ๆ ตลอดจนการแก้ไขข้อบกพร่อง เพื่อให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้มีความสมบูรณ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้ง จึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณ นายทงศักดิ์ มณีเวียง นางสาวนาฎยา วงศ์ชุม นายประเสริฐ ศุภชาติไพบุลย์ และคณาจารย์สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยการศึกษาต่อเนื่อง มหาวิทยาลัยพะเยา ทุกท่าน ที่ประสิทธิประสาทวิชาความรู้พร้อมแนวคิดและประสบการณ์ต่าง ๆ ให้แก่ผู้วิจัย ขอขอบคุณผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ของโรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มเครือข่ายโรงเรียน ชุมชนบ้านสันจำปา อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 2 ทุกท่านที่ได้กรุณาให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

ท้ายสุดนี้คุณค่าทั้งหมดที่เกิดจากการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาบพการี ของผู้วิจัยและคณาจารย์ทุกท่านที่อยู่เบื้องหลังแห่งการวางรากฐานการศึกษาให้กับผู้วิจัยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

กมลพร ศรีชัย

ชื่อเรื่อง	สภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มเครือข่ายโรงเรียนชุมชนบ้านสันจำปา อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย
ผู้ศึกษาค้นคว้า	กมลพร ศรีชัย
ที่ปรึกษา	ดร. ณรงค์ศักดิ์ จันทน์นวล
ประเภทสารนิพนธ์	การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยพะเยา, 2555

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง สภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มเครือข่ายโรงเรียนชุมชนบ้านสันจำปา อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มเครือข่ายโรงเรียนชุมชนบ้านสันจำปา 7 ด้าน ได้แก่ การวางแผนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การจัดทำโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา การจัดทำคำอธิบายรายวิชา การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การกำหนดรูปแบบ วิธีการ เกณฑ์การจบ การศึกษา และเอกสารหลักฐานการศึกษา การพัฒนาระบบการส่งเสริมสนับสนุน การนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล ประชากรที่ใช้ในการศึกษา เป็นผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนของโรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มเครือข่ายโรงเรียนชุมชนบ้านสันจำปา จำนวน 39 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 คือ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 คือ สภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)

ผลการศึกษาพบว่า

สภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มเครือข่ายโรงเรียนชุมชนบ้านสันจำปา อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย โดยรวมมีสภาพการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.97$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ทั้ง 7 ด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก

- Title** THE STATES OF SCHOOL CURRICULUM PLANNING ACCORDING TO CORE CURRICULUM OF FUNDAMENTAL EDUCATION YEAR 2008 OF PRIMARY NETWORK SCHOOLS OF BAAN SAN JUM PA COMMUNITY SCHOOL, MAE SUAI DISTRICT, CHIANG RAI PROVINCE
- Author** Gamonporn Srichai
- Advisor** Narongsak Chunnual, Ph.D.
- Academic Paper** Independent Study M.Ed. in Educational Administration, University of Phayao, 2012

ABSTRACT

This study investigates the states of school curriculum planning according to core curriculum of Fundamental Education year 2008 of Primary Network Schools of Baan San Jum Pa Community School, Mae Suai District, Chiang Rai Province. The Scope of this study was to investigate the states of school curriculum planning in 7 aspects, namely, school curriculum planning, school curriculum structure planning, course description planning, activity planning, for students development format, criteria of graduation and transcript format, support systems development, supervision, monitoring and evaluation. The population were 39 school administrators and teachers of the Primary Network Schools of Baan San Jum Pa Community School. The instrument used was a questionnaire. The data collected were analyzed by using frequency, mean, percentage and standard deviation.

The result showed that the overall states was at high level. When considered each aspect it was found that all 7 aspects were also at high level.

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
ขอบเขตของการวิจัย	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	6
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	7
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
การพัฒนาหลักสูตร.....	8
หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544	15
สาเหตุของการเปลี่ยนแปลง หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เป็นหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.....	48
การเปรียบเทียบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กับ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.....	52
หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.....	56
หลักสูตรสถานศึกษา	85
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	114
3 วิธีดำเนินการศึกษา	118
ประชากร.....	118
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	118
การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	119
การเก็บรวบรวมข้อมูล	119

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
การวิเคราะห์ข้อมูล	120
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	121
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	122
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่ง/หน้าที่ โดยวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบ ของค่าร้อยละ.....	122
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล สภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาตาม หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียน ประถมศึกษากลุ่มเครือข่ายโรงเรียนชุมชนบ้านสันจำปา อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย โดยรวมและรายด้าน โดยหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน.....	124
5 บทสรุป	134
สรุปผลการวิจัย	134
อภิปรายผลการวิจัย.....	135
ข้อเสนอแนะ	136
บรรณานุกรม	137
ภาคผนวก	142
ประวัติผู้ศึกษาค้นคว้า	152

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1 แสดงการเปรียบเทียบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กับ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.....	52
2 แสดงโครงสร้างเวลาเรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.....	73
3 แสดงการกำหนดรหัสวิชา.....	97
4 แสดงจำนวนและค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุ เพศ วุฒิ การศึกษา ตำแหน่ง/หน้าที่ ประเภทของสถานศึกษา และขนาดของ สถานศึกษา.....	122
5 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของ โรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มเครือข่ายโรงเรียนชุมชนบ้านสันจำปา อำเภอ แม่สรวย จังหวัดเชียงราย โดยรวมและรายด้าน	124
6 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพสภาพการจัดทำหลักสูตร สถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มเครือข่ายโรงเรียนชุมชนบ้านสันจำปา อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย ด้านการวางแผนจัดทำหลักสูตร สถานศึกษา.....	125
7 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพสภาพการจัดทำหลักสูตร สถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มเครือข่ายโรงเรียนชุมชนบ้านสันจำปา อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย ด้านการจัดทำโครงสร้างหลักสูตร สถานศึกษา.....	126
8 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของ โรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มเครือข่ายโรงเรียนชุมชนบ้านสันจำปา อำเภอ แม่สรวย จังหวัดเชียงราย ด้านการจัดทำคำอธิบายรายวิชา	127

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
9 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของ โรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มเครือข่ายโรงเรียนชุมชนบ้านสันจำปา อำเภอ แม่สรวย จังหวัดเชียงราย ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน.....	128
10 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของ โรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มเครือข่ายโรงเรียนชุมชนบ้านสันจำปา อำเภอ แม่สรวย จังหวัดเชียงราย ด้านการกำหนดรูปแบบ วิธีการ เกณฑ์การจบ การศึกษา และเอกสารหลักฐานการศึกษา.....	129
11 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของ โรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มเครือข่ายโรงเรียนชุมชนบ้านสันจำปา อำเภอ แม่สรวย จังหวัดเชียงราย ด้านการพัฒนาระบบการส่งเสริมสนับสนุน.....	130
12 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของ โรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มเครือข่ายโรงเรียนชุมชนบ้านสันจำปา อำเภอ แม่สรวย จังหวัดเชียงราย ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล.....	132

สารบัญภาพ

ภาพ	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย	7
2 กระบวนการพัฒนาหลักสูตร	13
3 องค์ความรู้ ทักษะสำคัญและคุณลักษณะในหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน	62
4 การดำเนินงานของสถานศึกษาในการใช้ หลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.....	95
5 แผนภูมิการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา	109
6 แผนภูมิกระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา.....	113

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ทรัพยากรมนุษย์ นับได้ว่าเป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญยิ่งของสังคม ความเจริญก้าวหน้าของประเทศชาติและความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์และมีคุณภาพ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องพัฒนาและจัดการศึกษาให้แก่ทรัพยากรมนุษย์ การพัฒนาคุณภาพการศึกษาต้องเริ่มที่การพัฒนาหลักสูตร เพราะหลักสูตรถือเป็นหัวใจสำคัญในการกำหนดทิศทางการพัฒนาการจัดการศึกษาให้ขับเคลื่อนไปตามเป้าหมายที่ต้องการ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 28 บัญญัติว่า หลักสูตรการศึกษาในระดับต่าง ๆ รวมทั้งหลักสูตรการศึกษาสำหรับบุคคล ตามมาตรา 10 วรรคสอง วรรคสาม และวรรคสี่ ต้องมีลักษณะหลากหลาย ทั้งนี้ให้จัดตามความเหมาะสมของแต่ละระดับ โดยมุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคล ให้เหมาะสมแก่วัย และศักยภาพ สาระของหลักสูตร ทั้งที่เป็นวิชาการและวิชาชีพ ต้องมุ่งพัฒนาคนให้มีความสมดุลทั้งด้าน ความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีงาม และความรับผิดชอบต่อสังคม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542, หน้า 8-9)

กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 ให้เป็นหลักสูตรแกนกลางของประเทศ โดยกำหนดจุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมาย และกรอบทิศทางในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีคุณภาพชีวิตที่ดี และมีขีดความสามารถ ในการแข่งขันในเวทีโลก (กระทรวงศึกษาธิการ, 2544) พร้อมกันนี้ได้ปรับกระบวนการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) ที่มุ่งเน้นการกระจายอำนาจทางการศึกษาให้ท้องถิ่น และสถานศึกษาได้มีบทบาทและมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2542)

จากการวิจัย และติดตามประเมินผลการใช้หลักสูตรในช่วงระยะ 6 ปี ที่ผ่านมา พบว่า หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 มีจุดดีหลายประการเช่น ช่วยส่งเสริมการกระจายอำนาจทางการศึกษา ทำให้ท้องถิ่นและสถานศึกษามีส่วนร่วมและมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น มีแนวคิดและหลักการในการส่งเสริมการพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวมอย่างชัดเจน อย่างไรก็ตามผลการศึกษาดังกล่าวยังได้สะท้อนให้เห็นถึงประเด็นที่เป็นปัญหา และความไม่ชัดเจนของหลักสูตรหลายประการ ทั้งในส่วนของเอกสาร

หลักสูตรได้แก่ ปัญหาความลับสนของผู้ปฏิบัติในระดับสถานศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา สถานศึกษาส่วนใหญ่กำหนดสาระการเรียนรู้ และผลการเรียนรู้ที่คาดหวังไว้มาก ทำให้เกิดปัญหาหลักสูตรแน่น การวัดและประเมินผล ไม่สะท้อนมาตรฐานส่งผลต่อปัญหาการจัดทำเอกสารหลักฐานทางการศึกษาและการเทียบโอนผลการเรียน รวมทั้งปัญหาคุณภาพของผู้เรียนในด้านความรู้ ทักษะความสามารถและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ยังไม่เป็นที่น่าพอใจ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2546ก)

นอกจากนั้น แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ได้ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการปรับเปลี่ยนจุดเน้นในการพัฒนาคุณภาพคนในสังคมไทย ให้มีคุณธรรม และมีความรอบรู้อย่างเท่าทันให้มีความพร้อมทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และศีลธรรม สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงเพื่อนำไปสู่สังคมฐานความรู้ได้อย่างมั่นคง แนวทางพัฒนาคนดังกล่าวมุ่งเตรียมเด็กและเยาวชนให้มีพื้นฐานจิตใจที่ดีงาม มีจิตสาธารณะ พร้อมทั้งมีสมรรถนะ ทักษะ และมีความรู้พื้นฐานที่จำเป็นในการดำรงชีวิต อันจะส่งผลต่อการพัฒนาประเทศแบบยั่งยืน (สภาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2549) ซึ่งแนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ในการพัฒนาเยาวชนของชาติเข้าสู่โลกยุคศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณธรรม รักความเป็นไทย มีทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ มีทักษะด้านเทคโนโลยี สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมโลกได้ อย่างสันติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

จากข้อค้นพบในการศึกษาวิจัยและติดตามผลการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ที่ผ่านมา ประกอบกับข้อมูลแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาคนในสังคมไทย และจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการในการพัฒนาเยาวชนสู่ศตวรรษที่ 21 จึงเกิดการทบทวนหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เพื่อนำไปสู่การพัฒนาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่มีความเหมาะสมชัดเจน ทั้งเป้าหมายของหลักสูตรในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และกระบวนการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติในระดับเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา โดยได้มีการกำหนดวิสัยทัศน์ จุดหมาย สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่ชัดเจน เพื่อใช้เป็นทิศทางในการจัดทำหลักสูตรการเรียนการสอนในแต่ละระดับ นอกจากนี้ได้กำหนดโครงสร้างเวลาเรียนพื้นฐานของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ในแต่ละชั้นปีไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และเปิดโอกาสให้สถานศึกษาเพิ่มเติมเวลาเรียนได้ตามความพร้อม และจุดเน้น อีกทั้งได้ปรับกระบวนการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เกณฑ์การจบการศึกษาแต่ละระดับ และเอกสารแสดงหลักฐานทางการศึกษาให้มีความสอดคล้องกับ

มาตรฐานการเรียนรู้ และมีความชัดเจนต่อการนำไปปฏิบัติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553, หน้า 1-2)

ตามคำสั่งกระทรวงศึกษาธิการที่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 293/2551 เรื่อง ให้ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ความว่า กระทรวงศึกษาธิการประกาศใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ให้เป็นไปดังนี้

1. โรงเรียนต้นแบบการใช้หลักสูตรและโรงเรียนที่มีความพร้อมตามรายชื่อที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด

1.1 ปีการศึกษา 2552 ให้ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 4

1.2 ปีการศึกษา 2553 ให้ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 2 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และ 5

1.3 ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 เป็นต้นไป ให้ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ทุกชั้นเรียน

2. โรงเรียนทั่วไป

2.1 ในปีการศึกษา 2553 ให้ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 4

2.2 ในปีการศึกษา 2554 ให้ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 2 ชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 4 และ 5

2.3 ตั้งแต่ปีการศึกษา 2555 เป็นต้นไป ให้ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ทุกชั้นเรียน

หากการนำหลักสูตรไปใช้ดำเนินการอย่างไม่ถูกต้อง หรือไม่ดีเพียงพอ ความล้มเหลวของหลักสูตรก็จะบังเกิดขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงมิได้ ดังนั้นการใช้หลักสูตรเป็นขั้นตอนหนึ่งที่สำคัญที่จะต้องเอาใจใส่และพิจารณาอย่างรอบคอบที่สุด (สังต์ อุทรานันท์, 2532, หน้า 261-262)

ดังนั้น ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มเครือข่ายโรงเรียนชุมชนบ้านสันจำปา อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 2 มีความต้องการศึกษาสภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มเครือข่ายโรงเรียน ชุมชนบ้านสันจำปา อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 2 เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงและปัญหาในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งนำมาเป็น

ข้อมูลสำหรับเตรียมการดำเนินการวางแผนพัฒนาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และปรับปรุงคุณภาพการศึกษา ตลอดจนนำผลการศึกษาไปประยุกต์ใช้ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มเครือข่ายโรงเรียนชุมชนบ้านสันจำปา อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นการศึกษาสภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มเครือข่ายโรงเรียนชุมชนบ้านสันจำปา อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 จำนวน 5 โรงเรียน ตามมาตรฐานการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จำนวน 7 ด้าน คือ

- 1.1 การวางแผนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา
- 1.2 การจัดทำโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา
- 1.3 การจัดทำคำอธิบายรายวิชา
- 1.4 การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
- 1.5 การกำหนดรูปแบบ วิธีการ เกณฑ์การจบ
- 1.6 การศึกษา และเอกสารหลักฐานการศึกษา
- 1.7 การพัฒนาระบบการส่งเสริมสนับสนุนและการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล

ประเมินผล

2. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนของโรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มเครือข่ายโรงเรียนชุมชนบ้านสันจำปา อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 2 ในปีการศึกษา 2554 จำนวน 39 คน จำแนกเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 5 คน ครูผู้สอน จำนวน 34 คน

นियามศัพท์เฉพาะ

1. **ผู้บริหารสถานศึกษา** หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มเครือข่ายโรงเรียนชุมชนบ้านสันจำปา อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ปีการศึกษา 2554

2. **ครู** หมายถึง ครูผู้สอนที่ทำหน้าที่สอนในโรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มเครือข่าย โรงเรียนชุมชนบ้านสันจำปา อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ปีการศึกษา 2554

3. **โรงเรียนประถมศึกษา** หมายถึง สถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่เปิดสอนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ตั้งอยู่ ในกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนชุมชนบ้านสันจำปา อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย จำนวน 5 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนบ้านทุ่งฟ้าผ่า โรงเรียนบ้านป่าเมียงแม่พริก โรงเรียนบ้านแม่พริก (เมืองยศพิทยา นุกูล) โรงเรียนบ้านปางอ้อย โรงเรียนชุมชนบ้านสันจำปา

4. **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551** หมายถึง หลักสูตรในส่วนที่กำหนดโดยหน่วยงานส่วนกลาง (สพฐ.) เพื่อให้ทุกโรงเรียนในระดับการศึกษาขั้น พื้นฐาน ใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนทุกคน หลักสูตรแกนกลางระบุสิ่งที่ จำเป็นสำหรับพัฒนาเยาวชนไทยทุกคนให้เป็นพลเมืองดีของชาติ และสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ อย่างมีความสุข ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม ความเจริญทางวิทยาการในโลก ยุคปัจจุบัน องค์ประกอบสำคัญของหลักสูตรแกนกลาง ได้แก่ วิสัยทัศน์ หลักการ จุดหมาย สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด สาระ การเรียนรู้แกนกลาง โครงสร้างเวลาเรียนพื้นฐาน และเกณฑ์การวัดประเมินผลกลาง

5. **หลักสูตรสถานศึกษา** หมายถึง เอกสารที่เป็นตัวกำหนดวิธีการหรือแนวทางการจัด การศึกษาในโรงเรียน จัดทำขึ้นโดยยึดกรอบทิศทางของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถ มีทักษะ สามารถนำความรู้ที่ได้รับ ไปสู่การปฏิบัติตนที่ดี มีชีวิตอยู่ในชุมชนและสังคมอย่างมีความสุข โดยที่กระทรวงศึกษาธิการ กำหนดให้โรงเรียนนำไปใช้ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา หรือนำไปเป็นแนวทางในการจัด การเรียนการสอนแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ มีผลบังคับใช้ในปีการศึกษา 2553 ในชั้นประถมศึกษาปี ที่ 1-6 และมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 4

6. **การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา** หมายถึง การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาอย่างมี ระบบมีแนวทางในการจัดทำอย่างเป็นขั้นตอนเพื่อให้สามารถบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาให้

บรรลุถึงเป้าหมาย และมีความสมบูรณ์ พร้อมทั้งจะนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล

7. การดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 หมายถึง การดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ของสถานศึกษา ซึ่งครอบคลุมกิจกรรมเกี่ยวกับ การวางแผนจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การจัดทำโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา การจัดทำคำอธิบายรายวิชา การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การกำหนดรูปแบบ วิธีการ เกณฑ์การจบการศึกษาและเอกสารหลักฐานการศึกษา การพัฒนาระบบการส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาหลักสูตร การนิเทศ กำกับ ติดตาม และ ประเมินผลการใช้หลักสูตร

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ได้ทราบสภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มเครือข่ายโรงเรียนชุมชนบ้านสันจำปา อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2
2. โรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มเครือข่ายโรงเรียนชุมชนบ้านสันจำปา อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย สามารถใช้ข้อมูลที่ได้จากการศึกษา วางแผนพัฒนาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ของโรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มเครือข่ายโรงเรียนชุมชนบ้านสันจำปา อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย
3. เป็นแนวทางให้ผู้บริหารสถานศึกษาอื่น ๆ หรือผู้ที่เกี่ยวข้องได้นำผลการศึกษา ไปประยุกต์ใช้ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาสภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มเครือข่ายโรงเรียนชุมชนบ้านสันจำปา อำเภอแม่สรวย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 2 จำนวน 7 ตำบล ซึ่งมีกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

ภาพ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. การพัฒนาหลักสูตร
2. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544
3. สาเหตุของการเปลี่ยนแปลง หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เป็นหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
4. การเปรียบเทียบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กับ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
5. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
6. หลักสูตรสถานศึกษา
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การพัฒนาหลักสูตร

หลักสูตรเป็นสิ่งสำคัญของการจัดการศึกษา เพราะเป็นสิ่งที่กำหนดแนวทางการปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ หลักสูตรที่ดีต้องมีการพัฒนาอยู่เสมอ เพื่อให้มีเนื้อหาสาระทันกับสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคม เศรษฐกิจ เทคโนโลยี และการเมือง ซึ่งมีนักการศึกษาได้อธิบาย และให้ความหมายการพัฒนาหลักสูตร ดังนี้

ความหมายของหลักสูตร

นักการศึกษา ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้อย่างหลากหลาย ขึ้นอยู่กับทัศนะ ความเชื่อ แนวคิด ปรัชญาและประสบการณ์ ซึ่งสามารถประมวลความหมายของหลักสูตรที่สำคัญได้ ดังนี้

เซย์เลอร์ อเล็กซานเดอร์ และเลวิส (Saylor, Alexander and Lewis. 1981, p. 8) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตร หมายถึง แผนการเรียนการสอนที่จัดโอกาสในการเรียนรู้ให้แก่บุคคลที่ได้รับการศึกษา

บีเน และคนอื่น ๆ (Beane & others. 1986, p. 34-35) สรุปความหมายของหลักสูตรไว้โดยใช้เกณฑ์ความเป็นรูปธรรม (Concrete) ไปสู่นามธรรม (Abstract) และจากการยึดโรงเรียนเป็น

ศูนย์กลาง (School-centered) ไปสู่การยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Learner-centered) โดยได้อธิบายไว้ ดังนี้

1. หลักสูตร คือ ผลผลิตที่เกิดขึ้นจากระบวนการจัดการศึกษา(Curriculum as product)
2. หลักสูตร คือ โครงการหรือแผนการในการจัดการศึกษา (Curriculum as program)
3. หลักสูตร คือ การเรียนรู้ที่กำหนดไว้อย่างมีความหมาย (Curriculum as intended learning)

4. หลักสูตร คือ ประสบการณ์ของผู้เรียน (Curriculum as experience of the learner)

โอลิวา (Oliva. 1992, p. 8–9) ได้ให้นิยามความหมายของหลักสูตร โดยแบ่งเป็น

1. การให้นิยามโดยยึดจุดประสงค์ (Purpose) หลักสูตร จึงมีภาระหน้าที่ที่จะทำให้ผู้เรียนควรจะเป็นอย่างไรหรือมีลักษณะอย่างไร หลักสูตรแนวคิดนี้จึงมีความหมายในลักษณะที่เป็นวิธีการที่นำไปสู่ความสำเร็จตามจุดประสงค์หรือจุดมุ่งหมาย เช่น หลักสูตร คือ การถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรม หลักสูตร คือ การพัฒนาทักษะการคิดของผู้เรียน เป็นต้น

2. การให้นิยามโดยยึดบริบทหรือสภาพแวดล้อม (Contexts) นิยามหลักสูตรในลักษณะนี้ เป็นการอธิบายถึงลักษณะทั่วไปของหลักสูตร ซึ่งแล้วแต่ว่าเนื้อหาของหลักสูตรมีลักษณะเป็นอย่างไร เช่น หลักสูตรที่ยึดเนื้อหาวิชา หลักสูตรที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง หลักสูตรเพื่อการปฏิรูปสังคม เป็นต้น

3. การให้นิยามโดยยึดวิธีดำเนินการหรือยุทธศาสตร์ (Strategies) เป็นการให้นิยามหลักสูตร ในเชิงวิธีดำเนินการที่เป็นกระบวนการ ยุทธศาสตร์หรือเทคนิควิธีการที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน เช่น หลักสูตร คือ กระบวนการแก้ปัญหา หลักสูตร คือ การทำงานกลุ่ม หลักสูตร คือ การเรียนรู้รายบุคคล หลักสูตร คือ โครงการหรือแผนการจัดการเรียนการสอน เป็นต้น

โอลิวา ได้สรุปความหมายของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตร คือ แผนงานหรือโครงการที่จัดประสบการณ์ทั้งหมดให้แก่ผู้เรียนโดยแผนงานต่าง ๆ จะถูกกำหนดเป็นลายลักษณ์อักษร มีขอบเขตกว้างขวาง หลากหลาย เพื่อเป็นแนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ต้องการ ดังนั้น หลักสูตรอาจเป็นหน่วย (Unit) เป็นรายวิชา (Course) หรือเป็นรายวิชาย่อย (Sequence of courses) ทั้งนี้ แผนงานหรือโครงการทางการศึกษาดังกล่าว อาจจัดขึ้นได้ทั้งในและนอก ชั้นเรียน ภายใต้การบริหารและดำเนินงานของสถานศึกษา

โซเวลล์ (Sowell. 1996, p. 5) ได้กล่าวว่า มีผู้อธิบายความหมายของหลักสูตรไว้อย่างมากมาย เช่น หลักสูตรเป็นการสะสมความรู้ดั้งเดิม เป็นวิธีการคิด เป็นประสบการณ์ที่ถูกกำหนดไว้ เป็นแผนการจัดสภาพการเรียนรู้ เป็นความรู้และคุณลักษณะของผู้เรียน เป็นเนื้อหาและกระบวนการ เป็นแผนการเรียนการสอน เป็นจุดหมายปลายทางและผลลัพธ์ของการจัดการ

เรียนการสอนและเป็นผลผลิตของระบบเทคโนโลยี เป็นต้น โชเวลล์ ได้อธิบายว่าเป็นเรื่องปกติที่นิยามความหมายของหลักสูตรมีความแตกต่างกันไปเพราะบางคนให้ความหมายของหลักสูตรในระดับที่แตกต่างกันหรือไม่ได้แยกหลักสูตรกับการจัดการเรียน การสอน แต่อย่างไรก็ตาม โชเวลล์ได้สรุปว่า หลักสูตร คือ การสอนอะไรให้กับผู้เรียน ซึ่งมีความหมายที่กว้างขวาง ที่รวมทั้งข้อมูล ข่าวสาร ทักษะ และทัศนคติ ทั้งที่ได้กำหนดไว้และไม่ได้กำหนดไว้ให้แก่ผู้เรียนในสถานศึกษา

ซมพันธ์ุ กุญชร ณ อยุธยา (2540, หน้า 3-5) ได้อธิบายความหมายของ หลักสูตรว่ามีความแตกต่างกันไปตั้งแต่ความหมายที่แคบสุดจนถึงกว้างสุด ซึ่งสามารถจำแนกความคิดเห็นของนักการศึกษาที่ได้ให้นิยามความหมายของหลักสูตรแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ ได้ดังนี้

1. หลักสูตร หมายถึง แผนประสบการณ์การเรียน นักการศึกษาที่มีความคิดเห็นเห็นว่าหลักสูตร หมายถึง แผนประสบการณ์การเรียนนั้น มองหลักสูตรที่เป็นเอกสารหรือโครงการของการศึกษาที่สถาบันการศึกษาไว้วางแผนไว้ เพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาตามแผนหรือโครงการที่กำหนดไว้ หลักสูตรตามความหมายนี้ หมายถึงรวมถึง แผนการเรียนหรือรายวิชาต่าง ๆ ที่กำหนดให้เรียนรวมทั้งเนื้อหาวิชาของรายวิชาต่าง ๆ กิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินผล ซึ่งได้กำหนดไว้ในแผนความคิดเห็นของนักศึกษากลุ่มนี้ ไม่รวมถึง การนำหลักสูตรไปใช้หรือการเรียนการสอนที่ปฏิบัติจริง

2. หลักสูตร หมายถึง ประสบการณ์การเรียนของผู้เรียน ที่สถาบันการศึกษา จัดให้แก่ผู้เรียนประกอบด้วย จุดมุ่งหมาย เนื้อหา การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนการประเมินผล

รุจิรุ ภูสาระ (2545, หน้า 1) ได้อธิบายความหมายของหลักสูตรว่า หมายถึง แผนการเรียนประกอบด้วยเป้าหมาย และจุดประสงค์เฉพาะที่จะนำเสนอและจัดการเนื้อหา รวมถึงแบบของการเรียนการสอนตามจุดประสงค์ และท้ายที่สุดจะต้องมีการประเมินผลของการเรียน

จากแนวคิดของนักการศึกษาหลายท่านดังกล่าวพบว่า มีการให้นิยามแตกต่างกันไป ทั้งนี้เพราะแต่ละคนมีเกณฑ์ที่ใช้ในการอธิบายแตกต่างกัน ในการศึกษาครั้งนี้ สรุปได้ว่าหลักสูตร หมายถึง แนวการจัดประสบการณ์ และ/หรือ เอกสาร ที่มีการจัดทำเป็นแผนการจัดสภาพการเรียนรู้หรือโครงการจัดการศึกษา โดยมีการกำหนดวิธีการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดผลการเรียนรู้ตามจุดประสงค์หรือจุดมุ่งหมายตามที่หลักสูตรกำหนดไว้

ความสำคัญของหลักสูตร

ความสำคัญของหลักสูตรที่มีต่อการจัดการศึกษานั้น นักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวตรงกันว่า หลักสูตรมีความสำคัญต่อการจัดการศึกษา ทั้งนี้ ชำรง บัวศรี (2532, หน้า 6-7) ได้กล่าวว่า หลักสูตรมีความสำคัญ เพราะหลักสูตรเป็นส่วนกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ เพื่อให้แน่ใจว่าผู้เรียนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ โดยมีรายละเอียดที่บ่งชี้ว่า ผู้เรียนควรเรียนรู้อะไร

มีเนื้อหาสาระมากนักน้อยเพียงไร ควรได้รับการฝึกฝนให้มีทักษะในด้านใด และควรมีพัฒนาการทั้งในส่วนของร่างกาย จิตใจ สังคม และสติปัญญาอย่างไร

สุมิตร คุณานุกร (2536, หน้า 199–200) กล่าวถึง ความสำคัญของหลักสูตรว่าหลักสูตรมีความสำคัญ เพราะเป็นเครื่องชี้แนวทางหรือเป็นบทบาทบัญญัติของรัฐในการจัดการศึกษา เพื่อให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษานำไปปฏิบัติ อีกทั้งยังเป็นเกณฑ์มาตรฐานทางการศึกษา และควบคุมการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา

ปฏิล นันทวงศ์ และไพโรจน์ ดั่งวิเศษ (2543, หน้า 9) สรุปความสำคัญของหลักสูตรว่า หลักสูตรมีความสำคัญยิ่งในฐานะที่เป็นเอกสารที่กำหนดแนวทางในการจัดการเรียน การสอนของโรงเรียน ซึ่งผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาทุกฝ่ายต้องยึดถือเป็นแนวปฏิบัติ เพื่อพัฒนาบุคคลให้มีประสิทธิภาพตามที่พึงประสงค์ให้แก่สังคมและประเทศชาติ

จากความสำคัญของหลักสูตรข้างต้น สรุปว่า หลักสูตรมีความสำคัญ เพราะหลักสูตรเป็นเอกสารซึ่งเป็นแผนการหรือโครงการจัดการศึกษาที่ระบุแนวทางการจัดมวลงประสพการณั เป็นส่วนกำหนดทิศทางการจัดการศึกษาให้กับบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษานำไปปฏิบัติ เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพทางการศึกษาตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาที่หลักสูตรกำหนดไว้

องค์ประกอบของหลักสูตร

ในการพัฒนาหลักสูตรต้องพิจารณาถึงองค์ประกอบของหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วย ส่วนต่าง ๆ ที่มีความสอดคล้อง และมีความสัมพันธ์กัน โดย เคอร์ (Kerr, 1976, p. 16 – 17) ได้นำเสนอองค์ประกอบของหลักสูตรไว้ 4 ส่วน ได้แก่

1. วัตถุประสงค์ของหลักสูตร
2. เนื้อหาสาระ
3. ประสพการณัการเรียน
4. การประเมินผล

จากการศึกษาองค์ประกอบของหลักสูตร ตามที่นักการศึกษาได้กำหนดไว้ สรุปได้ว่าการนำเสนอองค์ประกอบของหลักสูตรมีความสอดคล้องกัน โดยองค์ประกอบของหลักสูตรที่สำคัญมีอยู่ 4 ส่วน คือ 1) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 2) เนื้อหาสาระ 3) กระบวนการจัดการเรียนรูู้ และ 4) การประเมินผล

แนวคิดในการพัฒนาหลักสูตร

นักการศึกษาหลายท่าน ได้อธิบายความหมายของการพัฒนาหลักสูตร ไว้คล้ายคลึงกัน ซึ่งสรุปได้ว่า การพัฒนาหลักสูตรมีความหมายใน 2 ลักษณะ คือ ลักษณะที่ 1 เป็นการทำ

หลักสูตร ที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น และลักษณะที่ 2 เป็นการจัดทำหลักสูตรขึ้นมาใหม่ โดยไม่มีหลักสูตรเดิมอยู่ก่อน (Sowell. 1996, p. 16)

จากความหมายดังกล่าว พบว่า การพัฒนาหลักสูตรนั้น มีความหมายที่ครอบคลุมในหลายมิติตั้งแต่ การวางแผนหลักสูตร จัดทำหลักสูตรหรือยกร่างหลักสูตร (Curriculum planning) การนำหลักสูตรไปใช้หรือการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติ (Curriculum implementation) และการประเมินผลหลักสูตร (Curriculum evaluation) การพัฒนาหลักสูตรให้ดีและมีคุณภาพนั้น ขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพในแต่ละมิติว่ามีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด ทั้งนี้ รายละเอียดของมิติในการพัฒนาหลักสูตรมีดังนี้

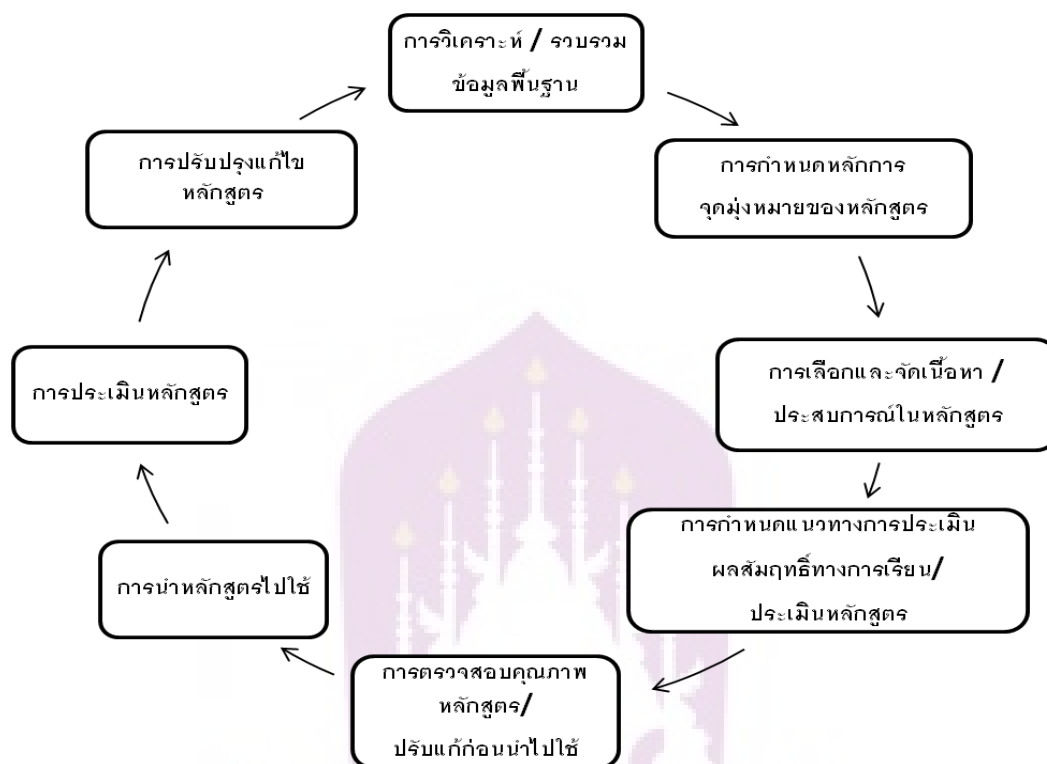
การวางแผนจัดทำหลักสูตรหรือยกร่างหลักสูตรประกอบด้วย การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน การกำหนดจุดมุ่งหมาย การกำหนดเนื้อหาสาระและประสบการณ์การเรียนรู้ การกำหนด การวัดและประเมินผล การนำหลักสูตรไปใช้หรือการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติ ประกอบด้วย การจัดทำรายละเอียดของหลักสูตร เพื่อให้ผู้ใช้หลักสูตรสามารถใช้หลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ การผลิตและการใช้สื่อการเรียนการสอน การเตรียมบุคลากร การบริหารหลักสูตร และการสอนตามหลักสูตร การประเมินผลหลักสูตร ประกอบด้วย การประเมินเอกสารหลักสูตร การประเมินการใช้หลักสูตร การประเมินสัมฤทธิ์ผลของหลักสูตร และการประเมินหลักสูตรทั้งระบบ โอลีวา (Oliva. 1992, p. 14-15)

จากแนวคิดของนักการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร พบว่า การพัฒนาหลักสูตร เป็นการทำให้หลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้นหรือเป็นการจัดทำหลักสูตรขึ้นมาใหม่ โดยไม่มีหลักสูตรเดิมอยู่ก่อน เป็นกระบวนการที่เป็นระบบเชื่อมโยงกันในมิติต่าง ๆ ได้แก่ การวางแผนจัดทำหลักสูตร หรือยกร่างหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้และการประเมินผลหลักสูตร

กระบวนการพัฒนาหลักสูตร

ในการสร้างหรือพัฒนาหลักสูตร มิใช่ว่าใครนึกอยากจะทำก็สร้างก็ลงมือเขียนหลักสูตรได้เลย หลักสูตรมิได้เกิดจากความต้องการของผู้สร้างหลักสูตร หรือจากคนใดคนหนึ่ง หลักสูตรจะมีจุดเริ่มต้นมาจากความต้องการของสังคมและชุมชน โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะให้หลักสูตรเป็นสื่อในการพัฒนาคน ดังนั้นการสร้างหลักสูตรจึงต้องมีการดำเนินการเป็นกระบวนการ (นิรมล ศตวุฒิ และคณะ, 2546, หน้า 11) กระบวนการพัฒนาหลักสูตรประกอบด้วยขั้นตอน ซึ่งต้องทำให้สำเร็จตามลำดับ เพื่อให้โครงการพัฒนาหลักสูตรมีความสมบูรณ์ งานที่ต้องทำในแต่ละขั้นตอนมีความหลากหลาย แต่มีกำหนดผลที่แน่นอนเอาไว้ กระบวนการพัฒนาหลักสูตรเป็นกิจกรรมที่ต่อเนื่องและเป็นวัฏจักรมากกว่าจะเป็นกิจกรรมที่ทำต่อกันเป็นเส้นตรง เป็นกิจกรรมที่เป็นพลวัตร

มากกว่าจะเป็นกิจกรรมที่คงที่ ซึ่งสามารถสรุปกระบวนการพัฒนาหลักสูตร (นิรมล ศตวุฒิ, 2543, หน้า 20-23) ได้ดังนี้

ภาพ 2 แสดงกระบวนการพัฒนาหลักสูตร

ที่มา: นิรมล ศตวุฒิ, 2543, หน้า 20-23

ขั้นที่ 1 การวิเคราะห์และรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน

เป็นการวิเคราะห์ปรัชญาการศึกษา จิตวิทยาการเรียนรู้ ผู้เรียน สังคม และเนื้อหาความรู้

- การวิเคราะห์ปรัชญาการศึกษา และจิตวิทยาการเรียนรู้ มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิดของนักปรัชญาและนักจิตวิทยา แล้วนำแนวคิดเหล่านั้นมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาหลักสูตร

- การวิเคราะห์และรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียน มีจุดประสงค์เพื่อพิจารณาความต้องการของผู้เรียนและพัฒนาหลักสูตรให้สนองตอบความต้องการเหล่านั้น

- การวิเคราะห์ข้อมูลทางสังคม เพื่อศึกษาสภาพสังคมในปัจจุบันและอนาคตทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง วัฒนธรรม ระบบครอบครัว ค่านิยมของสังคม รวมถึงความเปลี่ยนแปลงทางสังคมแล้วนำมาพัฒนาหลักสูตรที่เตรียมผู้เรียนให้พร้อมที่จะไปดำรงชีวิตและปฏิบัติในสังคมนั้น

- การวิเคราะห์เนื้อหาความรู้ เพื่อศึกษาลักษณะธรรมชาติของเนื้อหาความรู้ในศาสตร์ต่าง ๆ ตลอดจนความเปลี่ยนแปลงและความก้าวหน้าทางวิทยาการ เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการพัฒนาหลักสูตรที่ประกอบด้วยเนื้อหา ความรู้ที่ทันสมัย

ขั้นที่ 2 การกำหนดหลักการและจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

เป็นการนำข้อมูลพื้นฐานที่วิเคราะห์และรวบรวมได้ในขั้นที่ 1 มาเป็นแนวคิดและตัวชี้้นำในการกำหนดเป้าหมายของหลักสูตรในหลักการ และกำหนดคุณลักษณะของผู้เรียนจบหลักสูตรในจุดมุ่งหมายให้ชัดเจนว่าจะมีความรู้ ทักษะ แนวคิด อะไร มีเจตคติอย่างไร สามารถทำอะไรได้และเป็นประโยชน์ต่อสังคมได้อย่างไร

ขั้นที่ 3 การเลือกและจัดเนื้อหาและประสบการณ์ในหลักสูตร

- เลือกและจัดเนื้อหาและประสบการณ์ที่ช่วยเอื้อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามที่คาดหวังไว้ในจุดมุ่งหมายของหลักสูตร หรือบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร
- จัดทำโครงสร้างหลักสูตร ประกอบด้วยรายวิชา หรือหัวเรื่องของเนื้อหาและเวลาเรียน
- จัดทำคำอธิบายของเนื้อหาของแต่ละรายวิชา หรือแต่ละหัวเรื่อง

ขั้นที่ 4 การกำหนดแนวทางการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแนวทางการประเมินหลักสูตร

- การกำหนดแนวทางการประเมินหลักสูตร เป็นการกำหนดรูปแบบที่จะใช้ในการประเมินหลักสูตร หรือวิธีการที่จะใช้ในการประเมินหลักสูตร
- การกำหนดแนวทางการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นการกำหนดวิธีการประเมินผลพร้อมทั้งเครื่องมือที่ใช้ใน การวัดและประเมินได้ว่าผู้เรียนมีคุณลักษณะตามที่คาดหวังไว้ในจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

ขั้นที่ 5 การตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรและปรับแก้ก่อนนำไปใช้

เป็นขั้นที่นำหลักสูตรที่ร่างเสร็จแล้วไปตรวจสอบ ซึ่งมีวิธีการตรวจสอบได้หลายวิธี เช่น การใช้รูปแบบการตรวจสอบคุณภาพหลักสูตร การตรวจสอบกับลักษณะของหลักสูตรที่ดี การตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญหรือคณะกรรมการ หรือวิเคราะห์แต่ละองค์ประกอบของหลักสูตร เพื่อพิจารณาความเหมาะสม เป็นต้น แล้วนำผลการตรวจสอบมาปรับปรุงแก้ไขร่างหลักสูตรให้ดีขึ้นเตรียมพร้อมที่จะนำไปใช้

ขั้นที่ 6 การนำหลักสูตรไปใช้

เป็นขั้นที่นำหลักสูตรที่ตรวจสอบคุณภาพและแก้ไขให้สมบูรณ์แล้วไปใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน โดยใช้วิธีการต่าง ๆ ที่มั่นใจว่าได้มีการใช้หลักสูตรอย่างเหมาะสม เช่น วางแผนการสอน ทดสอบก่อนเรียน จัดการเรียนการสอนและบริหารหลักสูตร ประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน เป็นต้น

ขั้นที่ 7 การประเมินหลักสูตร

เป็นการประเมินหลักสูตรทั้งระบบทุกชั้นตอน แล้วนำผลจากการประเมินมาพิจารณา ร่วมกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน เพื่อตัดสินผลสัมฤทธิ์ของหลักสูตรและนำผลการประเมินมาปรับปรุงประสิทธิภาพของหลักสูตร

ขั้นที่ 8 การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร

เป็นการนำผลการประเมินหลักสูตรมาปฏิบัติอย่างต่อเนื่องในกรณีผลการประเมินพบข้อบกพร่อง หรือปัญหาอุปสรรคในส่วนปลีกย่อย ผู้พัฒนาหลักสูตรจะดำเนินการปรับปรุงหลักสูตร หากพบข้อบกพร่องหรือปัญหาอุปสรรคในประเด็นใหญ่ ซึ่งจะต้องเปลี่ยนโครงสร้างของหลักสูตรก็จะดำเนินการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

ความนำ

ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการด้านต่าง ๆ ของโลกยุคโลกาภิวัตน์ มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจของทุกประเทศรวมทั้งประเทศไทยด้วย จึงมีความจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาของชาติ ซึ่งถือเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศเพื่อสร้างคนไทยให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพพร้อมที่จะแข่งขันและร่วมมืออย่างสร้างสรรค์ในเวทีโลก

หลักสูตรการศึกษาของประเทศที่ใช้อยู่ คือหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้ติดตามผลและดำเนินการวิจัยเพื่อการ พัฒนาหลักสูตร ตลอดจนผลการศึกษาพบว่า หลักสูตรที่ใช้อยู่ในปัจจุบันนานกว่า 10 ปี มีข้อจำกัดอยู่หลายประการ ไม่สามารถส่งเสริมให้สังคมไทยก้าวไปสู่สังคมความรู้ได้ทันการณ์ ในเรื่องที่สำคัญดังต่อไปนี้

1. การกำหนดหลักสูตรจากส่วนกลางไม่สามารถสะท้อนสภาพความต้องการที่แท้จริงของสถานศึกษาและท้องถิ่น

2. การจัดหลักสูตรและการเรียนรู้คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ยังไม่สามารถผลักดันให้ประเทศไทยเป็นผู้นำด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และเทคโนโลยีในภูมิภาค จึงจำเป็นต้องปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนให้คนไทยมีทักษะกระบวนการและเจตคติที่ดีทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีความคิดสร้างสรรค์

3. การนำหลักสูตรไปใช้ยังไม่สามารถสร้างพื้นฐานในการคิด สร้างวิธีการเรียนรู้ให้คนไทยมีทักษะในการจัดการและทักษะในการดำเนินชีวิต สามารถเผชิญปัญหาสังคมและเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศยังไม่สามารถที่จะทำให้ผู้เรียนใช้ภาษาต่างประเทศ โดยเฉพาะภาษาอังกฤษ ในการติดต่อสื่อสารและการค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งการเรียนรู้ที่มีอยู่หลากหลายในยุคสารสนเทศ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 กำหนดให้บุคคล มีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่น้อยกว่าสิบสองปี ที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย การจัดการศึกษาอบรมของรัฐ ต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองท้องถิ่นและชุมชน ประกอบกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและ สังคมโดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์ความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อมสังคมแห่งการเรียนรู้ และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข เปิดโอกาสให้สังคมมีส่วนร่วมใน การจัดการศึกษา พัฒนาสาระ และกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติดังกล่าวได้กำหนดให้มีการจัดทำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดี ของชาติ การดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อ และให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานจัดทำสาระของหลักสูตร ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาในชุมชน และสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติดังกล่าว กำหนดให้มีการศึกษาภาคบังคับ จำนวน 9 ปี

ด้วยวิสัยทัศน์ของรัฐที่เชื่อมั่นในนโยบายการศึกษาในการสร้างคนสร้างงานเพื่อช่วย กอบกู้วิกฤตเศรษฐกิจและ สังคมของประเทศเป็นการสร้างชาติให้มั่นคงได้อย่างยั่งยืน เชื่อมมั่นใน นโยบายการศึกษาในการสร้างชาติ ปรับโครงสร้าง และระบบการศึกษา ยึดหลักการบริหารจัดการ ที่เน้นคุณภาพ ประสิทธิภาพและความเสมอภาค ใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาและเชื่อมั่นใน นโยบายการศึกษา เพื่อสร้างคน บูรณาการการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมในการปฏิรูปการเรียนรู้ และเชื่อมั่นในนโยบายการศึกษาเพื่อสร้างงาน สร้างเยาวชนให้มีความรู้คู่กับ การทำงาน กระทรวงศึกษาธิการโดยอาศัยอำนาจตามความในบทเฉพาะกาลมาตรา 74 แห่งพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จึงเห็นสมควรกำหนดให้มีหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 โดยยึดหลักความมีเอกภาพด้านนโยบายและมีความหลากหลายในการปฏิบัติ กล่าวคือเป็นหลักสูตร แกนกลางที่มีโครงสร้างหลักสูตรยืดหยุ่น กำหนดจุดหมาย ซึ่งถือเป็น มาตรฐานการเรียนรู้ในภาพรวม 12 ปี สาระการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้แต่ละกลุ่ม มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น เป็นช่วงชั้นละ 3 ปี จัดเฉพาะส่วนที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาคุณภาพ ชีวิต ความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองดีของชาติ การดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ ตลอดจน เพื่อการศึกษาต่อ ให้สถานศึกษาจัดทำสาระในรายละเอียดเป็น รายปีหรือรายภาคให้สอดคล้อง กับสภาพปัญหาในชุมชน สังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณสมบัติอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดี ของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ รวมถึงจัดให้สอดคล้องกับความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียนแต่ละกลุ่มเป้าหมายด้วย

การจัดการศึกษามุ่งเน้นความสำคัญทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และความรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อพัฒนาคนให้มีความสมดุล โดยยึดหลัก ผู้เรียนสำคัญที่สุด ทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถ พัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ ให้ความสำคัญต่อความรู้เกี่ยวกับตนเองและความสัมพันธ์ ของตนเองกับสังคม ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน ชาติ และสังคมโลกรวมทั้งความรู้เกี่ยวกับ ประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของสังคมไทย และระบบการเมืองการปกครองในระบอบ ประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ความรู้และทักษะทางด้านวิทยาศาสตร์และ เทคโนโลยี ความรู้ความเข้าใจและ ประสบการณ์เรื่องการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ ประโยชน์จากทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลยั่งยืน ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย และการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา ความรู้ และทักษะ ด้านคณิตศาสตร์และด้านภาษา เน้นการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง ความรู้และทักษะในการประกอบ อาชีพ การดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข

สถานศึกษาจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้ป้องกันและแก้ไขปัญหา จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติ ให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่องผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน ปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ อำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน และจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ และสามารถเทียบโอนผลการเรียนและประสบการณ์ได้ทุกระบบการศึกษา

อนึ่ง เพื่อให้การใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ สถานศึกษาต้องมีการประสานสัมพันธ์ และร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครองและบุคคลในชุมชน ให้การพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาเป็นไปอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้กระทรวงศึกษาธิการยังจำเป็นต้องสนับสนุน ส่งเสริมด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทั้งในสถานศึกษา และนอกสถานศึกษา ให้ครอบคลุมหลักสูตรและกว้างขวางยิ่งขึ้น เพื่อการพัฒนาไปสู่ความเป็นสากล ทั้งนี้กระทรวงศึกษาธิการจะได้จัดทำเอกสารประกอบหลักสูตร เช่น คู่มือการใช้หลักสูตร แนวทางการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา คู่มือครู เอกสารประกอบหลักสูตร กลุ่มสาระต่าง ๆ แนวทางการวัดและประเมินผล การจัดระบบแนะแนวในสถานศึกษา การวิจัยในสถานศึกษาและการใช้กระบวนการวิจัยในการพัฒนาการเรียนรู้ ตลอดจนเอกสารประชาสัมพันธ์ หลักสูตรให้ประชาชนทั่วไป ผู้ปกครอง และนักเรียน มีความเข้าใจและรับทราบบทบาทของตนเองในการพัฒนาตนเองและสังคม

หลักการ

เพื่อให้การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นไปตามแนวนโยบายการจัดการศึกษาของประเทศ จึงกำหนดหลักการของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไว้ดังนี้

1. เป็นการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มุ่งเน้นความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล
2. เป็นการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนจะได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน โดยสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
3. ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาและเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด สามารถพัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มตามศักยภาพ
4. เป็นหลักสูตรที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระ เวลา และการจัดการเรียนรู้

5. เป็นหลักสูตรที่จัดการศึกษาได้ทุกรูปแบบ ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมายสามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้ และประสบการณ์

จุดหมาย

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข และมีความเป็นไทย มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดจุดหมายซึ่งถือเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ดังต่อไปนี้

1. เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยในตนเอง ปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์
2. มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน รักการอ่าน รักการเขียน และรักการค้นคว้า
3. มีความรู้อันเป็นสากล รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ มีทักษะและศักยภาพในการจัดการ การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี ปรับวิธีการคิด วิธีการทำงานได้เหมาะสมกับสถานการณ์
4. มีทักษะและกระบวนการโดยเฉพาะทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ทักษะการคิด การสร้างปัญญา และทักษะในการดำเนินชีวิต
5. รักการออกกำลังกาย ดูแลตนเองให้มีสุขภาพและบุคลิกภาพที่ดี
6. มีประสิทธิภาพในการผลิตและการบริโภค มีค่านิยมเป็นผู้ผลิตมากกว่าเป็นผู้บริโภค
7. เข้าใจในประวัติศาสตร์ของชาติไทย ภูมิใจในความเป็นไทย เป็นพลเมืองดียึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
8. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ภาษาไทย ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี กีฬาภูมิปัญญาไทย ทรัพยากรธรรมชาติและพัฒนาสิ่งแวดล้อม
9. รักประเทศชาติและท้องถิ่น มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ตั้งงามให้สังคม

โครงสร้าง

เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปตามหลักการ จุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ ให้สถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องมีแนวปฏิบัติในการจัดหลักสูตรสถานศึกษา จึงได้กำหนดโครงสร้างของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานดังนี้

1. ระดับช่วงชั้น

กำหนดหลักสูตรเป็น 4 ช่วงชั้น ตามระดับพัฒนาการของผู้เรียน ดังนี้

- ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3
- ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6

- ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3
- ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6

2. สาระการเรียนรู้

กำหนดสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วยองค์ความรู้ ทักษะหรือกระบวนการการเรียนรู้ และคุณลักษณะหรือค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนเป็น 8 กลุ่ม ดังนี้

- 2.1 ภาษาไทย
- 2.2 คณิตศาสตร์
- 2.3 วิทยาศาสตร์
- 2.4 สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
- 2.5 สุขศึกษาและพลศึกษา
- 2.6 ศิลปะ
- 2.7 การงานอาชีพและเทคโนโลยี
- 2.8 ภาษาต่างประเทศ

สาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มนี้เป็นพื้นฐานสำคัญที่ผู้เรียนทุกคนต้องเรียนรู้ โดยอาจจัดเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มแรก ประกอบด้วย ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เป็นสาระการเรียนรู้ที่สถานศึกษาต้องใช้เป็นหลักในการจัดการเรียนการสอน เพื่อสร้างพื้นฐานการคิดและเป็นกลยุทธในการแก้ปัญหาและวิกฤติของชาติ กลุ่มที่สอง ประกอบด้วย สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศ เป็นสาระการเรียนรู้ที่เสริมสร้างพื้นฐานความเป็นมนุษย์และสร้างศักยภาพในการคิดและการทำงานอย่างสร้างสรรค์

เรื่องสิ่งแวดล้อมศึกษา หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ไว้ในสาระการเรียนรู้กลุ่มต่าง ๆ โดยเฉพาะกลุ่มวิทยาศาสตร์ กลุ่มสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม กลุ่มสุขศึกษาและพลศึกษา

กลุ่มภาษาต่างประเทศ กำหนดให้เรียนภาษาอังกฤษทุกช่วงชั้น ส่วนภาษาต่างประเทศอื่น ๆ สามารถเลือกจัดการเรียนรู้ได้ตามความเหมาะสม

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดสาระการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มไว้เฉพาะส่วนที่จำเป็นในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนทุกคนเท่านั้น สำหรับส่วนที่ตอบสนองความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียนแต่ละคนนั้นสถานศึกษาสามารถกำหนดเพิ่มขึ้นได้ ให้สอดคล้องและสนองตอบศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคน

3. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

เป็นกิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถของตนเองตาม ศักยภาพ มุ่งเน้นเพิ่มเติมจากกิจกรรมที่ได้จัดให้เรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม การเข้าร่วม และปฏิบัติกิจกรรมที่เหมาะสมร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขกับ กิจกรรมที่เลือกด้วยตัวเองตาม ความถนัดและความสนใจอย่างแท้จริง การพัฒนาที่สำคัญ ได้แก่ การพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ให้ครบทุกด้าน ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม โดยอาจจัดเป็นแนวทางหนึ่งที่จะสนองนโยบายในการสร้างเยาวชนของชาติให้เป็นผู้มีศีลธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย และมีคุณภาพ เพื่อพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม ซึ่งสถานศึกษาจะต้องดำเนินการอย่างมีเป้าหมาย มีรูปแบบและวิธีการที่เหมาะสม กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนแบ่งเป็น 2 ลักษณะคือ

3.1 กิจกรรมแนะแนว เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของผู้เรียน ให้เหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถค้นพบและ พัฒนาศักยภาพของตนเอง เสริมสร้างทักษะชีวิต วุฒิภาวะทางอารมณ์ การเรียนรู้ในเชิง พหุปัญญา และการสร้างสัมพันธภาพที่ดี ซึ่งครูทุกคนต้องทำหน้าที่แนะแนวให้ คำปรึกษาด้านชีวิต การศึกษาต่อและการพัฒนาตนเองสู่โลกอาชีพและการมีงานทำ

3.2 กิจกรรมนักเรียน เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติด้วยตนเองอย่างครบวงจร ตั้งแต่ศึกษาวิเคราะห์ วางแผน ปฏิบัติตามแผน ประเมิน และปรับปรุงการทำงาน โดยเน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม เช่น โครงการ กิจกรรมตามความสนใจ ชุมนุมวิชาการ กิจกรรมรักการอ่าน กิจกรรมสาธารณประโยชน์ ลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด และผู้บำเพ็ญประโยชน์

4. มาตรฐานการเรียนรู้

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม ที่เป็นข้อกำหนดคุณภาพผู้เรียนด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการ คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมของแต่ละกลุ่ม เพื่อใช้เป็นจุดมุ่งหมายในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ซึ่งกำหนดเป็น 2 ลักษณะ คือ

4.1 มาตรฐานการเรียนรู้การศึกษาขั้นพื้นฐาน

เป็นมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนเรียนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน

4.2 มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น

เป็นมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนเรียนจบในแต่ละช่วงชั้น คือ ประถมศึกษาปีที่ 3 และ 6 และมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 6

มาตรฐานการเรียนรู้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดไว้เฉพาะมาตรฐานการเรียนรู้ที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนทุกคนเท่านั้น สำหรับ มาตรฐานการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ตลอดจนมาตรฐานการเรียนรู้ที่เข้มข้นตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียน ให้สถานศึกษาพัฒนาเพิ่มเติมได้

5. เวลาเรียน

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดเวลาในการจัดการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนไว้ดังนี้

- ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 มีเวลาเรียนประมาณปีละ 800-1,000 ชั่วโมง โดยเฉลี่ยวันละ 4-5 ชั่วโมง
- ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 มีเวลาเรียนประมาณปีละ 800-1,000 ชั่วโมง โดยเฉลี่ยวันละ 4-5 ชั่วโมง
- ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 มีเวลาเรียนประมาณปีละ 1,000-1,200 ชั่วโมง โดยเฉลี่ยวันละ 5-6 ชั่วโมง
- ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 มีเวลาเรียนปีละไม่น้อยกว่า 1,200 ชั่วโมง โดยเฉลี่ยวันละไม่น้อยกว่า 6 ชั่วโมง

การจัดหลักสูตร

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นหลักสูตรที่กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ในการพัฒนาผู้เรียนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สำหรับผู้เรียนทุกคน ทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถปรับใช้ได้กับการจัดการศึกษาทุกรูปแบบ ทั้งในระบบ นอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ในส่วนของการจัดการศึกษาปฐมวัย กำหนดให้มีหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยเป็นการเฉพาะ เพื่อเป็นการสร้างเสริมพัฒนาการและเตรียมผู้เรียนให้มีความพร้อมในการเข้า เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สถานศึกษานำไปใช้จัดการเรียนรู้ในสถานศึกษานั้น กำหนดโครงสร้างที่เป็นสาระการเรียนรู้ จำนวนเวลาอย่างกว้าง ๆ มาตรฐานการเรียนรู้ที่แสดงคุณภาพผู้เรียนเมื่อเรียนจบ 12 ปี และเมื่อจบการเรียนรู้แต่ละช่วงชั้น ของสาระการเรียนรู้แต่ละกลุ่ม สถานศึกษาต้องนำโครงสร้างดังกล่าวนี้ไปจัดทำเป็นหลักสูตรสถานศึกษา โดยคำนึงถึงสภาพปัญหา ความพร้อม เอกลักษณ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ทั้งนี้ สถานศึกษาต้องจัดทำรายวิชาในแต่ละกลุ่มให้ครบถ้วนตามมาตรฐานที่กำหนด

นอกจากนี้ สถานศึกษาสามารถจัดทำสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมเป็นหน่วยการเรียนรู้ รายวิชาใหม่ ๆ รายวิชาที่มีความเข้มข้นอย่างหลากหลาย ให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนตามความถนัด ความสนใจ ความต้องการ และความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยเลือกสาระการเรียนรู้จาก 8 กลุ่ม ในช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 และช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 และจัดทำมาตรฐานการเรียนรู้ของสาระการเรียนรู้ หรือรายวิชานั้น ๆ ด้วย สำหรับช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 นั้น ยังไม่ควรให้เลือกรายวิชาที่เข้มข้น ควรเรียนเฉพาะรายวิชาพื้นฐานก่อน

สถานศึกษาต้องจัดสาระการเรียนรู้ให้ครบทั้ง 8 กลุ่มในทุกช่วงชั้น ให้เหมาะสมกับ ธรรมชาติการเรียนรู้ และระดับพัฒนาการของผู้เรียน โดยในช่วงการศึกษาภาคบังคับ คือ ประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 3 จัดหลักสูตรเป็นรายปี และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 จัดเป็นหน่วยกิต ดังนี้

- ช่วงชั้นที่ 1 และ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 และปีที่ 4-6 การศึกษาระดับนี้เป็นช่วงแรกของการศึกษาภาคบังคับ หลักสูตรที่จัดขึ้น มุ่งเน้นให้ผู้เรียนพัฒนาคุณภาพชีวิต กระบวนการเรียนรู้ทางสังคม ทักษะพื้นฐานด้านการอ่าน การเขียน การคิดคำนวณ การคิดวิเคราะห์ การติดต่อสื่อสาร และพื้นฐานความเป็นมนุษย์ เน้นการบูรณาการอย่างสมดุลทั้งใน ด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคมและวัฒนธรรม

- ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 เป็นช่วงสุดท้ายของการศึกษาภาคบังคับ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสำรวจความสามารถ ความถนัด ความสนใจของตนเอง และพัฒนา บุคลิกภาพ ส่วนตน พัฒนาความสามารถ ทักษะพื้นฐานด้านการเรียนรู้ และทักษะใน การดำเนินชีวิต ให้มีความสมดุลทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีงาม และความรับผิดชอบต่อสังคม สามารถเสริมสร้างสุขภาพส่วนตนและชุมชน มีความภูมิใจในความเป็นไทย ตลอดจนใช้เป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพหรือศึกษาต่อ

- ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 เป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นการศึกษาเพื่อเพิ่มพูนความรู้ และทักษะเฉพาะด้าน มุ่งปลูกฝังความรู้ ความสามารถ และทักษะในวิทยาการและเทคโนโลยี เพื่อให้เกิดการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ นำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการศึกษาต่อ และการประกอบอาชีพ มุ่งมั่นพัฒนาตนและประเทศตามบทบาทของตน สามารถเป็นผู้นำ และผู้ให้บริการชุมชน ในด้านต่าง ๆ

ลักษณะหลักสูตรในช่วงชั้นนี้จัดเป็นหน่วยกิตเพื่อให้มีความยืดหยุ่นในการจัดแผน การเรียนรู้ ที่ตอบสนองของความสามารถความถนัด ความสนใจ ของผู้เรียนแต่ละคนทั้งด้านวิชาการ และวิชาชีพ

การจัดเวลาเรียน

ให้สถานศึกษาจัดเวลาเรียนให้ยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสมในแต่ละชั้นปี ทั้งการจัดเวลาเรียน ในสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม และรายวิชาที่สถานศึกษา จัดทำเพิ่มเติม รวมทั้งต้องจัดให้มีเวลาสำหรับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนทุกภาคเรียนตามความเหมาะสม

- ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 ให้สถานศึกษาจัดเวลาเรียนเป็น รายปี โดยมีเวลาเรียนวันละประมาณ 4-6 ชั่วโมง ช่วงชั้นนี้เป็นช่วงชั้นแรกของการศึกษาขั้นพื้นฐาน เด็กจำเป็นต้องพัฒนาทักษะพื้นฐานที่จำเป็น เพื่อช่วยให้สามารถเรียนสาระการเรียนรู้กลุ่มอื่น ๆ ได้รวดเร็วขึ้น ทักษะเหล่านี้ ได้แก่ ภาษาไทยด้านการอ่านและการเขียน และทักษะคณิตศาสตร์ ดังนั้น การฝึกทักษะด้านการอ่าน การเขียน และการคิดคำนวณ จึงควรใช้เวลาประมาณร้อยละ 50 ของเวลาเรียนทั้งหมดในแต่ละสัปดาห์ ส่วนเวลาที่เหลือก็ใช้สอนให้ครบทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ซึ่งรวมทั้งกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนด้วย

- ช่วง ชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 การจัดเวลาเรียนในกลุ่มภาษาไทย และคณิตศาสตร์อาจใช้เวลาลดลง เหลือประมาณร้อยละ 40 ของเวลาเรียนในแต่ละสัปดาห์ โดยให้เวลากับกลุ่มวิทยาศาสตร์มากขึ้น สำหรับการเรียนภาษาไทยและคณิตศาสตร์ แม้เวลาเรียนจะลดลง ยังคงต้องฝึกฝน ทบทวนอยู่เป็นประจำ เพื่อพัฒนาทักษะขั้นพื้นฐานในระดับที่สูงขึ้น ดังนั้นสถานศึกษาจะมีเวลาอย่างเพียงพอให้เด็กมีโอกาสเล่น ทำกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและปฏิบัติงานต่าง ๆ โดยต้องจัดเวลาเรียนในแต่ละกลุ่มสาระและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนประมาณร้อยละ 20 ส่วนเวลาที่เหลือ สถานศึกษาสามารถจัดกิจกรรมอื่น ๆ ได้ตามความเหมาะสม

- ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ให้จัดเวลาเรียนเป็นรายปี มีเวลาเรียนประมาณวันละ 5-6 ชั่วโมง การกำหนดเวลาเรียน สำหรับ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ทั้ง 8 กลุ่ม ควรให้สัดส่วนใกล้เคียงกัน แต่อย่างไรก็ตามกลุ่มภาษาไทย คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ยังคงมีความสำคัญ ควรจัดเวลาเรียนให้มากกว่ากลุ่มอื่น ๆ สำหรับผู้เรียน ที่มีความประสงค์จะศึกษาต่อ และจัดรายวิชาอาชีพหรือโครงการอาชีพสำหรับนักเรียนที่มีความสามารถที่จะออกไปสู่โลกอาชีพ

- ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ให้จัดเวลาเรียนเป็นรายภาค โดยให้คณาจารย์ของรายวิชาที่เรียนเป็นหน่วยกิตใช้เกณฑ์ 40 ชั่วโมงต่อภาคเรียน มีคณาจารย์วิชา 1 หน่วยกิต และมีเวลาเรียนประมาณวันละไม่น้อยกว่า 6 ชั่วโมง การจัดเวลาและสาระการเรียนรู้ในช่วงชั้นนี้เป็นการเริ่มเข้าสู่การเรียน เฉพาะสาขา จึงให้มีการเลือกเรียนในบางรายวิชาของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ และจัดทำ“รายวิชาเพิ่มเติมใหม่” บางรายวิชาที่น่าสนใจ หรือที่มีความยากในระดับสูงขึ้นไป เช่น แคลคูลัส ในคณิตศาสตร์ หรือวิทยาศาสตร์ชั้นสูง สำหรับผู้ที่เรียนกลุ่มสาระ

นี้ได้ดีเป็นพิเศษ นอกจากนี้สถานศึกษาสามารถปรับรูปแบบการจัดหลักสูตรให้เหมาะสมยิ่งขึ้นได้ใน บางกลุ่มสาระ เช่น ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี ซึ่งยังจำเป็นต้องเรียนอยู่ อาจจัดเป็นรายวิชาสั้น ๆ หรือรายวิชาเดี่ยว หรือรวมกันในลักษณะบูรณาการ เมื่อสถานศึกษาจัดการเรียนรู้ได้ตามมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่ระบุไว้แล้ว ก็อาจพัฒนาเป็นวิชาเลือกเฉพาะทางในระดับสูงขึ้นไปได้ เช่นเดียวกัน

การจัดเวลาเรียนดังกล่าวข้างต้น เป็นแนวทางสำหรับการจัดการศึกษาในระบบสถานศึกษา ส่วนการจัดการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยนั้นให้พิจารณายืดหยุ่นเวลาเรียนตามสถานการณ์และโอกาสที่เอื้อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้

การจัดการศึกษาสำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ

การจัดการศึกษาบางประเภทที่มีกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ ได้แก่ การศึกษาทางด้านศาสนา นาฏศิลป์ กีฬา อาชีวศึกษา การศึกษาที่ส่งเสริมความเป็นเลิศด้านต่าง ๆ การศึกษาสำหรับผู้บกพร่องในด้านต่าง ๆ ผู้มีความสามารถพิเศษ การศึกษานอกระบบและการศึกษาทางเลือกที่จัดโดยครอบครัวและองค์กรต่าง ๆ การจัดการศึกษาเหล่านี้สามารถปรับใช้มาตรฐานการเรียนรู้หลักสูตรการศึกษา ขั้นพื้นฐานได้ ตามความเหมาะสม ทั้งนี้หลักเกณฑ์และวิธีการให้เป็นไปตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดสาระและมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเกณฑ์ ในการกำหนดคุณภาพของผู้เรียน เมื่อเรียนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งกำหนดไว้เฉพาะส่วนที่จำเป็นสำหรับเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตให้มีคุณภาพ สำหรับสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียน สถานศึกษาสามารถพัฒนาเพิ่มเติมได้ สาระและมาตรฐานการเรียนรู้การศึกษาขั้นพื้นฐานมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

ภาษาไทย

สาระที่ 1, หน้า การอ่าน

มาตรฐาน ท 1.1, หน้า ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดไปใช้ตัดสินใจแก้ปัญหาและสร้างวิสัยทัศน์ในการดำเนินชีวิต และมีนิสัยรักการอ่าน

สาระที่ 2, หน้า การเขียน

มาตรฐาน ท 2.1, หน้า ใช้กระบวนการเขียน เขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความ และเรื่องราวในรูปแบบต่าง ๆ เขียนรายงาน ข้อมูลสารสนเทศ และเขียนรายงานการศึกษา ค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ

สาระที่ 3, หน้า การฟัง การดู และการพูด

มาตรฐาน ท 3.1, หน้า สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ และพูดแสดง
ความรู้ ความคิด ความรู้สึกในโอกาสต่าง อย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์

สาระที่ 4, หน้า หลักการใช้ภาษา

มาตรฐาน ท 4.1, หน้า เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลง
ของภาษาและพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ

มาตรฐาน ท 4.2, หน้า สามารถใช้ภาษาแสวงหาความรู้ เสริมสร้างลักษณะนิสัย
บุคลิกภาพ และความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับ วัฒนธรรม อาชีพ สังคม และ ใช้ประโยชน์ใน
ชีวิตประจำวัน

สาระที่ 5, หน้า วรรณคดี และวรรณกรรม

มาตรฐาน ท 5.1, หน้า เข้าใจ แสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรม
ไทยอย่างเห็นคุณค่าและซาบซึ้ง และนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

คณิตศาสตร์

สาระที่ 1, หน้า จำนวนและการดำเนินการ (Number and Operations)

มาตรฐาน ค 1.1, หน้า เข้าใจถึงความหลากหลายของการแสดงจำนวนและการใช้จำนวน
ในชีวิตจริง

มาตรฐาน ค 1.2, หน้า เข้าใจถึงผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการของจำนวนและ
ความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินการต่าง ๆ และสามารถใช้ในการดำเนินการในการแก้ปัญหาได้

มาตรฐาน ค 1.3, หน้า ใช้การประมาณค่าในการคำนวณและแก้ปัญหาได้

มาตรฐาน ค 1.4, หน้า เข้าใจในระบบจำนวนและสามารถนำสมบัติเกี่ยวกับจำนวนไปใช้ได้

สาระที่ 2, หน้า การวัด (Measurement)

มาตรฐาน ค 2.1, หน้า เข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับการวัด

มาตรฐาน ค 2.2, หน้า วัดและคาดคะเนขนาดของสิ่งที่ต้องการวัดได้

มาตรฐาน ค 2.3, หน้า แก้ปัญหาเกี่ยวกับการวัดได้

สาระที่ 3, หน้า เรขาคณิต (Geometry)

มาตรฐาน ค 3.1, หน้า อธิบายและวิเคราะห์รูปเรขาคณิตสองมิติและสามมิติได้

มาตรฐาน ค 3.2, หน้า ใช้การนึ่งภาพ (visualization) ใช้เหตุผลเกี่ยวกับปริภูมิ (spatial
reasoning) และใช้แบบจำลองทาง เรขาคณิต (geometric model) ในการแก้ปัญหาได้

สาระที่ 4, หน้า พีชคณิต (Algebra)

มาตรฐาน ค 4.1, หน้า อธิบายและวิเคราะห์รูปแบบความสัมพันธ์ และฟังก์ชันต่าง ๆ ได้

มาตรฐาน ค 4.2, หน้า ใช้นิพจน์ สมการ อสมการ กราฟ และแบบจำลองทางคณิตศาสตร์อื่นๆ แทนสถานการณ์ต่างๆ ตลอดจนแปลความหมายและนำไปใช้แก้ปัญหาได้

สาระที่ 5, หน้า การวิเคราะห์ข้อมูลและความน่าจะเป็น (Data Analysis and Probability)

มาตรฐาน ค 5.1, หน้า เข้าใจและใช้วิธีการทางสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลได้

มาตรฐาน ค 5.2, หน้า ใช้วิธีการทางสถิติและความรู้เกี่ยวกับความน่าจะเป็นในการคาดการณ์ได้อย่างสมเหตุสมผล

มาตรฐาน ค 5.3, หน้า ใช้ความรู้เกี่ยวกับสถิติและความน่าจะเป็นช่วยในการตัดสินใจและแก้ปัญหาได้

สาระที่ 6, หน้า ทักษะ/กระบวนการทางคณิตศาสตร์ (Mathematical Skills/Processes)

มาตรฐาน ค 6.1, หน้า มีความสามารถในการแก้ปัญหา

มาตรฐาน ค 6.2, หน้า มีความสามารถในการให้เหตุผล

มาตรฐาน ค 6.3, หน้า มีความสามารถในการสื่อสาร การสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์ และการนำเสนอ

มาตรฐาน ค 6.4, หน้า มีความสามารถในการเชื่อมโยงความรู้ต่าง ๆ ทางคณิตศาสตร์ และเชื่อมโยงคณิตศาสตร์กับศาสตร์อื่น ๆ ได้

มาตรฐาน ค 6.5, หน้า มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

วิทยาศาสตร์

สาระที่ 1, หน้า สิ่งมีชีวิตกับกระบวนการดำรงชีวิต

มาตรฐาน ว 1.1, หน้า เข้าใจหน่วยพื้นฐานของสิ่งมีชีวิต ความสัมพันธ์ของโครงสร้างและหน้าที่ของระบบต่าง ๆ ของสิ่งมีชีวิตที่ทำงานสัมพันธ์กัน มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ สื่อสารสิ่งที่เรารู้ และนำความรู้ไปใช้ในการดำรงชีวิตของตนเองและดูแลสิ่งมีชีวิต

มาตรฐาน ว 1.2, หน้า เข้าใจกระบวนการและความสำคัญของการถ่ายทอดลักษณะทางพันธุกรรม วิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิต ความหลากหลายทางชีวภาพ การใช้เทคโนโลยีชีวภาพที่มีผลต่อมนุษย์และสิ่งแวดล้อมมีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้และ จิตวิทยาศาสตร์ สื่อสารสิ่งที่เรารู้และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

สาระที่ 2, หน้า ชีวิตกับสิ่งแวดล้อม

มาตรฐาน ว 2.1, หน้า เข้าใจสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมกับสิ่งมีชีวิต ความสัมพันธ์ระหว่าง สิ่งมีชีวิตต่าง ๆ ในระบบนิเวศ มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ และจิตวิทยาศาสตร์ สื่อสารสิ่งที่เรารู้และนำความรู้ ไปใช้ประโยชน์

มาตรฐาน ว 2.2, หน้า เข้าใจความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติ การใช้ทรัพยากรธรรมชาติในระดับท้องถิ่น ประเทศ และโลก นำความรู้ไปใช้ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

สาระที่ 3, หน้า สารและสมบัติของสาร

มาตรฐาน ว 3.1, หน้า เข้าใจสมบัติของสาร ความสัมพันธ์ระหว่างสมบัติของสารกับโครงสร้างและแรงยึดเหนี่ยวระหว่างอนุภาค มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้และจิตวิทยาศาสตร์ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

มาตรฐาน ว 3.2, หน้า เข้าใจหลักการและธรรมชาติของการเปลี่ยนแปลงสถานะของสาร การเกิดสารละลาย การเกิดปฏิกิริยาเคมี มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้และจิตวิทยาศาสตร์ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

สาระที่ 4, หน้า แรงแรงและการเคลื่อนที่

มาตรฐาน ว 4.1, หน้า เข้าใจธรรมชาติของแรงแม่เหล็กไฟฟ้า แรงแม่โน้มถ่วง และแรงนิวเคลียร์ มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์อย่างมีคุณธรรม

มาตรฐาน ว 4.2, หน้า เข้าใจลักษณะการเคลื่อนที่แบบต่าง ๆ ของวัตถุในธรรมชาติมีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้และ จิตวิทยาศาสตร์ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้ และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

สาระที่ 5, หน้า พลังงาน

มาตรฐาน ว 5.1, หน้า เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างพลังงานกับการดำรงชีวิต การเปลี่ยนรูปพลังงาน ปฏิสัมพันธ์ระหว่างสารและพลังงาน ผลของการใช้พลังงานต่อชีวิตและสิ่งแวดล้อม มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

สาระที่ 6, หน้า กระบวนการเปลี่ยนแปลงของโลก

มาตรฐาน ว 6.1, หน้า เข้าใจกระบวนการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นบนผิวโลกและภายในโลก ความสัมพันธ์ของกระบวนการต่าง ๆ ที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศภูมิประเทศ และลักษณะของโลก มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้และจิตวิทยาศาสตร์ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้ และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

สาระที่ 7, หน้า ดาราศาสตร์และอวกาศ

มาตรฐาน ว 7.1, หน้า เข้าใจวิวัฒนาการของระบบสุริยะและกาแล็กซี ปฏิสัมพันธ์ภายในระบบสุริยะ และผลต่อสิ่งมีชีวิตบนโลก มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้และจิตวิทยาศาสตร์ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

มาตรฐาน ว 7.2, หน้า เข้าใจความสำคัญของเทคโนโลยีอวกาศที่นำมาใช้ในการสำรวจอวกาศและทรัพยากรธรรมชาติ ด้านการเกษตรและการสื่อสารสื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์อย่างมีคุณธรรมต่อชีวิตและสิ่งแวดล้อม

สาระที่ 8, หน้า ธรรมชาติของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

มาตรฐาน ว 8.1, หน้า ใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์และจิตวิทยาศาสตร์ ในการสืบเสาะหาความรู้ การแก้ปัญหา รู้ว่าปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่มีรูปแบบที่แน่นอน สามารถอธิบายและตรวจสอบได้ ภายใต้อข้อมูลและเครื่องมือที่มีอยู่ในช่วงเวลานั้น ๆ เข้าใจว่าวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี สังคม และสิ่งแวดล้อมมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน

สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

สาระที่ 1, หน้า ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

มาตรฐาน ส 1.1, หน้า เข้าใจประวัติ ความสำคัญ หลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ และสามารถนำหลักธรรมของศาสนา มาเป็นหลักปฏิบัติในการอยู่ร่วมกัน

มาตรฐาน ส 1.2, หน้า ยึดมั่นในศีลธรรม การทำความดี มีค่านิยมที่ดีงาม และศรัทธาในพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ

มาตรฐาน ส 1.3, หน้า ประพฤติ ปฏิบัติตนตามหลักธรรม และศาสนพิธีของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ค่านิยมที่ดีงาม และนำไปประยุกต์ใช้ ในการพัฒนาตน บำเพ็ญประโยชน์ ต่อสังคม สิ่งแวดล้อม และอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข

สาระที่ 2, หน้า หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

มาตรฐาน ส 2.1, หน้า ปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี ตามกฎหมาย ประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข

มาตรฐาน ส 2.2, หน้า เข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่น ศรัทธา และธำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

สาระที่ 3, หน้า เศรษฐศาสตร์

มาตรฐาน ส 3.1, หน้า เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและการบริโภค การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ และคุ้มค่าต่อตนเอง และส่วนรวม

มาตรฐาน ส 3.2, หน้า เข้าใจระบบ และสถาบันทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ความสัมพันธ์ของ ระบบเศรษฐกิจ และความจำเป็นของการร่วมมือกันทางเศรษฐกิจในสังคมโลก รวมทั้งเข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ

สาระที่ 4, หน้า ประวัติศาสตร์

มาตรฐาน ส 4.1, หน้า เข้าใจยุคสมัยของประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์บนพื้นฐานของความ เป็นเหตุเป็นผล มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ

มาตรฐาน ส 4.2, หน้า เข้าใจพัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ในแง่ ความสัมพันธ์ ความสำคัญ และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ อย่างต่อเนื่อง ตระหนักถึงความสำคัญ และสามารถวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้น

มาตรฐาน ส 4.3, หน้า เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทยมีความภาคภูมิใจ และธำรงความเป็นไทย

สาระที่ 5, หน้า ภูมิศาสตร์

มาตรฐาน ส 5.1, หน้า เข้าใจลักษณะของโลกทางกายภาพ ตระหนักความสัมพันธ์ของสรรพสิ่งปรากฏในระวางที่ตามธรรมชาติ ซึ่งมีผลต่อกันและกันใช้แผนที่ และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ ในการค้นหาข้อมูลภูมิสารสนเทศ ซึ่งจะนำไปสู่การใช้ และจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ

มาตรฐาน ส 5.2, หน้า เข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรค์วัฒนธรรม และมีจิตสำนึก อนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

สุขศึกษาและพลศึกษา

สาระที่ 1, หน้า การเจริญเติบโตและพัฒนาการของมนุษย์

มาตรฐาน พ 1.1, หน้า เข้าใจธรรมชาติของการเจริญเติบโต และพัฒนาการของมนุษย์

สาระที่ 2, หน้า ชีวิตและครอบครัว

มาตรฐาน พ 2.1, หน้า เข้าใจและเห็นคุณค่าของชีวิต ครอบครัว เพศศึกษา และมีทักษะในการดำเนินชีวิต

สาระที่ 3, หน้า การเคลื่อนไหว การออกกำลังกาย เกมสกีฬาไทย และกีฬาสากล

มาตรฐาน พ 3.1, หน้า เข้าใจ และมีทักษะในการเคลื่อนไหว กิจกรรมทางกาย เกมสกีฬา และกีฬา

มาตรฐาน พ 3.2, หน้า รักษาการออกกำลังกายและการเล่นกีฬา ปฏิบัติเป็นประจำสม่ำเสมอ มีการสร้างเสริมสมรรถภาพ มีวินัย เคารพสิทธิ กฎ กติกา มีน้ำใจนักกีฬา มีจิตวิญญาณของการแข่งขัน ชื่นชมในสุนทรียภาพของ การกีฬา

สาระที่ 4, หน้า การสร้างเสริมสุขภาพ และการป้องกันโรค

มาตรฐาน พ 4.1, หน้า เห็นคุณค่า และมีทักษะในการสร้างเสริมสุขภาพ และการสร้างเสริมสมรรถภาพเพื่อสุขภาพ การดำรงสุขภาพ การป้องกันโรค

สาระที่ 5, หน้า ความปลอดภัยในชีวิต

มาตรฐาน พ 5.1, หน้า ป้องกันและหลีกเลี่ยงปัจจัยเสี่ยง พฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพ
อุบัติเหตุ การใช้ยา สารเสพติด และความรุนแรง

ศิลปะ

สาระที่ 1, หน้า ทศนศิลป์

มาตรฐาน ศ 1.1, หน้า สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ตามจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์
และวิเคราะห์ วิพากษ์ วิวิจารณ์ คุณค่างานทัศนศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิด ต่อกงานศิลปะ
อย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

มาตรฐาน ศ 1.2, หน้า เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์ ประวัติศาสตร์ และ
วัฒนธรรมเห็นคุณค่างานทัศนศิลป์ ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทยและภูมิ
ปัญญาท้องถิ่น

สาระที่ 2, หน้า ดนตรี

มาตรฐาน ศ 2.1, หน้า เข้าใจ และแสดงออกทางดนตรีอย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์
วิพากษ์วิจารณ์คุณค่า ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิด ต่อดนตรีอย่างอิสระชื่นชม และประยุกต์ใช้
ในชีวิตประจำวัน

มาตรฐาน ศ 2.2, หน้า เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างดนตรี ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม
เห็นคุณค่าของดนตรี ที่เป็นมรดก ทางวัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทยและภูมิปัญญาท้องถิ่น

สาระที่ 3, หน้า นาฏศิลป์

มาตรฐาน ศ 3.1, หน้า เข้าใจ และแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์
วิพากษ์วิจารณ์คุณค่านาฏศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิด อย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้
ในชีวิตประจำวัน

มาตรฐาน ศ 3.2, หน้า เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างนาฏศิลป์ ประวัติศาสตร์ และ
วัฒนธรรมเห็นคุณค่าของนาฏศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทย และภูมิปัญญา
ท้องถิ่น

การงานอาชีพและเทคโนโลยี

สาระที่ 1, หน้า การดำรงชีวิตและครอบครัว

มาตรฐาน ง 1.1, หน้า เข้าใจ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะ มีคุณธรรม มีจิตสำนึกใน
การใช้พลังงาน ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ในการทำงานเพื่อการดำรงชีวิตและครอบครัวที่
เกี่ยวข้องกับงานบ้าน งานเกษตร งานช่าง งานประดิษฐ์ และงานธุรกิจ

มาตรฐาน ง 1.2, หน้า มีทักษะ กระบวนการทำงาน และการจัดการ การทำงานเป็น
กลุ่มการแสวงหาความรู้ สามารถแก้ปัญหาในการทำงาน รักการทำงานและมีเจตคติที่ดีต่องาน

สาระที่ 2, หน้า การอาชีพ

มาตรฐาน ง 2.1, หน้า เข้าใจ มีทักษะ มีประสบการณ์ในงานอาชีพสุจริต มีคุณธรรมมีเจตคติที่ดีต่องานอาชีพ และเห็นแนวทางในการประกอบอาชีพสุจริต

สาระที่ 3, หน้า เทคโนโลยี

มาตรฐาน ง 3.1, หน้า เข้าใจธรรมชาติและกระบวนการของเทคโนโลยี ใช้ความรู้ภูมิปัญญา จินตนาการและความคิด อย่างมีระบบ ในการออกแบบ สร้างสิ่งของ เครื่องใช้ วิธีการเชิงกลยุทธ์ ตามกระบวนการทางเทคโนโลยี สามารถตัดสินใจ เลือกใช้เทคโนโลยีใน ทางสร้างสรรค์ ต่อชีวิต สังคมสิ่งแวดล้อม โลกของงานและอาชีพ

สาระที่ 4, หน้า เทคโนโลยีสารสนเทศ

มาตรฐาน ง 4.1, หน้า เข้าใจ เห็นคุณค่า และใช้กระบวนการเทคโนโลยีสารสนเทศในการสืบค้นข้อมูล การเรียนรู้ การสื่อสาร การแก้ปัญหาการทำงานและอาชีพ อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และมีคุณธรรม

สาระที่ 5, หน้า เทคโนโลยีเพื่อการทำงานและอาชีพ

มาตรฐาน ง 5.1, หน้า ใช้เทคโนโลยีในการทำงาน การผลิต การออกแบบ การแก้ปัญหา การสร้างงาน การสร้างอาชีพสุจริต อย่างมีความเข้าใจ มีการวางแผนเชิงกลยุทธ์ และมีความคิดสร้างสรรค์

ภาษาต่างประเทศ

ภาษาต่างประเทศที่เป็นสาระการเรียนรู้พื้นฐาน ซึ่งกำหนดให้เรียนตลอดหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ ภาษาอังกฤษ ส่วนภาษาต่างประเทศอื่น เช่น ภาษาฝรั่งเศส เยอรมัน จีน ญี่ปุ่น อาหรับ บาลี และภาษากลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน หรือภาษาอื่น ๆ ให้อยู่ในดุลยพินิจของสถานศึกษา ที่จะจัดทำรายวิชาประกอบการจัดการเรียนรู้ตามความเหมาะสม

สาระที่ 1, หน้า ภาษาเพื่อการสื่อสาร

มาตรฐาน ต 1.1, หน้า เข้าใจกระบวนการฟังและการอ่าน สามารถตีความเรื่องที่ฟังและอ่านจากสื่อประเภทต่าง ๆ และนำความรู้มาใช้อย่างมีวิจารณญาณ

มาตรฐาน ต 1.2, หน้า มีทักษะในการสื่อสารทางภาษา แลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร และแสดงความรู้สึกและความคิดเห็น โดยใช้เทคโนโลยี และการจัดการที่เหมาะสม

มาตรฐาน ต 1.3, หน้า เข้าใจกระบวนการพูด การเขียน และสื่อสาร ข้อมูล ความคิดเห็น และความคิดรวบยอดได้อย่าง สร้างสรรค์ มีประสิทธิภาพ และมีสุนทรียภาพ

สาระที่ 2, หน้า ภาษาและวัฒนธรรม

มาตรฐาน ต 2.1, หน้า เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา และนำไปใช้ได้เหมาะสมกับกาลเทศะ

มาตรฐาน ต 2.2, หน้า เข้าใจความเหมือนและความแตกต่างระหว่างภาษาและวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาที่เรียน กับภาษาและวัฒนธรรมไทยและนำมาใช้อย่างมีวิจารณญาณ

สาระที่ 3, หน้า ภาษากับความสัมพันธ์กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น

มาตรฐาน ต 3.1, หน้า ใช้ภาษาต่างประเทศในการเชื่อมโยงความรู้กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น และเป็นพื้นฐานในการพัฒนาและเปิดโลกทัศน์ของตน

สาระที่ 4, หน้า ภาษากับความสัมพันธ์กับชุมชนและโลก

มาตรฐาน ต 4.1, หน้า สามารถใช้ภาษาต่างประเทศตามสถานการณ์ต่าง ๆ ทั้งในสถานศึกษา ชุมชน และสังคม

มาตรฐาน ต 4.2, หน้า สามารถใช้ภาษาต่างประเทศเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้การทำงานการประกอบอาชีพ การสร้างความร่วมมือและการอยู่ร่วมกันในสังคม

มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นของแต่ละกลุ่มจะกำหนดไว้ในเอกสารประกอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 โดยนำเสนอรายละเอียดเกี่ยวกับขอบข่ายกลุ่มสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น ในแต่ละกลุ่มสาระดังเอกสารแนบท้าย

การจัดการเรียนรู้

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 22 กำหนดแนวทางในการจัดการศึกษาไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ฉะนั้น ครูผู้สอน และผู้จัดการศึกษาจะต้องเปลี่ยนแปลงบทบาทจากการเป็นผู้ชี้แนะ ผู้ถ่ายทอดความรู้ ไปเป็นผู้ช่วยเหลือ ส่งเสริม และสนับสนุนผู้เรียนในการแสวงหาความรู้จากสื่อและแหล่งการเรียนรู้ และให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่ผู้เรียน เพื่อนำข้อมูลเหล่านั้นไปใช้สร้างสรรค์ความรู้ของตนเองการจัดการเรียนรู้ตาม หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกจากจะมุ่งปลูกฝังด้านปัญญา พัฒนาการคิดของผู้เรียนให้มีความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีวิจารณญาณแล้วยังมุ่งพัฒนาความสามารถทางอารมณ์ โดยการปลูกฝังให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของตนเอง เข้าใจตนเอง เห็นอกเห็นใจผู้อื่น สามารถแก้ปัญหาข้อขัดแย้งทางอารมณ์ ได้อย่างถูกต้องเหมาะสมเนื่องจากประเทศไทย และประเทศต่าง ๆ ในโลกกำลังประสบปัญหาด้านสังคมเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะเรื่องของความขัดแย้งทั้งความคิดและการกระทำของตัวบุคคล องค์กร และสังคม ฉะนั้น สถานศึกษาจะต้องมุ่งเน้นการเรียนรู้เพื่อให้เข้าใจสถานการณ์ หาทางแก้ไข โดยเฉพาะส่วนที่เกี่ยวกับศาสนาและวัฒนธรรมเป็นกรณีพิเศษด้วยการเรียนรู้ในสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ มีกระบวนการและวิธีการที่

หลากหลาย ผู้สอนต้องคำนึงถึงพัฒนาการทางด้านร่างกาย และสติปัญญา วิธีการเรียนรู้ ความสนใจ และความสามารถของผู้เรียนเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่อง ดังนั้น การจัดการเรียนรู้ในแต่ละช่วงชั้น ควรใช้รูปแบบ/วิธีการที่หลากหลาย เน้นการจัดการเรียน การสอนตามสภาพจริง การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ร่วมกัน การเรียนรู้จากธรรมชาติ การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง และการเรียนรู้แบบบูรณาการ การใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่ง ของกระบวนการเรียนรู้ การเรียนรู้คู่คุณธรรม ทั้งนี้ ต้องพยายามนำกระบวนการ การจัดการ กระบวนการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม กระบวนการคิดและกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ไป สอดแทรกในการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ เนื้อหาและกระบวนการต่าง ๆ ข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ซึ่งการเรียนรู้ในลักษณะองค์รวม การบูรณาการ เป็นการกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ร่วมกัน ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยนำกระบวนการเรียนรู้จากกลุ่มสาระเดียวกัน หรือต่างกลุ่มสาระการเรียนรู้มาบูรณาการในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งจัดได้หลายลักษณะ เช่น

1. การบูรณาการแบบผู้สอนคนเดียว ครู ผู้สอนสามารถจัดการเรียนรู้โดยเชื่อมโยง สาระการเรียนรู้ต่างๆ กับหัวข้อเรื่องที่สอดคล้องกับชีวิตจริงหรือสาระที่กำหนดขึ้นมา เช่น เรื่อง สิ่งแวดล้อม น้ำ เป็นต้น ครูผู้สอนสามารถเชื่อมโยงสาระ และกระบวนการเรียนรู้ของ กลุ่มสาระ ต่าง ๆ เช่น การอ่าน การเขียน การคิดคำนวณ การคิดวิเคราะห์ต่าง ๆ ทำให้ผู้เรียนได้ใช้ทักษะ และกระบวนการเรียนรู้ไปแสวงหาความรู้ความจริงจาก หัวข้อเรื่องที่กำหนด

2. การบูรณาการแบบคู่ขนาน มีครู ผู้สอนตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมกันจัดการเรียน การสอน โดยอาจยึดหัวข้อเกี่ยวกับ เรื่องใดเรื่องหนึ่ง แล้วบูรณาการเชื่อมโยงแบบ คู่ขนาน เช่น ครูผู้สอนคนหนึ่งสอนวิทยาศาสตร์ เรื่องเงา ครู ผู้สอนอีกคนอาจ สอนคณิตศาสตร์ เรื่องการวัด ระยะทาง โดยการวัดเงา คิดคำนวณในเรื่องเงาในช่วงเวลาต่าง ๆ จัดทำกราฟของเงา ในระยะ ต่าง ๆ หรืออีกคนหนึ่งอาจให้ผู้เรียนรู้ศิลปะเรื่องเทคนิคการวาดรูปที่มีเงา

3. การบูรณาการแบบสหวิทยาการ การบูรณาการในลักษณะนี้นำเนื้อหาจากหลาย กลุ่มสาระมาเชื่อมโยงเพื่อจัดการเรียนรู้ ซึ่งโดยทั่วไปผู้สอนมักจัดการเรียนการสอนแยกตาม รายวิชาหรือกลุ่มวิชา แต่ในบางเรื่อง ครู ผู้สอนจัดการเรียนการสอนร่วมกันในเรื่องเดียวกัน เช่น เรื่อง วันสิ่งแวดล้อมของชาติ ครู ผู้สอนภาษาไทยจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนรู้ภาษา คำศัพท์ เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ผู้สอนวิทยาศาสตร์จัดกิจกรรมค้นคว้าเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ผู้สอนสังคม ศึกษาให้ผู้เรียนค้นคว้าหรือทำกิจกรรมชมรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม และครู ผู้สอนสุขศึกษาอาจ จัดให้จัดทำกิจกรรมเกี่ยวกับการรักษาสีสิ่งแวดล้อมให้ถูกสุขลักษณะ เป็นต้น

4. การบูรณาการแบบโครงการ ครู ผู้สอนสามารถจัดการเรียนการสอนโดยบูรณา การเป็นโครงการ โดยผู้เรียนและครู ผู้สอนร่วมกันสร้างสรรค์โครงการขึ้น โดยใช้เวลาการเรียน

ต่อเนื่องกันได้หลายชั่วโมง ด้วยการนำเอาจำนวนชั่วโมงของ วิชาต่าง ๆ ที่ ครู ผู้สอนเคยสอน แยกกันนั้นมารวมเป็นเรื่องเดียวกัน มีเป้าหมายเดียวกัน ในลักษณะของการสอนเป็นทีม เรียนเป็นทีม ในกรณีที่ต้องการเน้นทักษะบางเรื่องเป็นพิเศษ ครู ผู้สอนสามารถแยกกันสอนได้ เช่น กิจกรรมเข้าค่ายดนตรี กิจกรรมเข้าค่ายภาษาอังกฤษ กิจกรรมเข้าค่ายศิลปะ เป็นต้น

แนวการจัดการเรียนรู้ในแต่ละช่วงชั้น

ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 การจัดการเรียนรู้ต้องสนองตอบต่อความสนใจของผู้เรียน โดยคำนึงถึงหลัก จิตวิทยาพัฒนาการ และจิตวิทยาการเรียนรู้ ทั้งนี้ในแต่ละคาบเวลาเรียนนั้นไม่ควรใช้เวลานานเกินความสนใจของผู้เรียน สถานศึกษาต้องจัดการเรียนรู้ให้ครบทุกกลุ่มสาระ ในลักษณะบูรณาการที่มีภาษาไทยและคณิตศาสตร์ เป็นหลัก เน้นการเรียนรู้ตามสภาพจริง มีความสนุกสนาน ได้ปฏิบัติจริง เพื่อพัฒนาความเป็นมนุษย์ ทักษะพื้นฐานการติดต่อสื่อสาร ในการคิดคำนวณ การคิดวิเคราะห์ และพัฒนาลักษณะนิสัยและสุนทรียภาพ

ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 การจัดการเรียนรู้มีลักษณะคล้ายกับช่วงชั้นที่ 1 แต่จะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนในสิ่งที่ตนสนใจ มุ่งเน้นทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม การสอนแบบบูรณาการ โครงการ การใช้หัวเรื่องในการจัดการเรียนการสอน เพื่อมุ่งให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการคิด การค้นคว้า แสวงหาความรู้ สร้างความรู้ด้วยตนเอง สามารถสร้างสรรค์ผลงาน แล้วนำไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่น

ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 การจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มีหลักการ ทฤษฎีที่ยาก ซับซ้อน อาจจัดแยกเฉพาะ และควรเน้นการจัดการเรียนรู้แบบโครงการมากขึ้น เพื่อมุ่งให้ผู้เรียนเกิดความคิด ความเข้าใจ และรู้จักตนเองในด้านความสามารถ ความถนัด เพื่อเตรียมตัวเข้าสู่อาชีพ สถานศึกษาต้องจัดบรรยากาศการเรียนรู้ให้เหมาะสม

ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 การจัดการเรียนรู้เริ่มเน้นเข้าสู่เฉพาะทางมากขึ้น มุ่งเน้นความสามารถ ความคิดระดับสูง ความถนัด และความต้องการของผู้เรียน ทั้งในด้านอาชีพ การศึกษาเฉพาะทาง ตลอดจนจนการศึกษาต่อ

สำหรับการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ให้ยืดหยุ่นวิธีการจัดการเรียนรู้ ได้ตามความเหมาะสมกับผู้เรียน สถานศึกษา และความต้องการของท้องถิ่น

สื่อการเรียนรู้

การจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และหลักสูตรสถานศึกษา มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และใช้เวลาอย่างสร้างสรรค์ รวมทั้งมีความยืดหยุ่น สนองความต้องการของผู้เรียน ชุมชน สังคมและประเทศชาติ ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ และเรียนรู้ได้จากสื่อการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้

ทุกประเภท รวมทั้งจากเครือข่ายการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในท้องถิ่น ชุมชนและแหล่งอื่น ๆ เน้นสื่อที่ผู้เรียนและผู้สอนใช้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียน ผู้สอนสามารถจัดทำและพัฒนาสื่อการเรียนรู้ขึ้นเองหรือนำสื่อต่าง ๆ ที่มีอยู่รอบตัว และในระบบสารสนเทศ มาใช้ในการเรียนรู้ โดยใช้วิจารณญาณในการเลือกใช้สื่อ และแหล่งความรู้ โดยเฉพาะหนังสือเรียน ควรมีเนื้อหาสาระครอบคลุมตลอดช่วงชั้น สื่อสิ่งพิมพ์ควรจัดให้มีอย่างเพียงพอ ทั้งนี้ควรให้ผู้เรียนสามารถยืมได้จากศูนย์สื่อ หรือห้องสมุดของสถานศึกษา

ลักษณะของสื่อการเรียนรู้ที่จะนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ควรมีความหลากหลาย ทั้งสื่อธรรมชาติ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยี และสื่ออื่น ๆ ซึ่งช่วยส่งเสริมให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีคุณค่า น่าสนใจ ชวนคิด ชวนติดตาม เข้าใจได้ง่าย และรวดเร็วขึ้น รวมทั้งกระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักวิธีการแสวงหาความรู้ เกิดการเรียนรู้อย่างกว้างขวาง ลึกซึ้งและต่อเนื่องตลอดเวลาเพื่อให้เกิดการใช้สื่อการเรียนรู้เป็นไปตามแนวการจัดการเรียนรู้ และพัฒนาผู้เรียนให้เกิด การเรียนรู้อย่างแท้จริง สถานศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้ที่มีหน้าที่จัดการศึกษา ขั้นพื้นฐาน ควรดำเนินการดังนี้

1. จัดทำและจัดหาสิ่งที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้เป็นสื่อการเรียนรู้
2. ศึกษา ค้นคว้า วิจัย เพื่อพัฒนาสื่อการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน
3. จัดทำและจัดหาสื่อการเรียนรู้ สำหรับการศึกษาค้นคว้าของผู้เรียน และสำหรับเสริมความรู้ของผู้สอน
4. ศึกษาวิธีการเลือกและการใช้สื่อการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ เหมาะสม หลากหลาย และสอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้ ธรรมชาติของสาระการเรียนรู้ และความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน
5. ศึกษาวิธีการวิเคราะห์และประเมินคุณภาพมาตรฐานสื่อการเรียนรู้ที่จัดทำขึ้นเอง และที่เลือกนำมาใช้ประกอบ การเรียนรู้ โดยมีการวิเคราะห์และประเมินสื่อการเรียนรู้ที่ใช้อยู่นั้นอย่างสม่ำเสมอ
6. จัดหาหรือจัดให้มีแหล่งการเรียนรู้ ศูนย์สื่อการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ในสถานศึกษา และในชุมชน เพื่อการศึกษาค้นคว้า แลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้และพัฒนาสื่อการเรียนรู้
7. จัดให้มีเครือข่ายการเรียนรู้ เพื่อเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ระหว่างสถานศึกษา ท้องถิ่น ชุมชน และสังคมอื่น

8. จัดให้มีการกำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานเกี่ยวกับสื่อ และการใช้สื่อ การเรียนรู้เป็นระยะ ๆ

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ให้ครู ผู้สอนใช้พัฒนาคุณภาพ ผู้เรียน เพราะจะช่วยให้ได้ข้อมูล สารสนเทศ ที่แสดงพัฒนาการ ความก้าวหน้า และความสำเร็จทางการเรียนของผู้เรียน รวมทั้งข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมให้ ผู้เรียนเกิดการพัฒนา และเรียนรู้อย่างเต็มตามศักยภาพ

สถานศึกษาในฐานะผู้รับผิดชอบจัดการศึกษา จะต้องจัดทำหลักเกณฑ์ และแนวปฏิบัติในการวัดและประเมินผลการเรียน ของสถานศึกษา เพื่อให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายถือปฏิบัติร่วมกัน และเป็นไปในมาตรฐานเดียวกัน สถานศึกษาต้องมีผลการเรียนรู้ของผู้เรียนจากการวัดและประเมินทั้งในระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษา ระดับเขตพื้นที่

การศึกษา และระดับชาติ ตลอดจนการประเมินภายนอก เพื่อใช้เป็นข้อมูลสร้างความมั่นใจเกี่ยวกับคุณภาพของผู้เรียนแก่ผู้เกี่ยวข้องทั้งภายในและนอกสถานศึกษา

การวัดและประเมินผลระดับชั้นเรียน จุดหมายสำคัญของการประเมินระดับชั้นเรียน คือ มุ่งหาคำตอบว่าผู้เรียนมี ความก้าวหน้าทั้งด้านความรู้ ทักษะกระบวนการคุณธรรม และ ค่านิยมอันพึงประสงค์ อันเป็นผลเนื่องจากการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ หรือไม่/เพียงใด ดังนั้น การวัดและประเมินจึงต้องใช้วิธีการที่หลากหลาย เน้นการปฏิบัติให้สอดคล้องและ เหมาะสมกับ สารการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนและสามารถดำเนินการ อย่างต่อเนื่องควบคู่ไปใน กิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยประเมินความประพฤติ พฤติกรรม การเรียน การร่วมกิจกรรม และผลงานจาก โครงการหรือแฟ้มสะสมผลงาน ผู้ใช้ผลการประเมินในระดับชั้นเรียนที่สำคัญ คือตัวผู้เรียน ครู ผู้สอนและพ่อแม่ ผู้ปกครอง จำเป็นต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย วิธีการ และค้นหาข้อมูลเกณฑ์ต่าง ๆ ที่จะทำให้สะท้อนให้เห็นภาพสัมฤทธิ์ผลของการจัด กิจกรรม การเรียนรู้ ผู้เรียนจะทราบระดับความก้าวหน้า ความสำเร็จของตน ครู ผู้สอนจะเข้าใจความต้องการ ของผู้เรียนแต่ละคน แต่ละกลุ่มสามารถให้ระดับคะแนนหรือจัดกลุ่มผู้เรียน รวมทั้งประเมินผล การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของตนเองได้ ขณะที่พ่อแม่ ผู้ปกครอง จะได้ทราบระดับ ความสำเร็จของผู้เรียน

สถานศึกษาเป็นผู้กำหนดหลักเกณฑ์การประเมินโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ สถานศึกษา

การประเมินผลระดับสถานศึกษา เป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบความก้าวหน้า ด้านการเรียนรู้เป็นรายชั้นปีและช่วงชั้น สถานศึกษานำข้อมูลที่ได้นี้ไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุง

พัฒนาการเรียนการสอนและคุณภาพของผู้เรียนให้เป็นไปตามมาตรฐานการเรียนรู้ รวมทั้งนำผลการประเมินรายช่วงชั้นไปพิจารณาตัดสินการเลื่อนช่วงชั้น กรณีผู้เรียนไม่ผ่านมาตรฐานการเรียนรู้ของกลุ่มสาระต่าง ๆ สถานศึกษาต้องจัดให้มีการเรียนการสอนซ่อมเสริม และจัดให้มีการประเมินใหม่

การประเมินคุณภาพระดับชาติ สถานศึกษาต้องจัดให้ผู้เรียนทุกคนที่เรียนในปีสุดท้ายของแต่ละช่วงชั้น ได้แก่ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เข้ารับการประเมินคุณภาพระดับชาติ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สำคัญ ได้แก่ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ภาษาอังกฤษ และกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ ตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดต่อไป ข้อมูลที่ได้จากการประเมินจะนำไปใช้ในการพัฒนา คุณภาพของผู้เรียนและคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาแต่ละแห่ง

เกณฑ์มาตรฐานการเรียนรู้

การจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งใช้เวลาประมาณ 12 ปี ผู้เรียนสามารถจบการศึกษาได้ 2 ช่วง คือ จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ถือว่า จบการศึกษาคะทัดรัด และจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งถือว่า จบการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผู้เรียนผ่านการศึกษาแต่ละช่วงชั้น ตามเกณฑ์ ดังนี้

เกณฑ์มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่ 1, 2 และ 3 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 ประถมศึกษาปีที่ 4-6 และมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 (จบการศึกษาคะทัดรัด)

1. ผู้เรียนต้องเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม และได้รับการตัดสินผลการเรียนให้ได้ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด
2. ผู้เรียนต้องผ่านการประเมินการอ่าน คิด วิเคราะห์ เขียน ให้ได้ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด
3. ผู้เรียนต้องผ่านการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด
4. ผู้เรียนต้องเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและผ่านการประเมินตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

เกณฑ์มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 (จบการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน)

1. ผู้เรียนต้องเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม และได้หน่วยกิตครบตามหลักสูตรที่สถานศึกษากำหนดและ ได้รับการตัดสินผลการเรียนให้ได้ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

2. ผู้เรียนต้องผ่านการประเมินการอ่าน คิด วิเคราะห์ เขียน ให้ได้ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษา กำหนด
3. ผู้เรียนต้องผ่านการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษา กำหนด
4. ผู้เรียนต้องเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและผ่านการประเมินตามเกณฑ์ที่สถานศึกษา กำหนด

เอกสารหลักฐานการศึกษา

สถานศึกษาต้องพิจารณาจัดทำเอกสารการประเมินผลการเรียนเพื่อใช้ประกอบการดำเนินงานด้านการวัดและประเมิน ผลการเรียนตามที่เห็นสมควร เช่น เอกสารแสดงผล การเรียนรู้ ของผู้เรียน แบบบันทึกผลการพัฒนาคุณภาพ ผู้เรียนในรายวิชาต่าง ๆ แบบรายงานการพัฒนา คุณภาพผู้เรียนเป็นรายบุคคล ระเบียบสะสมแสดงพัฒนาการด้านต่าง ๆ และแบบแสดงผลการพัฒนา คุณลักษณะที่พึงประสงค์ เป็นต้น

ทั้งนี้จะมีการกำหนดเอกสารหลักฐานการศึกษา ที่สถานศึกษาทุกแห่งต้องใช้ เหมือนกัน เพื่อประโยชน์ในการสื่อความ เข้าใจที่ตรงกัน และการส่งต่อ ได้แก่เอกสารแสดงผล การเรียน เอกสารแสดงวุฒิการศึกษา แบบรายงานผู้สำเร็จ การศึกษาภาคบังคับ และการศึกษาขั้น พื้นฐาน โดยจะกำหนดแนวทางการดำเนินงานในรายละเอียดต่อไป

การเทียบโอนผลการเรียน

ให้สถานศึกษาสามารถเทียบโอนผลการเรียนของผู้เรียน โดยการนำความรู้ ทักษะและ ประสบการณ์ที่ได้จากการศึกษาใน รูปแบบต่างๆ และหรือจากการประกอบอาชีพมาเทียบโอนเป็น ผลการเรียนของหลักสูตรใดหลักสูตรหนึ่ง ในระดับที่กำลังศึกษาอยู่ การพิจารณา การเทียบโอน สถานศึกษาสามารถดำเนินการได้ดังนี้

1. พิจารณาจากหลักฐานการศึกษา ซึ่งจะให้ข้อมูลที่แสดงความรู้ ความสามารถ ของ ผู้เรียนในด้านต่าง ๆ
2. พิจารณาจากความรู้และประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติจริง การทดสอบ การสัมภาษณ์ ฯลฯ
3. พิจารณาจากความสามารถ และการปฏิบัติได้จริง
4. ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามกฎกระทรวงและระเบียบที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด

การพัฒนาศักยภาพครู

การพัฒนาศักยภาพครูถือเป็นหน้าที่ของสถานศึกษาที่จะพัฒนาให้เป็นครูมืออาชีพ โดยศึกษาวิเคราะห์ระบบต่าง ๆ ของสถานศึกษาว่ามีจุดอ่อน จุดแข็งอย่างไร รวมทั้งระบบการเรียน

การสอน การวัดและการประเมินผล การวิเคราะห์ครูผู้สอน ในด้านความสามารถ ความถนัด ความสนใจ ตลอดจนเจตคติที่มีต่อการเรียนการสอน เพื่อให้ได้ข้อมูลสำหรับพิจารณา สัมภาษณ์ให้มีการพัฒนาศักยภาพของครูอย่างต่อเนื่อง การกำหนดให้ครูจัดการเรียนการสอน เป็นกลุ่ม การมีครูพี่เลี้ยง ครูทำหน้าที่พัฒนาหลักสูตร ครูแนะแนวทั้งหมดเป็นกระบวนการที่ สถานศึกษาต้องพัฒนาสร้างสรรค์ให้เป็นระบบ โดยมีปัจจัยเกื้อหนุนที่มีประสิทธิภาพ พร้อม ด้วยนวัตกรรมที่หลากหลาย ผู้เรียนมีระบบ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยมีผู้เรียนเป็นผู้ช่วย ครู เพื่อให้กระบวนการเรียนรู้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

การพัฒนาศักยภาพครู ให้มีความเป็นผู้นำทางวิชาการปฏิบัติหน้าที่โดยใช้กระบวนการ วิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ อาศัยความร่วมมือของครูแกนนำ ครูต้นแบบ และสถาบันการศึกษา ชั้นสูง เช่น คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ของสถาบันราชภัฏและมหาวิทยาลัย รวมทั้งชมรม วิชาชีพ ซึ่งจะช่วยพัฒนาครูให้มีศักยภาพในการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ตาม หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีมาตรฐาน การเรียนรู้เป็นเกณฑ์กำหนด คุณภาพการเรียนรู้ ของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เนื่องจากหลักสูตรการศึกษา ขั้นพื้นฐานเป็น หลักสูตรที่ ต้องอาศัยการตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู พ่อแม่ ผู้ปกครอง ชุมชนและภูมิปัญญา ท้องถิ่นเป็นหลักสำคัญ

การจัดหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช

2544

1. หลักสูตรสถานศึกษา

สถานศึกษาเป็นชุมชนของการแสวงหาความรู้ สถานศึกษาจึงต้องมีหลักสูตรของตนเอง คือ หลักสูตรสถานศึกษา ประกอบด้วย การเรียนรู้ทั้งมวลและประสบการณ์อื่น ๆ ที่ สถานศึกษาแต่ละแห่งวางแผนเพื่อพัฒนาผู้เรียน โดยจะต้องจัดทำสาระการเรียนรู้ ทั้งรายวิชาที่ เป็นพื้นฐานและรายวิชาที่ต้องการเรียนเพิ่มเติม เป็นรายปีหรือรายภาค จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ทุกภาคเรียน และกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ จากมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็น ส่วนประกอบที่สำคัญของการจัดหลักสูตรสถานศึกษา

2. จุดมุ่งหมายของหลักสูตรสถานศึกษา

สถานศึกษาจะต้องทำงานร่วมกับครอบครัวและชุมชน ท้องถิ่น วัด และหน่วยงาน และสถานศึกษา ทั้งภาครัฐและเอกชน ในท้องถิ่น เพื่อให้เกิดผลตามจุดมุ่งหมายของ หลักสูตร สองประการ ซึ่งจุดมุ่งหมายทั้งสองประการนี้ให้แนวทางที่สำคัญ ซึ่งสถานศึกษาต้องพัฒนา หลักสูตรภายในบริบทและแนวทางนั้น ๆ ดังนี้

2.1 หลักสูตรสถานศึกษาควรพัฒนาให้เด็กเกิดความสุขและความเพลิดเพลินในการเรียนรู้เปรียบเสมือนเป็นวิธีสร้าง กำลังใจและเร้าใจให้เกิดความก้าวหน้าแก่ผู้เรียนให้ได้มากที่สุด มีความรู้สูงสุดสำหรับผู้เรียนทุกคน ควรสร้างความเข้มแข็ง ความสนใจ และประสบการณ์ให้ผู้เรียน และพัฒนาความมั่นใจ ให้เรียนและทำงานอย่างเป็นอิสระและร่วมใจกัน ควรให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้สำคัญ ๆ ในการอ่านออกเขียนได้ คิดเลขเป็น ได้ข้อมูลสารสนเทศ และเทคโนโลยีสื่อสาร ส่งเสริมจิตใจที่อยากรู้อยากเห็น และมีกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล

2.2 หลักสูตรสถานศึกษาควรส่งเสริมการพัฒนาด้านจิตวิญญาณ จริยธรรม สังคม และวัฒนธรรม และโดยเฉพาะพัฒนา หลักการในการจำแนกระหว่างถูกและผิด เข้าใจ และศรัทธาในความเชื่อของตน ความเชื่อและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ว่ามีอิทธิพลต่อตัวบุคคล และสังคม หลักสูตรสถานศึกษาต้องพัฒนาหลักคุณธรรมและความอิสระของผู้เรียนและช่วยให้เป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ สามารถช่วยพัฒนาสังคมให้เป็นธรรมขึ้นมีความเสมอภาค ควรพัฒนา ความตระหนัก เข้าใจ และยอมรับสภาพแวดล้อมที่ตนดำรงชีวิตอยู่ ยึดมั่นในข้อตกลงร่วมกันต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนทั้งใน ระดับส่วนตนระดับท้องถิ่น ระดับชาติและระดับโลก หลักสูตรสถานศึกษาควรสร้างให้ผู้เรียนมีความพร้อมใน การเป็นผู้บริโภคที่ตัดสินใจแบบมีข้อมูล และเป็นอิสระและเข้าใจในความรับผิดชอบ

3. การสร้างหลักสูตรสถานศึกษา

หลักสูตรจะต้องสนองตอบต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจ และเปลี่ยนแปลงไปตามธรรมชาติของการศึกษา ผู้สอนต้องปรับปรุงกระบวนการสอนและประเมินกระบวนการสอนของตน เพื่อสนองตอบต่อความต้องการของผู้เรียนที่เปลี่ยนแปลงและผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม การศึกษาจะเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น ถ้าหลักสูตรมีการปรับปรุง ให้เป็นไปตามความต้องการและ ความจำเป็นตลอดเวลา สถานศึกษาควรดำเนินการจัดทำหลักสูตร ดังนี้

3.1 กำหนดวิสัยทัศน์

สถานศึกษาจำเป็นต้องกำหนดวิสัยทัศน์เพื่อมองอนาคตว่า โลกและสังคมรอบ ๆ จะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร และสถานศึกษาจะต้องปรับตัว ปรับหลักสูตรอย่างไร จึงจะพัฒนาผู้เรียนให้เหมาะสมกับยุคสมัย ในการสร้างหลักสูตรสถานศึกษา สถานศึกษาต้องมีวิสัยทัศน์ ซึ่งทำได้โดยอาศัยความร่วมมือของชุมชน พ่อแม่ผู้ปกครอง ครูอาจารย์ ผู้เรียนภาคธุรกิจ ภาครัฐในชุมชน ร่วมกันกับคณะกรรมการสถานศึกษา แสดงความประสงค์อันสูงส่งหรือวิสัยทัศน์ที่ปรารถนาให้สถานศึกษา เป็นสถาบันพัฒนาผู้เรียน ที่มีพันธกิจหรือภาระหน้าที่ร่วมกัน ในการกำหนดงานหลักที่สำคัญ ๆ ของสถานศึกษา พร้อมด้วย เป้าหมาย มาตรฐาน แผนกลยุทธ์

และแผนปฏิบัติการ และการติดตามผล ตลอดจนจัดทำรายงาน แจ้งสาธารณชน และส่งผลย้อนกลับให้สถานศึกษาเพื่อการปฏิบัติงาน ที่เหมาะสมตามหลักสูตรของสถานศึกษา และมาตรฐานหลักสูตรการศึกษา ขั้นพื้นฐานของชาติที่กำหนดไว้

กระบวนการสร้างวิสัยทัศน์ โดยอาศัยบุคคลต่าง ๆ เข้าไปมีส่วนร่วมนี้ เป็นกระบวนการที่มีพลังผลักดันให้แผนกลยุทธ์ที่สถานศึกษาสร้างขึ้นดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ และมีทิศทาง ก่อให้เกิดเจตคติในทางที่สร้างสรรค์ดีงามแก่สังคมของ สถานศึกษา มีระบบและหน่วยสนับสนุนในการปฏิบัติงานเกิดขึ้นอย่างเป็นเครือข่าย เพียบพร้อม เช่น ระบบคุณภาพ ระบบหลักสูตร สาระการเรียนรู้ การเรียนการสอน สื่อการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล การติดตาม การรายงาน ฐานข้อมูลการเรียนรู้ การวิจัยแบบมีส่วนร่วม มีระบบสนับสนุน ครูอาจารย์ เป็นต้น กระบวนการสร้างวิสัยทัศน์ด้วยวิธีดังกล่าวนี้จะนำไปสู่การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตร การกำหนดสาระ การเรียนรู้หรือหัวข้อเรื่อง ในท้องถิ่นสนองต่อความต้องการของชุมชน

3.2 การจัดหลักสูตรสถานศึกษา

จากวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และมาตรฐานการเรียนรู้ที่สถานศึกษาได้กำหนดไว้ สถานศึกษาจะต้องจัดทำสาระ การเรียนรู้จากช่วงชั้น ให้เป็นรายปีหรือรายภาค พร้อมกำหนดผล การเรียนรู้ที่คาดหวังไว้ให้ชัดเจน เพื่อให้ครูทุกคน คือ ครูผู้สอน และครูสนับสนุน ได้นำไป ออกแบบการเรียนการสอน การบูรณาการโครงการร่วม เวลาเรียน การมอบหมายงาน/โครงการ แฟ้มผลงาน หรือการบ้าน ที่มีการวางแผนร่วมกันทั้ง สถานศึกษา เป็นหลักสูตรสถานศึกษาที่ ครอบคลุมภาระงานการจัดการศึกษาทุกด้านของสถานศึกษา

3.3 การกำหนดสาระการเรียนรู้ และผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือภาค

สถานศึกษานำมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นของกลุ่มต่าง ๆ จากหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน วิเคราะห์ และ กำหนดสาระการเรียนรู้ และผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง เป็น รายปีหรือรายภาค ทั้งนี้ต้องพยายาม กำหนดให้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ ตามเป้าหมาย และวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาด้วย พิจารณากำหนดวิธีการจัดการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล พร้อมทั้งการพิจารณา ภูมิปัญญาท้องถิ่น แหล่ง เรียนรู้ในท้องถิ่น และสามารถกำหนดในลักษณะผสมผสานบูรณาการ จัดเป็นชุดการเรียนรู้แบบ ยืดหยุ่นหรือจัดเป็นโครงการได้

3.4 การออกแบบการเรียนการสอน

จากสาระการเรียนรู้และผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง รายปีหรือรายภาค สถานศึกษาต้องมอบหมายครูผู้สอนทุกคนต้องออกแบบการเรียนการสอน โดยคาดหวังว่า ผู้เรียนควรจะสามารถ ทำอะไรได้ เช่น ช่วงชั้นที่ 1 ซึ่งมีชั้นประถมศึกษาปีที่ 1, 2 และ 3 นั้น

ผู้เรียนจะเรียนรู้สาระเรื่องที่กำหนดได้ในระดับใด ยกตัวอย่างวิชาคณิตศาสตร์ ที่มีสาระที่ 1, หน้า จำนวนและการดำเนินการ และมีมาตรฐาน ค 1.1, หน้า เข้าใจถึงความหลากหลายของการแสดง จำนวนและการใช้จำนวนในชีวิตจริง ผู้เรียนในช่วงชั้นนี้จะสามารถ ทำอะไรได้ เช่น ในช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นไว้ ข้อหนึ่งว่า มีความคิดรวบยอด และความรู้สึกเชิงจำนวนเกี่ยวกับจำนวนนับและศูนย์ และผู้เรียนในช่วงชั้นนี้จะมี ความสามารถ อย่างไร เช่น ผู้เรียนในชั้นประถมศึกษา ปีที่ 1สามารถนับได้ 1 ถึง 100 และมากกว่า เป็นต้น และ ออกแบบการเรียนรู้จะต้องให้ผู้เรียนพัฒนาได้ทั้งด้านความรู้ ความคิด ทักษะ และเจตคติที่ดีต่อ คณิตศาสตร์และสังคม

3.5 การกำหนดเวลาเรียนและจำนวนหน่วยกิต

ในการจัดการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี นั้น สถานศึกษาต้องตระหนักถึงความจำเป็น ที่จะต้องจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ ผู้เรียนได้เรียนรู้ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยเน้นให้ผู้เรียน มีทักษะในด้านการอ่าน การเขียน การคิดเลข การคิดวิเคราะห์ และการใช้คอมพิวเตอร์ ด้วย วิธีการสอนที่ยึดหัวข้อเรื่องจากกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์หรือ สังคมศึกษาเป็นหลักตาม ความเหมาะสมของท้องถิ่น บูรณาการการเรียนรู้ด้วยกลุ่มสาระต่าง ๆ เข้ากับหัวข้อเรื่องที่เรียน อย่างสมดุล ควรกำหนดจำนวนเวลาเรียน สำหรับสาระการเรียนรู้รายปี ดังนี้

ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 และช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ควรกำหนดจำนวนเวลาสำหรับการเรียนตามสาระการเรียนรู้รายปี ให้เหมาะสมและสอดคล้อง กับความจำเป็นในการสอนเพื่อเน้นทักษะพื้นฐาน เช่น การอ่าน การเขียน การคิดเลข และการคิด วิเคราะห์ โดยเฉพาะช่วงชั้นที่ 1 ซึ่งจะต้องจัดให้ผู้เรียนเรียนอย่างสนุกเพลิดเพลิน ซึ่งในแต่ละ คาบเวลาไม่ควรใช้เวลายาวเกินความสนใจของผู้เรียน นอกจากผู้สอนจะจัดให้เป็นกิจกรรม เช่น การฝึกให้เขียนหนังสือเป็นเล่ม เป็นต้น

การเรียนการสอนควรดำเนินไปตามความสนใจของผู้เรียน ครูผู้สอนในช่วงชั้น ที่ 1ควรเข้าใจจิตวิทยาการสอนเด็กเล็กอย่างลึกซึ้ง สามารถบูรณาการกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ให้ผสมกลมกลืนตอบสนองต่อชีวิตที่อยากรู้ อยากรูเห็นของเด็กโดยเฉพาะ แต่ต้องไม่ลืมมุ่งเน้น ทักษะพื้นฐานดังกล่าว สำหรับผู้เรียนในช่วงชั้นที่ 2 ซึ่งได้ผ่านการเรียนการเล่นเป็นกลุ่มมาแล้ว ในช่วงชั้นนี้จึงมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเริ่มทำงานเป็นทีม การสอนตามหัวข้อเรื่อง จึงเป็นเรื่องสำคัญ หัวข้อเรื่องขนาดใหญ่สามารถจัดทำเป็นหัวข้อย่อย ทำให้ผู้เรียนรับผิดชอบไปศึกษา ค้นคว้าตาม หัวข้อย่อยเหล่านี้ เป็นการสร้างความรู้ของตนเองและใช้กระบวนการวิจัยควบคู่กับการเรียน ตาม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และนำผลงานมาแสดง ทำให้ผู้เรียนทุกคน ได้เรียนรู้ ผลงานของกันและกันในรูปแบบแฟ้มสะสมผลงาน

การเรียนรู้ในช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ซึ่งเป็นช่วงสุดท้ายของการศึกษาภาคบังคับ เป็นการเรียนที่มุ่งพัฒนา ความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียน สถานศึกษานอกจากจะทบทวนการเรียนรู้ในกลุ่มสาระต่าง ๆ ที่ได้เรียนรู้ ตามมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่กำหนดไว้แล้ว จะต้องจัดการเรียนแบบบูรณาการเป็น โครงการมากขึ้น เป็นการเริ่มทำให้ผู้เรียนได้เข้าใจการศึกษาสู่โลกของการทำงานตามความต้องการของท้องถิ่นและสังคม นวัตกรรมด้านการสอนและประสบการณ์ในการทำงานด้านต่าง ๆ แม้การเรียนภาษาจะสามารถเป็นช่องทางสู่โลกของ การทำงานได้ และต้องชี้แจงให้ผู้เรียนได้ทราบว่าสังคม ในอนาคตจะต้องอยู่บนรากฐานของความรู้ สถานศึกษาจึงต้องจัดบรรยากาศให้อยู่ในสภาพแห่งการเรียนรู้ที่สมบูรณ์เป็นตัวอย่างแก่สังคม และควรจัดรายวิชาหรือ โครงการที่สนอง ความถนัด ความสนใจของผู้เรียนเพิ่มขึ้นด้วย

การเรียนรู้ในช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ซึ่งเป็นช่วงสุดท้ายของการศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษาต้อง จัดการเรียนรู้ เพื่อเตรียมตัวให้ผู้เรียนมีความพร้อมในด้านการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นหรือการประกอบอาชีพ ดังนั้นสถานศึกษาควรจัดการเรียนการสอน เพื่อมุ่งส่งเสริมความถนัดและความสนใจของผู้เรียนในลักษณะรายวิชาหรือโครงการ

3.6 แนวทางการจัดหลักสูตรสถานศึกษา

เพื่อให้การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ดำเนินไปด้วยดีบรรลุตามที่คาดหวัง จึงกำหนดแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

3.6.1 การจัดทำสาระของหลักสูตร

1) กำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาค โดยวิเคราะห์จาก มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่กำหนดไว้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ มาจัดเป็นผลการเรียนรู้การเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาค ที่ระบุถึงความรู้ ความสามารถของผู้เรียน ซึ่งจะเกิดขึ้นหลังจากการเรียนรู้ในแต่ละปีหรือภาคนั้น

การกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาคของสาระการเรียนรู้ของรายวิชาที่มีความเข้ม (Honour Course) ให้สถานศึกษากำหนดได้ตามความเหมาะสม สอดคล้องกับรายวิชาที่จะจัด

2) กำหนดสาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค โดยวิเคราะห์จากผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาคที่กำหนดไว้ในข้อ 1) ให้สอดคล้องกับสาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น รวมทั้งสอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่นและของชุมชน

3) กำหนดเวลาและหรือจำนวนหน่วยกิต สำหรับสาระการเรียนรู้รายภาค ทั้งสาระการเรียนรู้พื้นฐานและสาระการเรียนรู้ที่สถานศึกษากำหนดเพิ่มเติมขึ้น ดังนี้

- ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 และ ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 กำหนดสาระการเรียนรู้เป็นรายปีและกำหนดจำนวนเวลาเรียนให้เหมาะสมและสอดคล้องกับมาตรฐาน

- ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 กำหนดสาระการเรียนรู้เป็นรายภาค และกำหนดจำนวนหน่วยกิตให้เหมาะสม สอดคล้องกับมาตรฐานและสาระการเรียนรู้

ในการกำหนดจำนวนหน่วยกิต ของสาระการเรียนรู้รายภาค สำหรับช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ใช้เกณฑ์การพิจารณา ที่ใช้เวลาจัดการเรียนรู้ 40 ชั่วโมงต่อภาคเรียนมีค่าเท่ากับ 1 หน่วยกิต

สาระการเรียนรู้ที่สถานศึกษาจัดทำเพิ่มขึ้นซึ่งเป็นวิชาเฉพาะของสายอาชีพหรือโปรแกรมเฉพาะทางอื่น ๆ ใช้เกณฑ์การพิจารณาคือ สาระการเรียนรู้ที่ใช้เวลาจัดการเรียนรู้ระหว่าง 40-60 ชั่วโมงต่อภาคเรียน มีค่าเท่ากับ 1 หน่วยกิต ทั้งนี้สถานศึกษาสามารถกำหนดได้ตาม ความเหมาะสม และใช้หลักเกณฑ์เดียวกัน

4) จัดทำคำอธิบายรายวิชา โดยการนำผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาค สาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค รวมทั้งเวลาและจำนวนหน่วยกิตที่กำหนดตามข้อ 1) 2) และ 3) มาเขียนเป็นคำอธิบายรายวิชา โดยให้ประกอบด้วย ชื่อรายวิชา จำนวนเวลาหรือจำนวนหน่วยกิต มาตรฐานการเรียนรู้ และสาระการเรียนรู้ของรายวิชานั้น ๆ

สำหรับชื่อรายวิชามีแนวทางในการกำหนดดังนี้ ชื่อรายวิชาของสาระการเรียนรู้ ให้ใช้ตามชื่อกลุ่มสาระการเรียนรู้ ส่วนชื่อรายวิชาเลือกที่สถานศึกษาจัดทำเพิ่มขึ้น กำหนดได้ตามความเหมาะสมทั้งนี้ต้องสื่อความหมายได้ชัดเจน มีความสอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในรายวิชานั้น

5) จัดทำหน่วยการเรียนรู้ โดยการนำเอาสาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค ที่กำหนดไว้ไปบูรณาการจัดทำเป็นหน่วยการเรียนรู้หน่วยย่อย ๆ เพื่อความสะดวก ในการจัดการเรียนรู้ และผู้เรียนได้เรียนรู้ในลักษณะองค์รวม หน่วยการเรียนรู้ แต่ละหน่วยประกอบด้วย มาตรฐานการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ และจำนวนเวลาสำหรับการจัดการเรียนรู้ ซึ่งเมื่อเรียนครบทุกหน่วยย่อยแล้ว ผู้เรียนสามารถบรรลุตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาคของทุกรายวิชา

ในการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ อาจบูรณาการทั้งภายในและระหว่าง สาระการเรียนรู้หรือเป็นการบูรณาการเฉพาะเรื่องตามลักษณะสาระการเรียนรู้ หรือเป็นการบูรณาการ

ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้เรียน โดยพิจารณาจากมาตรฐานการเรียนรู้ที่มีความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กัน การจัดการเรียนรู้สำหรับหน่วยการเรียนรู้ ในแต่ละช่วงชั้น สถานศึกษาต้องจัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ โดยการปฏิบัติโครงการอย่างน้อย 1 โครงการ

6) จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ โดยวิเคราะห์จากคำอธิบายรายวิชารายปี หรือรายภาคและหน่วยการเรียนรู้ที่จัดทำ กำหนดเป็นแผนการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน และผู้สอน

3.6.2 การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

สถานศึกษาต้องจัดให้ผู้เรียนทุกคนเข้าร่วมกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัยวุฒิภาวะ และความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน โดยคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

1) การจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ชมรมวิชาการ เพื่อเกื้อกูล ส่งเสริมการเรียนรู้ ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้

2) จัดกิจกรรมตามความสนใจ ความถนัดตามธรรมชาติ และความสามารถ ความต้องการ ของผู้เรียนและชุมชน

3) จัดกิจกรรมเพื่อปลูกฝังให้ผู้เรียนมีบุคลิกภาพและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ฝึกการทำงานที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง และส่วนรวม เช่น กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี เป็นต้น

4) จัดกิจกรรมประเภทบริการด้านต่าง ๆ ฝึกการทำงานที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม

5) การประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรมอย่างเป็นระบบ โดยให้ถือว่าเป็นเกณฑ์ประเมินผลการผ่านช่วงชั้นเรียน

3.6.3 การกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์

สถานศึกษาต้องร่วมกับชุมชน กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม

คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่สถานศึกษาจะกำหนดเป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์นั้น สามารถกำหนดขึ้นได้ตาม ความต้องการ โดยให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา และความจำเป็นที่จะต้องมีการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยม ดังกล่าวให้แก่ผู้เรียน เพิ่มจากที่กำหนดไว้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ

ในแต่ละภาคเรียนหรือปีการศึกษา ครูผู้สอนต้องจัดให้มีการวัดและประเมินผลรวมด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน โดยเป็นการประเมินเชิงวินิจฉัย เพื่อ

การปรับปรุงพัฒนา และการส่งต่อ ทั้งนี้ควรประสานสัมพันธ์กับผู้เรียน ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้อง ร่วมกันประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์รายปี/รายภาค

ในแต่ละช่วงชั้น สถานศึกษาต้องจัดให้มีการวัดและประเมินผลรวมด้าน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน เพื่อทราบความก้าวหน้าและพัฒนาการของ ผู้เรียน สถานศึกษาจะได้นำไปกำหนด แผนกลยุทธ์ในการปรับปรุงพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนให้ เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด

แนวทางการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้เป็นไป ตามที่สถานศึกษากำหนด

3.6.4 การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีรูปแบบและ วิธีการที่หลากหลาย เพื่อให้สอดคล้องกับ ความถนัด ความสนใจ และความต้องการของผู้เรียน โดยให้ผู้สอนนำกระบวนการวิจัยมาผสมผสานหรือบูรณา การใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนา คุณภาพของผู้เรียน และเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ สามารถใช้กระบวนการวิจัยเป็นส่วนหนึ่ง ของกระบวนการเรียนรู้ โดยมีขั้นตอนการปฏิบัติ เริ่มตั้งแต่การวิเคราะห์ปัญหา การวางแผน แก้ปัญหาหรือพัฒนา การดำเนินการแก้ปัญหาหรือพัฒนา การเก็บรวบรวมข้อมูล การสรุปผล การแก้ปัญหา หรือพัฒนา และการรายงานผลการเรียนรู้ และการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้

การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินและรายงาน

ในการจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหลักการที่สำคัญในการให้ ทุกส่วนทุกฝ่ายในสังคม มีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษา และกระจายอำนาจ การศึกษาลงไปยังท้องถิ่นโดยตรง โดยเฉพาะสถานศึกษาซึ่งเป็นผู้จัดการเรียนการสอน ดังนั้นเพื่อให้ ผลผลิตทางการศึกษา คือผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดและสอดคล้องกับความต้องการ ของชุมชนและสังคม จำเป็นต้องมีระบบการกำกับ ติดตาม ประเมินและรายงานผลการศึกษาที่ มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ทุกกลุ่มทุกฝ่ายมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษาเห็นความก้าวหน้า ปัญหา อุปสรรค ตลอดจนให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือ ส่งเสริม และสนับสนุนการวางแผน และ ดำเนินงาน การจัดการศึกษา ให้มีคุณภาพอย่างแท้จริง

การกำกับ ติดตาม ประเมิน และรายงานผลการจัดการศึกษาเป็นกระบวนการที่เป็น กลไกหนึ่งของการประกันคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปตาม ที่มาตรฐานกำหนด โดยต้องมีการ ดำเนินการที่เป็นระบบเครือข่าย ครอบคลุมทั้งหน่วยงานภายใน และภายนอกกระทรวง ตั้งแต่ ระดับชาติ เขตพื้นที่ และสถานศึกษา ในรูปแบบของคณะกรรมการที่มาจากบุคคลทุกระดับ และ ทุกอาชีพ ในการ กำหนดดูแล และประเมินผล ต้องมีการรายงานผลจากทุกระดับให้ทุกฝ่าย

รวมทั้งประชาชนทั่วไปทราบ เพื่อค้นหาแนวทางร่วมกันพัฒนาคุณภาพต่อไป เพื่อให้การจัดการศึกษาของสถานศึกษามีคุณภาพอย่างแท้จริง ต้องมีการประเมินผล การจัดการศึกษา ทั้งระดับชาติ เขตพื้นที่ และสถานศึกษา

สาเหตุของการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เป็นหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

การพัฒนาหลักสูตรการศึกษาของชาติ ถือเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อสร้างคนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข และมีศักยภาพพร้อมที่จะแข่งขันในเวทีโลก ไม่ว่าจะหลักสูตรใดก็ตาม หากนำไปใช้แล้วพบว่า มีข้อจำกัดบางประการ ก็จำเป็นต้องมีการปรับปรุง หรือเปลี่ยนแปลงหลักสูตรที่มีอยู่ให้ดีขึ้น เช่นเดียวกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 หลังการนำไปใช้ระยะหนึ่ง จากการศึกษาวิจัยพบว่า มีปัญหาบางประการ เช่น ด้านตัวชี้วัดหรือคุณลักษณะความรู้ความสามารถของผู้เรียนภายหลังจากเรียนจบแต่ละช่วงชั้นแล้วยังขาดความชัดเจน อีกทั้งครูผู้สอนโดยเฉพาะครูในโรงเรียนขนาดเล็กซึ่งมีอยู่จำนวนมากไม่สามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณสมบัติตามที่หลักสูตรกำหนดไว้ได้

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จัดทำขึ้นเพื่อให้เขตพื้นที่การศึกษา หน่วยงานระดับท้องถิ่นและสถานศึกษานำไปเป็นกรอบและทิศทางพัฒนาหลักสูตร และจัดการเรียนการสอน จากข้อค้นพบในการศึกษาวิจัยและติดตามผล การใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ที่กล่าวถึง ประกอบกับข้อมูลจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาคนในสังคมไทย และจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการในการพัฒนาเยาวชนสู่ศตวรรษที่ 1 จึงเกิดการทบทวนหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เพื่อนำไปสู่การพัฒนาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่มีความเหมาะสม ชัดเจน ทั้งเป้าหมายของหลักสูตรใน การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมพัฒนาประเทศพื้นฐานในการดำรงชีวิต การพัฒนาสมรรถนะ และทักษะกระบวนการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติในระดับเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา โดยได้มีการกำหนดวิสัยทัศน์ จุดหมาย สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่ชัดเจน เพื่อใช้เป็นทิศทางใน การจัดทำหลักสูตร การเรียนการสอน ในแต่ละระดับ นอกจากนี้ยังได้กำหนดโครงสร้างเวลาเรียนขั้นต่ำของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ในแต่ละชั้นปีไว้ในหลักสูตรแกนกลาง และเปิดโอกาสให้สถานศึกษาเพิ่มเติมเวลาเรียนได้ตามความพร้อมและจุดเน้น อีกทั้งได้ปรับกระบวนการวัดและประเมินผลผู้เรียน เกณฑ์การจบ

การศึกษาแต่ละระดับ และเอกสารแสดงหลักฐาน ทางการศึกษาให้มีความสอดคล้องกับ มาตรฐานการเรียนรู้ และมีความชัดเจนต่อการนำไปปฏิบัติตั้งนั้นสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) จึงได้ปรับเปลี่ยนหลักสูตรเพื่อให้เกิดความชัดเจนในการนำไปสู่ การปฏิบัติแต่ยังคงยึดมาตรฐานการเรียนรู้และหลักการเดิม

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 เปลี่ยนแปลงมาจากหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ซึ่งกำหนดจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีคุณภาพชีวิตดี มีความสามารถแข่งขันในเวทีโลก ให้สถานศึกษามีส่วนรวมในการพัฒนา หลักสูตร โดยมีประเด็นสำคัญ ดังนี้

1. เพิ่มวิสัยทัศน์ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ใช้อยู่ในปัจจุบันและปรับจุดมุ่งหมาย หลักสูตรให้ชัดเจนขึ้น ซึ่งแต่เดิมกำหนดให้สถานศึกษาจัดทำวิสัยทัศน์ของหลักสูตรในระดับ สถานศึกษา แต่ขาดการกำหนดวิสัยทัศน์ในระดับชาติ ทำให้เป้าหมายทิศทางของการจัด การศึกษาขาดความเป็นเอกภาพ ในการปรับปรุงจึงมีการกำหนดวิสัยทัศน์หลักสูตร ในระดับชาติ ขึ้นเพื่อให้เป็นเป้าหมายที่ชัดเจนตรงกันในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาเยาวชน ของชาติ ดังนี้

“หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลัง ของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็น พลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้ง เจตคติ ที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อการประกอบ อาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคน สามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ” โดยมีจุดมุ่งหมายพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคน ดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดเป็นจุดหมาย เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ การมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่า ของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การมีความรู้ ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต การมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรักการ ออกกำลังกาย การมีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถี ชีวิตและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีจิตสำนึก ในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะ ที่มุ่งทำประโยชน์และสร้าง สิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

2. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานเดิมไม่มีการกล่าวถึงสมรรถนะ หลักสูตร ใหม่ เพิ่มสมรรถนะสำคัญในการพัฒนาผู้เรียน มุ่งเน้นให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด ซึ่ง

จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 5 ด้าน คือ ความสามารถในการสื่อสาร การคิดการแก้ปัญหา การใช้ทักษะชีวิต และการใช้เทคโนโลยี โดยครูผู้สอนต้องปลูกฝังและพัฒนาให้เกิดกับผู้เรียนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้

3. ปรับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ หลักสูตรเดิมไม่มีการกล่าวถึง หลักสูตรใหม่ มุ่งให้ผู้เรียนสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ลักษณะอันพึงประสงค์ประกอบด้วย รักรชาติ ศาสน กษัตริย์, ซื่อสัตย์สุจริต, มีวินัย, ใฝ่เรียนรู้, อยู่อย่างพอเพียง, มุ่งในการทำงาน, รักความเป็นไทย, มีจิตสาธารณะ สถานศึกษาสามารถกำหนดลักษณะอันพึงประสงค์เพิ่มเติมได้โดยมุ่งพัฒนาให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุขในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลก คือ รักรชาติศาสน์กษัตริย์ ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง รักความเป็นไทย และมีจิตสาธารณะ

4. ปรับตัวชี้วัดช่วงชั้น เป็นตัวชี้วัดชั้นปี ระดับที่ผู้เรียนพึงรู้ ปฏิบัติได้ รวมทั้งลักษณะของผู้เรียนใน แต่ละระดับชั้นตัวชี้วัดนำไปใช้ในการกำหนดเนื้อหา จัดทำหน่วยการเรียนรู้ การจัดการสอนเป็นเกณฑ์สำคัญสำหรับวัดผลเพื่อตรวจสอบคุณภาพผู้เรียน ตัวชี้วัดมี 2 อย่างคือ ตัวชี้วัดชั้นปีและตัวชี้วัดช่วงชั้น ตัวชี้วัดชั้นปีใช้กับ ป.1-ม.3 ตัวชี้วัดช่วงชั้นใช้กับ ม.4-ม.6 โดยการกำหนดตัวชี้วัดชั้นปีสำหรับการศึกษาภาคบังคับ ซึ่งช่วยให้เกิดความเป็นเอกภาพ และมีความชัดเจนในการจัดการเรียนรู้และการประเมินผลในแต่ละระดับชั้น รวมทั้งช่วยแก้ปัญหาการเทียบโอนระหว่างสถานศึกษา เพราะเดิมมีการกำหนดมาตรฐานช่วงชั้นกว้าง ๆ แล้วให้โรงเรียนกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังแต่ละปีเอง ทำให้เกิดความซ้ำซ้อนและมีความแตกต่างระหว่างหลักสูตรของสถานศึกษาแต่ละแห่งเป็นอย่างมาก

5. การกำหนดกลุ่มสาระการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความสมดุล โดยคำนึงถึงหลักพัฒนาการทางสมองและพหุปัญญา หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงกำหนดหลักสูตรใหม่มี 8 กลุ่มสาระ และ 67 มาตรฐาน

6. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมุ่งให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองตามศักยภาพ เสริมให้เป็นผู้มีศีลธรรม จริยธรรม ระเบียบวินัยสร้างจิตสำนึก อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มี 3 ลักษณะ คือ กิจกรรมแนะแนว กิจกรรมนักเรียน กิจกรรมพัฒนาสังคมและสาธารณะประโยชน์กิจกรรมแนะแนว เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนกิจกรรมนักเรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีวินัย เป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี เช่น ลูกเสือ เนตรนารียุวกาชาด นักศึกษาวิชาทหาร กิจกรรมชุมนุมหรือชมรมกิจกรรมพัฒนาสังคมและสาธารณะประโยชน์ เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีจิตสาธารณะ เช่นกิจกรรมอาสาพัฒนาต่าง ๆ การมุ่งเน้นแต่ละระดับ ป.1-ป.6

เน้นทักษะพื้นฐานด้านการอ่าน การเขียน การคิดคำนวณ การคิดพื้นฐานการติดต่อสื่อสาร กระบวนการเรียนรู้ทางสังคมและพื้นฐานการเป็นมนุษย์ เน้นการเรียนรู้แบบบูรณาการ

7. เวลาเรียน ป.1-ป.6 จัดการเรียนเป็นรายปี เรียนวันละไม่เกิน 5 ชั่วโมง กำหนดให้ กิจกรรมพัฒนา ผู้เรียนทั้ง 3 กิจกรรมในชั้น ป.1-ม.3 ปีละ 120 ชั่วโมง และกำหนดให้สถานศึกษา จัดสรรเวลากิจกรรมพัฒนาสังคมและสาธารณะประโยชน์ ในชั้น ป.1-ป.6 รวม 60 ชั่วโมง (ปีละ 10 ชั่วโมง)

การจัดการเรียนรู้เป็นกระบวนการสำคัญในการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติ ผู้สอน ต้องพยายามคัดสรรการเรียนรู้โดยช่วยให้ ผู้เรียนเรียนผ่านสาระที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ประกอบด้วย

1. หลักการจัดการเรียนรู้ เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่าง บุคคล และการพัฒนาสมองเน้นให้ ความรู้และคุณธรรม
2. กระบวนการเรียนรู้ ในการจัดการผู้เรียนควรได้รับการฝึกฝนพัฒนา ผู้สอนต้อง ทำความเข้าใจในกระบวนการเรียนรู้ต่าง ๆ และสามารถเลือกใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. การออกแบบการจัดการเรียนรู้ผู้สอนต้องศึกษาหลักสูตรให้เข้าใจ แล้วพิจารณา ออกแบบการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสม เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาเต็มตามศักยภาพ
4. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตั้งอยู่บนพื้นฐาน 2 ประการคือ ประเมินเพื่อพัฒนา ผู้เรียน และตัดสินผลการเรียนการประเมินตามตัวชี้วัดจะสะท้อนสมรรถนะผู้เรียน การประเมินมี 4 ระดับ คือ ชั้นเรียนสถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาและชาติการประเมินในชั้นเรียนจะประเมิน โดยครู ผู้เรียน เพื่อน หรือผู้ปกครองก็ได้ต้องใช้เทคนิคประสพการณ์หลากหลายและสม่ำเสมอ เช่น การซักถาม การสังเกต การตรวจการบ้าน การใช้แบบทดสอบ ฯลฯ
5. เกณฑ์การวัดและการประเมินผลการเรียนผู้สอนต้องคำนึงถึงการพัฒนาผู้เรียนแต่ละคน เก็บข้อมูลสม่ำเสมอและต่อเนื่องระดับประถมศึกษาผู้เรียนต้องมีเวลาเรียนไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80 ของเวลาเรียนทั้งหมดผู้เรียนต้องได้รับการประเมินทุกตัวชี้วัด และผ่านตามเกณฑ์ที่ สถานศึกษากำหนดผู้เรียน ต้องได้รับการตัดสินผลการเรียนทุกรายวิชาผู้เรียนต้องได้รับการประเมิน และมีผลการประเมินผ่านตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด ในการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนการตัดสินผลจะให้เป็นตัวเลข ตัวอักษร หรือร้อยละก็ได้การประเมินการอ่าน คิด วิเคราะห์และเขียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ให้ระดับ ดีเยี่ยม ดี และ ผ่านการประเมินกิจกรรมและพัฒนาผู้เรียน ผ่านไม่ผ่านการรายงานผล การเรียน ต้องรายงานให้ ผู้ปกครองทราบ เป็นระยะ ๆ อย่างน้อยภาคเรียนละครั้ง

การเปรียบเทียบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กับหลักสูตรแกนกลาง
การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

ตาราง 1 แสดงการเปรียบเทียบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กับ
หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544	หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
<p>1. หลักสูตรไม่ได้กำหนดวิสัยทัศน์ของหลักสูตร สมรรถนะที่สำคัญของผู้เรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ แต่ได้กำหนดเป็นแนวทางไว้ในเอกสาร แนวทางการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ให้สถานศึกษากำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามบริบทของสถานศึกษา</p>	<p>1. กำหนดวิสัยทัศน์ของหลักสูตรสมรรถนะที่สำคัญของผู้เรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นภาพรวมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนที่มีความชัดเจนมากขึ้นสำหรับสถานศึกษาทุกแห่งใช้เป็นกรอบทิศทางในการออกแบบหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ให้บรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่หลักสูตรแกนกลางได้กำหนดไว้</p>
<p>2. กำหนดหลักการของหลักสูตร ดังนี้</p> <p>1) เป็นการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติมุ่งเน้นความเป็นไทยควบคู่ความเป็นสากล</p> <p>2) เป็นการศึกษาเพื่อปวงชนที่ประชาชนทุกคนจะได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาค และเท่าเทียมกันโดยสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา</p> <p>3) ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาและเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตโดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดสามารถพัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มตามศักยภาพ</p> <p>4) เป็นหลักสูตรที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระ เวลา และการจัดการเรียนรู้</p>	<p>2. ปรับปรุงหลักการของหลักสูตร เพื่อให้มีความชัดเจน สมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยปรับจากเดิม 5 ข้อ เป็น 6 ข้อ ดังนี้</p> <p>1) เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติมีมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเยาวชนให้มีความรู้และคุณธรรมบนพื้นฐานความเป็นไทย ควบคู่กับความเป็นสากล</p> <p>2) เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อปวงชนที่ประชาชนทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาคและมีคุณภาพอย่างเท่าเทียมกัน</p> <p>3) เป็นหลักสูตรการศึกษาที่ตอบสนองการกระจายอำนาจให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น</p>

ตาราง 1 (ต่อ)

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544	หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
5) เป็นหลักสูตรที่จัดการศึกษาได้ทุกรูปแบบ ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบ โอนผลการเรียนรู้และประสบการณ์	4) เป็นหลักสูตรการศึกษาที่มีโครงสร้าง ยืดหยุ่นทั้งด้านสาระการเรียนรู้ เวลาและการ จัดการเรียนรู้ 5) เป็นหลักสูตรการศึกษาที่เน้นผู้เรียนมี ความสำคัญที่สุด 6) เป็นหลักสูตรการศึกษาที่จัดการศึกษาได้ ทุกรูปแบบ ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมายสามารถ เทียบโอนผลการเรียนรู้และประสบการณ์
3. กำหนดจุดหมายของหลักสูตร ดังนี้ 1) เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยในตนเอง ปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือ ศาสนาที่ตนนับถือมีคุณธรรมจริยธรรม และ ค่านิยมที่พึงประสงค์ 2) มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน รัก การอ่าน รักการเขียน และรักการค้นคว้า 3) มีความรู้อันสากลรู้เท่าทันการ เปลี่ยนแปลงและความเจริญก้าวหน้าทาง วิทยาการมีทักษะและศักยภาพในการจัดการ การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี ปรับวิธีการ คิดวิธีการทำงานได้เหมาะสมกับสถานการณ์ 4) มีทักษะและกระบวนการโดยเฉพาะทาง คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ทักษะการคิด การ สร้างปัญญา และทักษะในการดำเนินชีวิต 5) รักการออกกำลังกาย ดูแลตนเองให้มี สุขภาพและบุคลิกภาพที่ดี 6) มีประสิทธิภาพในการผลิต และการ บริโภคมีค่านิยมเป็นผู้ผลิตมากกว่าเป็นผู้บริโภค	3. ปรับจุดหมายของหลักสูตรเพื่อให้มีความ ชัดเจนสมบูรณ์ยิ่งขึ้นโดยจากจุดหมาย 9 ข้อ เป็น 5 ข้อ ดังนี้ 1) มีคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่พึง ประสงค์ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตาม หลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ ตนนับถือ 2) มีความรู้อันเป็นสากล มีทักษะในการ จัดการ 3) มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดีมีสุข นิสัย และ รักการออกกำลังกาย ทักษะ กระบวนการคิด ทักษะในการ 4) มีจิตสำนึกในการเป็นพลเมืองไทย และ พลโลกยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครอง 5) มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิ ปัญญาไทยการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมมี จิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์ และสร้างสิ่ง ดีงามและอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

ตาราง 1 (ต่อ)

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544	หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
<p>7) เข้าใจในประวัติศาสตร์ของชาติไทย ภูมิใจในความเป็นไทย เป็นพลเมืองดียึดมั่นใน วิถีชีวิตและการปกครองในระบบ ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็น ประมุข</p> <p>8) มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ภาษาไทย ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี กีฬา ภูมิปัญญาไทย ทรัพยากรธรรมชาติและพัฒนาลิ่งแวดล้อม</p> <p>9) รักประเทศชาติและท้องถิ่น มุ่งทำ ประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามให้สังคม</p>	
<p>4. โครงสร้างหลักสูตร</p> <p>1) กำหนดเป็น 4 ช่วงชั้น ดังนี้</p> <p>ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3</p> <p>ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6</p> <p>ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3</p> <p>ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6</p> <p>2) กำหนดเวลาเรียนของ 8 กลุ่มสาระการ เรียนรู้ เป็นเวลารวมไว้เป็นช่วง กว้างๆ ในแต่ละ ช่วงชั้น เช่น ช่วงชั้นที่ 1 (ป.1-3) กำหนดเวลา เรียนทั้ง 8 กลุ่ม ปีละประมาณ 800-1000 ชั่วโมง โดยให้สถานศึกษากำหนดเวลาเรียน ของแต่ละกลุ่มสาระเองตามความเหมาะสม</p>	<p>4. โครงสร้างหลักสูตร</p> <p>1) กำหนดเป็น 3 ระดับ ดังนี้</p> <p>1. ระดับประถมศึกษา (ป.1-6)</p> <p>2. ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.1-3)</p> <p>3. ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.4-6)</p> <p>2) กำหนดเวลาเรียนขั้นต่ำของ 8 กลุ่ม สาระการเรียนรู้ในแต่ละชั้นปีและให้ สถานศึกษาเพิ่มเติมได้ตามความพร้อมและ จุดเน้นเช่น กำหนดเวลาเรียนกลุ่มสาระการ เรียนรู้ภาษาไทย ชั้น ป.1 จำนวน 200 ชั่วโมง</p>
<p>5. กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ / มาตรฐาน การเรียนรู้ช่วงชั้น</p> <p>1) กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ 76 มาตรฐาน</p>	<p>5. ปรับปรุงมาตรฐานการเรียนรู้และกำหนด ตัวชี้วัดชั้นปี / ช่วงชั้น</p> <p>1) ปรับปรุงมาตรฐานการเรียนรู้ให้มีความ ชัดเจน ลดความซ้ำซ้อน โดยปรับปรุงจาก 76 มาตรฐาน ลดลงเหลือ 67 มาตรฐาน</p>

ตาราง 1 (ต่อ)

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544	หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
<p>2) กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นโดยกำหนดไว้เป็นช่วงๆ ละ 3 ปี ซึ่งเป็นคุณภาพของผู้เรียนเมื่อจบชั้น ป.3 ซึ่งเป็นคุณภาพของผู้เรียนเมื่อจบชั้น ป. 3 ป.6 ม.3 ม.6</p>	<p>2) กำหนดตัวชี้วัดชั้นปีสำหรับการศึกษภาคบังคับ (ป.1-ม.3) และตัวชี้วัดช่วงชั้นสำหรับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.4-6) เพื่อช่วยให้การจัดการเรียนรู้และการวัดและประเมินผลมีเป้าหมายที่ชัดเจนในแต่ละระดับชั้น รวมทั้งครูผู้สอนสามารถนำไปใช้ในการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ได้เลยซึ่งเป็นการช่วยลดภาระของครู</p>
<p>6. กำหนดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) กิจกรรมแนะแนว 2) กิจกรรมนักเรียน 	<p>6. ปรับปรุงกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยเพิ่มกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนทุกคนทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาได้ทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์เพื่อส่วนรวมซึ่งเป็นการปลูกฝังให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่กำหนด คือการมีจิตสาธารณะ อันจะช่วยให้สังคมเกิดสันติสุขอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข</p> <p>ดังนั้นในหลักสูตรแกนกลางฯจึงได้กำหนดกิจกรรมผู้เรียน เป็น 3 ลักษณะดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) กิจกรรมแนะแนว 2) กิจกรรมนักเรียน 3) กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์
<p>7. การวัดและประเมินผล และการจบหลักสูตร</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) หลักสูตรกำหนดให้สถานศึกษากำหนดเกณฑ์การจบหลักสูตรเอง รวมทั้งจัดทำแนวทาง การวัดและประเมินผลตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด 	<p>7. การวัดและประเมินผล และการจบหลักสูตร</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) หลักสูตรแกนกลางฯ กำหนดเกณฑ์กลางการจบหลักสูตร การตัดสินผลการเรียน การให้ระดับผลการเรียน การรายงานผลการเรียน และเอกสารหลักฐานการศึกษาที่

ตาราง 1 (ต่อ)

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544	หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
2) การตัดสินผลการเรียน - ระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ตอนต้น ตัดสินผลการเรียนเป็นรายปี - ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ตัดสิน ผลการเรียนเป็นรายภาค	กระทรวงควบคุม เพื่อให้สถานศึกษาจัดทำ แนวปฏิบัติการวัดและประเมินผลการเรียนที่ สอดคล้องกับหลักเกณฑ์ที่หลักสูตรแกนกลาง กำหนด 2) การตัดสินผลการเรียน - ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและ ตอน ปลาย ตัดสิน - ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและ ตอน ปลาย ตัดสินผลการเรียนเป็นรายภาค

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

ความหมายของหลักสูตรแกนกลาง

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นหลักสูตรที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนในระดับการศึกษาที่ต่ำกว่าอุดมศึกษา โดยมุ่งหวังให้ผู้เรียนมีความสมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา อีกทั้งมีความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิต และมีคุณภาพได้มาตรฐานสากลเพื่อการแข่งขันในยุคปัจจุบัน หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานประกอบด้วยส่วนสำคัญ คือ หลักสูตรแกนกลาง ส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพชุมชนและท้องถิ่น และส่วนที่สถานศึกษาพัฒนาเพิ่มเติมให้สอดคล้องกับความต้องการของตนเองซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. **หลักสูตรแกนกลาง** เป็นหลักสูตรในส่วนที่กำหนดโดยหน่วยงานส่วนกลาง (สพฐ.) เพื่อให้ทุกโรงเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนทุกคน หลักสูตรแกนกลางระบุสิ่งที่จำเป็นสำหรับพัฒนาเยาวชนไทยทุกคนให้เป็นพลเมืองดีของชาติ และสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม ความเจริญทางวิทยาการในโลกยุคปัจจุบัน องค์ประกอบสำคัญของหลักสูตรแกนกลาง ได้แก่ วิสัยทัศน์ หลักการ จุดหมาย สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด สาระการเรียนรู้แกนกลาง โครงสร้างเวลาเรียนพื้นฐาน และเกณฑ์การวัดประเมินผลกลาง

2. ส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพชุมชนและท้องถิ่น จัดทำโดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือหน่วยงานที่รับผิดชอบระดับท้องถิ่น ซึ่งหน่วยงานดังกล่าวต้องเป็นหลักในการประสานความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชน ในการจัดทำกรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่น ซึ่งมีข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับเป้าหมาย/จุดเน้นในการพัฒนาผู้เรียนในท้องถิ่น สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น และการประเมินคุณภาพผู้เรียนระดับท้องถิ่น ทั้งนี้ไม่จำเป็นต้องกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้เพิ่มเติมในระดับท้องถิ่น

3. ส่วนที่สถานศึกษาพัฒนาเพิ่มเติม เพื่อให้สอดคล้องเหมาะสมกับจุดเน้น ของสถานศึกษาความสนใจ ความต้องการและความถนัดของผู้เรียน หรือเพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนในระดับสูง ทั้งนี้ไม่จำเป็นต้องกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้เพิ่มเติม

การใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

ตามคำสั่งกระทรวงศึกษาธิการที่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ 293/2551 เรื่อง ให้ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ลงวันที่ 11 กรกฎาคม 2551 กำหนดให้สถานศึกษาในสังกัด จัดการเรียนการสอนโดยใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ดังนี้

1. โรงเรียนต้นแบบการใช้หลักสูตรและโรงเรียนที่มีความพร้อมตามรายชื่อที่กระทรวงศึกษาธิการประกาศใช้หลักสูตรฯ ดังนี้

1.1 ปีการศึกษา 2552 ให้ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 4

1.2 ปีการศึกษา 2553 ให้ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 2 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และ 5

1.3 ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 เป็นต้นไป ให้ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ทุกชั้นเรียน

2. โรงเรียนทั่วไป ให้ใช้หลักสูตรฯ ดังนี้

2.1 ปีการศึกษา 2553 ให้ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 4

2.2 ปีการศึกษา 2554 ให้ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 2 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และ 5

2.3 ตั้งแต่ปีการศึกษา 2555 เป็นต้นไป ให้ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ทุกชั้นเรียน

การจัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้แบ่งการศึกษาเป็น 3 ระดับ ได้แก่

1. ระดับประถมศึกษา(ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6) เป็นระดับการศึกษาที่มุ่งเน้นทักษะพื้นฐานด้านการอ่านการเขียน การคิดคำนวณ การคิดพื้นฐาน การติดต่อสื่อสาร กระบวนการเรียนรู้ทางสังคม และพื้นฐานความเป็นมนุษย์ การพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างสมบูรณ์และสมดุลทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคม และวัฒนธรรม โดยเน้นจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

2. ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3) เป็นระดับการศึกษาที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้สำรวจความถนัด และความสนใจของตนเอง ส่งเสริมการพัฒนาบุคลิกภาพส่วนตน มีทักษะในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ คิดสร้างสรรค์และคิดแก้ปัญหา มีทักษะในการดำรงชีวิต มีทักษะการใช้เทคโนโลยีเพื่อเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ มีความรับผิดชอบ ต่อสังคม มีความสมดุลทั้งด้านความรู้ ความคิด ความดีงาม และมีความภูมิใจในความเป็นไทย ตลอดจนใช้เป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพ หรือการศึกษาต่อ

3. ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย(ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6) เป็นระดับการศึกษาที่มุ่งเน้นการเพิ่มพูนความรู้และทักษะเฉพาะด้าน สนองตอบความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียนแต่ละคน ทั้งด้านวิชาการ และวิชาชีพ มีทักษะ มีทักษะในการใช้วิทยาการและเทคโนโลยี ทักษะกระบวนการคิดขั้นสูง สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในการศึกษาต่อ และการประกอบอาชีพ มุ่งพัฒนาตนและประเทศตามบทบาทของตน สามารถเป็นผู้นำ และผู้ให้บริการชุมชนในด้านต่าง ๆ

กรอบภาพรวมของการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีดังนี้

วิสัยทัศน์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทย และเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้ง เจตคติ ที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ

หลักการ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหลักการที่สำคัญ ดังนี้

1. เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติมีจุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณธรรมบนพื้นฐานของความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล
2. เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาคและมีคุณภาพ
3. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่สนองการกระจายอำนาจ ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น
4. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระการเรียนรู้ เวลาและการจัดการเรียนรู้
5. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
6. เป็นหลักสูตรการศึกษาสำหรับการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัยครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้ และประสบการณ์

จุดหมาย

1. มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
2. มีความรู้อันเป็นสากลและมีความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยีและมีทักษะ
3. มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย
4. มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
5. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ ดังนี้

1. ความสามารถในการสื่อสาร เป็นความสามารถในการรับและส่งสารมีวัฒนธรรมในการใช้ภาษาถ่ายทอดความคิด ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนะของตนเองเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม รวมทั้งการเจรจา

ต่อรองเพื่อขจัดและลดปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ การเลือกรับหรือไม่รับข้อมูลข่าวสารด้วยหลักเหตุผลและความถูกต้อง ตลอดจนการเลือกใช้วิธีการสื่อสาร ที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม

2. ความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม

3. ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรมและข้อมูลสารสนเทศ เข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคม แสวงหาความรู้ ประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา และมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม

4. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่าง ๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น

5. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เป็นความสามารถในการเลือก และใช้ เทคโนโลยีด้านต่าง ๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคม ในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ถูกต้อง เหมาะสม และมีคุณธรรม

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ดังนี้

1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์
2. ซื่อสัตย์สุจริต
3. มีวินัย
4. ใฝ่เรียนรู้
5. อยู่อย่างพอเพียง
6. มุ่งมั่นในการทำงาน

7. รักความเป็นไทย

8. มีจิตสาธารณะ

นอกจากนี้ สถานศึกษาสามารถกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพิ่มเติมให้สอดคล้องตามบริบทและจุดเน้นของตนเอง

มาตรฐานการเรียนรู้

การพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความสมดุล ต้องคำนึงถึงหลักพัฒนาการทางสมองและพหุปัญญา หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงกำหนดให้ผู้เรียนเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ดังนี้

1. ภาษาไทย
2. คณิตศาสตร์
3. วิทยาศาสตร์
4. สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
5. สุขศึกษาและพลศึกษา
6. ศิลปะ
7. การงานอาชีพและเทคโนโลยี
8. ภาษาต่างประเทศ

ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน มาตรฐานการเรียนรู้ระบุสิ่งที่ผู้เรียนพึงรู้ ปฏิบัติได้ มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกจากนั้นมาตรฐาน การเรียนรู้ยังเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนพัฒนาการศึกษาทั้งระบบ เพราะมาตรฐาน การเรียนรู้จะสะท้อนให้ทราบว่าต้องการอะไรจะสอนอย่างไร และประเมินอย่างไร รวมทั้งเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาโดยใช้ระบบการประเมินคุณภาพภายในและการประเมินคุณภาพภายนอกซึ่งรวมถึงการทดสอบระดับเขตพื้นที่การศึกษา และการทดสอบระดับชาติ ระบบการตรวจสอบเพื่อประกันคุณภาพดังกล่าวเป็นสิ่งสำคัญ ที่ช่วยสะท้อนภาพการจัดการศึกษาว่าสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามที่มาตรฐาน การเรียนรู้กำหนดเพียงใด

คุณภาพของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

แต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานฯ ได้กำหนดองค์ความรู้ ทักษะสำคัญและคุณลักษณะที่สำคัญ ที่เป็นจุดเน้นในการพัฒนาผู้เรียน ดังนี้

ภาพ 3 แสดงองค์ความรู้ ทักษะสำคัญและคุณลักษณะในหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน

ตัวชี้วัด

ตัวชี้วัดระบุสิ่งที่นักเรียนพึงรู้และปฏิบัติได้ รวมทั้งคุณลักษณะของผู้เรียนในแต่ละระดับชั้น ซึ่งสะท้อนถึงมาตรฐานการเรียนรู้ มีความเฉพาะเจาะจงและมีความเป็นรูปธรรม นำไปใช้ในการกำหนดเนื้อหา จัดทำหน่วยการเรียนรู้ จัดการเรียนการสอน และเป็นเกณฑ์สำคัญสำหรับการวัดประเมินผลเพื่อตรวจสอบคุณภาพผู้เรียน

1. ตัวชี้วัดชั้นปี เป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนแต่ละชั้นปีในระดับการศึกษาภาคบังคับ(ประถมศึกษาปีที่ 1-มัธยมศึกษาปีที่ 3)

2. ตัวชี้วัดช่วงชั้น เป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (มัธยมศึกษาปีที่ 4- 6)

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 67 มาตรฐาน ดังนี้

ภาษาไทย

สาระที่ 1, หน้า การอ่าน

มาตรฐาน ท 1.1, หน้า ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดไปใช้ตัดสินใจแก้ปัญหาและสร้างวิสัยทัศน์ในการดำเนินชีวิต และมีนิสัยรักการอ่าน

สาระที่ 2, หน้า การเขียน

มาตรฐาน ท 2.1, หน้า ใช้กระบวนการเขียน เขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความ และเรื่องราวในรูปแบบต่างๆ เขียนรายงาน ข้อมูลสารสนเทศ และเขียนรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ

สาระที่ 3, หน้า การฟัง การดู และการพูด

มาตรฐาน ท 3.1, หน้า สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ และพูดแสดงความรู้ ความคิด ความรู้สึกในโอกาสต่าง อย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์

สาระที่ 4, หน้า หลักการใช้ภาษา

มาตรฐาน ท 4.1, หน้า เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษาและพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ

มาตรฐาน ท 4.2, หน้า สามารถใช้ภาษาแสวงหาความรู้ เสริมสร้างลักษณะนิสัย บุคลิกภาพ และความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับ วัฒนธรรม อาชีพ สังคม และใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน

สาระที่ 5, หน้า วรรณคดี และวรรณกรรม

มาตรฐาน ท 5.1, หน้า เข้าใจ แสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมไทย อย่างเห็นคุณค่าและซาบซึ้ง และนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

คณิตศาสตร์

สาระที่ 1, หน้า จำนวนและการดำเนินการ (Number and Operations)

มาตรฐาน ค 1.1, หน้า เข้าใจถึงความหลากหลายของการแสดงจำนวนและการใช้จำนวนในชีวิตจริง

มาตรฐาน ค 1.2, หน้า เข้าใจถึงผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการของจำนวนและความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินการต่าง ๆ และสามารถใช้ในการดำเนินการในการแก้ปัญหาได้

มาตรฐาน ค 1.3, หน้า ใช้การประมาณค่าในการคำนวณและแก้ปัญหาได้

มาตรฐาน ค 1.4, หน้า เข้าใจในระบบจำนวนและสามารถนำสมบัติเกี่ยวกับจำนวนไปใช้ได้

สาระที่ 2, หน้า การวัด (Measurement)

มาตรฐาน ค 2.1, หน้า เข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับการวัด

มาตรฐาน ค 2.2, หน้า วัดและคาดคะเนขนาดของสิ่งที่ต้องการวัดได้

มาตรฐาน ค 2.3, หน้า แก้ปัญหาเกี่ยวกับการวัดได้

สาระที่ 3, หน้า เรขาคณิต (Geometry)

มาตรฐาน ค 3.1, หน้า อธิบายและวิเคราะห์รูปเรขาคณิตสองมิติและสามมิติได้

มาตรฐาน ค 3.2, หน้า ใช้การนิกภาพ (visualization) ใช้เหตุผลเกี่ยวกับปริภูมิ (spatial reasoning) และใช้แบบจำลองทาง เรขาคณิต (geometric model) ในการแก้ปัญหาได้

สาระที่ 4, หน้า พีชคณิต (Algebra)

มาตรฐาน ค 4.1, หน้า อธิบายและวิเคราะห์แบบรูป (pattern) ความสัมพันธ์ และฟังก์ชันต่าง ๆ ได้

มาตรฐาน ค 4.2, หน้า ใช้นิพจน์ สมการ อสมการ กราฟ และแบบจำลองทางคณิตศาสตร์อื่น ๆ แทนสถานการณ์ต่าง ๆ ตลอดจนแปลความหมายและนำไปใช้แก้ปัญหาได้

สาระที่ 5, หน้า การวิเคราะห์ข้อมูลและความน่าจะเป็น (Data Analysis and Probability)

มาตรฐาน ค 5.1, หน้า เข้าใจและใช้วิธีการทางสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลได้

มาตรฐาน ค 5.2, หน้า ใช้วิธีการทางสถิติและความรู้เกี่ยวกับความน่าจะเป็นในการคาดการณ์ได้อย่างสมเหตุสมผล

มาตรฐาน ค 5.3, หน้า ใช้ความรู้เกี่ยวกับสถิติและความน่าจะเป็นช่วยในการตัดสินใจและแก้ปัญหาได้

สาระที่ 6, หน้า ทักษะ/กระบวนการทางคณิตศาสตร์ (Mathematical Skills / Processes)

มาตรฐาน ค 6.1, หน้า มีความสามารถในการแก้ปัญหา

มาตรฐาน ค 6.2, หน้า มีความสามารถในการให้เหตุผล

มาตรฐาน ค 6.3, หน้า มีความสามารถในการสื่อสาร การสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์ และการนำเสนอ

มาตรฐาน ค 6.4, หน้า มีความสามารถในการเชื่อมโยงความรู้ต่าง ๆ ทางคณิตศาสตร์ และเชื่อมโยงคณิตศาสตร์กับศาสตร์อื่น ๆ ได้

มาตรฐาน ค 6.5, หน้า มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

วิทยาศาสตร์

สาระที่ 1, หน้า สิ่งมีชีวิตกับกระบวนการดำรงชีวิต

มาตรฐาน ว 1.1, หน้า เข้าใจหน่วยพื้นฐานของสิ่งมีชีวิต ความสัมพันธ์ของโครงสร้าง และหน้าที่ของระบบต่าง ๆ ของสิ่งมีชีวิตที่ทำงานสัมพันธ์กัน มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้ และนำความรู้ไปใช้ในการดำรงชีวิตของตนเองและดูแลสิ่งมีชีวิต

มาตรฐาน ว 1.2, หน้า เข้าใจกระบวนการและความสำคัญของการถ่ายทอดลักษณะทางพันธุกรรม วิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิต ความหลากหลายทางชีวภาพ การใช้เทคโนโลยีชีวภาพ ที่มีผลต่อมนุษย์และสิ่งแวดล้อมมีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้และ จิตวิทยาศาสตร์ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

สาระที่ 2, หน้า ชีวิตกับสิ่งแวดล้อม

มาตรฐาน ว 2.1, หน้า เข้าใจสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อม กับสิ่งมีชีวิต ความสัมพันธ์ระหว่าง สิ่งมีชีวิตต่าง ๆ ในระบบนิเวศ มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้และจิตวิทยาศาสตร์ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ ไปใช้ประโยชน์

มาตรฐาน ว 2.2, หน้า เข้าใจความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติ การใช้ทรัพยากร ธรรมชาติในระดับท้องถิ่น ประเทศ และโลก นำความรู้ไปใช้ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

สาระที่ 3, หน้า สารและสมบัติของสาร

มาตรฐาน ว 3.1, หน้า เข้าใจสมบัติของสาร ความสัมพันธ์ระหว่างสมบัติของสารกับ โครงสร้างและแรงยึดเหนี่ยวระหว่างอนุภาค มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้และจิตวิทยา ศาสตร์ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

มาตรฐาน ว 3.2, หน้า เข้าใจหลักการและธรรมชาติของการเปลี่ยนแปลงสถานะของสารการเกิด สารละลาย การเกิดปฏิกิริยาเคมี มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้และจิตวิทยาศาสตร์ สื่อสาร สิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

สาระที่ 4, หน้า แรงและการเคลื่อนที่

มาตรฐาน ว 4.1, หน้า เข้าใจธรรมชาติของแรงแม่เหล็กไฟฟ้า แรงโน้มถ่วง และแรงนิวเคลียร์ มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์อย่างมีคุณธรรม

มาตรฐาน ว 4.2, หน้า เข้าใจลักษณะการเคลื่อนที่แบบต่าง ๆ ของวัตถุในธรรมชาติ มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้และ จิตวิทยาศาสตร์ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้ และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

สาระที่ 5, หน้า พลังงาน

มาตรฐาน ว 5.1, หน้า เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างพลังงานกับการดำรงชีวิต การเปลี่ยนรูปพลังงาน ปฏิสัมพันธ์ระหว่างสารและพลังงาน ผลของการใช้พลังงานต่อชีวิตและสิ่งแวดล้อม มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

สาระที่ 6, หน้า กระบวนการเปลี่ยนแปลงของโลก

มาตรฐาน ว 6.1, หน้า เข้าใจกระบวนการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นบนผิวโลกและภายในโลก ความสัมพันธ์ของกระบวนการต่าง ๆ ที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศภูมิประเทศและลักษณะของโลก มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้และจิตวิทยาศาสตร์ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้ และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

สาระที่ 7, หน้า ดาราศาสตร์และอวกาศ

มาตรฐาน ว 7.1, หน้า เข้าใจวิวัฒนาการของระบบสุริยะและกาแล็กซี ปฏิสัมพันธ์ภายในระบบสุริยะ และผลต่อสิ่งมีชีวิตบนโลก มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้และจิตวิทยาศาสตร์ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

มาตรฐาน ว 7.2, หน้า เข้าใจความสำคัญของเทคโนโลยีอวกาศที่นำมาใช้ในการสำรวจอวกาศและทรัพยากรธรรมชาติ ด้านการเกษตรและการสื่อสารสื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์อย่างมีคุณธรรมต่อชีวิตและสิ่งแวดล้อม

สาระที่ 8, หน้า ธรรมชาติของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

มาตรฐาน ว 8.1, หน้า ใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์และจิตวิทยาศาสตร์ ในการสืบเสาะหาความรู้ การแก้ปัญหา รู้ว่าปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่มีรูปแบบที่แน่นอน สามารถอธิบายและตรวจสอบได้ ภายใต้ข้อมูลและเครื่องมือที่มีอยู่ในช่วงเวลานั้น ๆ เข้าใจว่าวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี สังคม และสิ่งแวดล้อมมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน

สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

สาระที่ 1, หน้า ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

มาตรฐาน ส 1.1, หน้า เข้าใจประวัติ ความสำคัญ หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ และสามารถนำหลักธรรมของศาสนา มาเป็นหลักปฏิบัติในการอยู่ร่วมกัน

มาตรฐาน ส 1.2, หน้า ยึดมั่นในศีลธรรม การทำความดี มีค่านิยมที่ดีงามและศรัทธาในพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ

มาตรฐาน ส 1.3, หน้า ประพฤติ ปฏิบัติตนตามหลักธรรม และศาสนพิธีของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ค่านิยมที่ดีงาม และนำไปประยุกต์ใช้ ในการพัฒนาตน บำเพ็ญประโยชน์ ต่อสังคม สิ่งแวดล้อม และอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข

สาระที่ 2, หน้า หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

มาตรฐาน ส 2.1, หน้า ปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี ตามกฎหมาย ประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข

มาตรฐาน ส 2.2, หน้า เข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่น ศรัทธา และธำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

สาระที่ 3, หน้า เศรษฐศาสตร์

มาตรฐาน ส 3.1, หน้า เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิต และการบริโภค การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ และคุ้มค่าต่อตนเอง และส่วนรวม

มาตรฐาน ส 3.2, หน้า เข้าใจระบบ และสถาบันทางเศรษฐกิจต่างๆ ความสัมพันธ์ของระบบเศรษฐกิจ และความจำเป็นของการร่วมมือกันทางเศรษฐกิจในสังคมโลก รวมทั้งเข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ

สาระที่ 4, หน้า ประวัติศาสตร์

มาตรฐาน ส 4.1, หน้า เข้าใจยุคสมัยของประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์บนพื้นฐานของความ เป็นเหตุเป็นผล มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ

มาตรฐาน ส 4.2, หน้า เข้าใจพัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ในแง่ความสัมพันธ์ ความสำคัญ และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ อย่างต่อเนื่อง ตระหนักถึงความสำคัญ และสามารถวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้น

มาตรฐาน ส 4.3, หน้า เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทยมีความภาคภูมิใจ และธำรงความเป็นไทย

สาระที่ 5, หน้า ภูมิศาสตร์

มาตรฐาน ส 5.1, หน้า เข้าใจลักษณะของโลกทางกายภาพ ตระหนักความสัมพันธ์ของสรรพสิ่งปรากฏในระหว่างที่ตามธรรมชาติ ซึ่งมีผลต่อกันและกันใช้แผนที่ และเครื่องมือ

ทางภูมิศาสตร์ ในการค้นหาข้อมูลภูมิสารสนเทศ ซึ่งจะนำไปสู่การใช้ และจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ

มาตรฐาน ส 5.2, หน้า เข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรค์วัฒนธรรม และมีจิตสำนึก อนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

สุขศึกษาและพลศึกษา

สาระที่ 1, หน้า การเจริญเติบโตและพัฒนาการของมนุษย์

มาตรฐาน พ 1.1, หน้า เข้าใจธรรมชาติของการเจริญเติบโต และพัฒนาการของมนุษย์

สาระที่ 2, หน้า ชีวิตและครอบครัว

มาตรฐาน พ 2.1, หน้า เข้าใจและเห็นคุณค่าของชีวิต ครอบครัว เพศศึกษา และมีทักษะในการดำเนินชีวิต

สาระที่ 3, หน้า การเคลื่อนไหว การออกกำลังกาย เกม กีฬาไทย และกีฬาสากล

มาตรฐาน พ 3.1, หน้า เข้าใจ และมีทักษะในการเคลื่อนไหว กิจกรรมทางกาย เกมส์ และกีฬา

มาตรฐาน พ 3.2, หน้า รักการออกกำลังกายและการเล่นกีฬา ปฏิบัติเป็นประจำสม่ำเสมอ มีการสร้างเสริมสมรรถภาพ มีวินัย เคารพสิทธิ กฎ กติกา มีน้ำใจนักกีฬา มีจิตวิญญาณของการแข่งขัน ชื่นชมในสุนทรียภาพของการกีฬา

สาระที่ 4, หน้า การสร้างเสริมสุขภาพ และการป้องกันโรค

มาตรฐาน พ 4.1, หน้า เห็นคุณค่า และมีทักษะในการสร้างเสริมสุขภาพ และการสร้างเสริมสมรรถภาพเพื่อสุขภาพ การดำรงสุขภาพ การป้องกันโรค

สาระที่ 5, หน้า ความปลอดภัยในชีวิต

มาตรฐาน พ 5.1, หน้า ป้องกันและหลีกเลี่ยงปัจจัยเสี่ยง พฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพ อุบัติเหตุ การใช้ยา สารเสพติด และความรุนแรง

ศิลปะ

สาระที่ 1, หน้า ทักษะศิลป์

มาตรฐาน ศ 1.1, หน้า สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ตามจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ และวิเคราะห์ วิพากษ์ วิวิจารณ์ คุณค่างานทัศนศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิด ต่องานศิลปะอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

มาตรฐาน ศ 1.2, หน้า เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์ ประวัติศาสตร์ และ วัฒนธรรมเห็นคุณค่างานทัศนศิลป์ ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทยและภูมิปัญญาท้องถิ่น

สาระที่ 2, หน้า ดนตรี

มาตรฐาน ศ 2.1, หน้า เข้าใจ และแสดงออกทางดนตรีอย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์คุณค่า ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิด ต่อดนตรีอย่างอิสระชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

มาตรฐาน ศ 2.2, หน้า เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างดนตรี ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เห็นคุณค่าของดนตรี ที่เป็นมรดก ทางวัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทยและภูมิปัญญาท้องถิ่น

สาระที่ 3, หน้า นาฏศิลป์

มาตรฐาน ศ 3.1, หน้า เข้าใจ และแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิจารณ์คุณค่านาฏศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิด อย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

มาตรฐาน ศ 3.2, หน้า เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างนาฏศิลป์ ประวัติศาสตร์ และ วัฒนธรรมเห็นคุณค่าของนาฏศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทย และภูมิปัญญาท้องถิ่น

การงานอาชีพและเทคโนโลยี

สาระที่ 1, หน้า การดำรงชีวิตและครอบครัว

มาตรฐาน ง 1.1, หน้า เข้าใจ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะ มีคุณธรรม มีจิตสำนึกในการใช้พลังงาน ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ในการทำงานเพื่อการดำรงชีวิตและครอบครัว ที่เกี่ยวข้องกับงานบ้าน งานเกษตร งานช่าง งานประดิษฐ์ และงานธุรกิจ

มาตรฐาน ง 1.2, หน้า มีทักษะ กระบวนการทำงาน และการจัดการ การทำงานเป็นกลุ่มการแสวงหาความรู้ สามารถแก้ปัญหาในการทำงาน รักการทำงานและมีเจตคติที่ดีต่องาน

สาระที่ 2, หน้า การอาชีพ

มาตรฐาน ง 2.1, หน้า เข้าใจ มีทักษะ มีประสบการณ์ในงานอาชีพสุจริต มีคุณธรรมมีเจตคติที่ดีต่องานอาชีพ และเห็นแนวทางในการประกอบอาชีพสุจริต

สาระที่ 3, หน้า เทคโนโลยี

มาตรฐาน ง 3.1, หน้า เข้าใจธรรมชาติและกระบวนการของเทคโนโลยี ใช้ความรู้ภูมิปัญญา จินตนาการและความคิด อย่างมีระบบ ในการออกแบบ สร้างสิ่งของ เครื่องใช้ วิธีการ

เชิงกลยุทธ์ ตามกระบวนการทางเทคโนโลยี สามารถ ตัดสินใจ เลือกใช้เทคโนโลยีในทางสร้างสรรค์ต่อชีวิต สังคมสิ่งแวดล้อม โลกของงานและอาชีพ

สาระที่ 4, หน้า เทคโนโลยีสารสนเทศ

มาตรฐาน ง 4.1, หน้า เข้าใจ เห็นคุณค่า และใช้กระบวนการเทคโนโลยีสารสนเทศในการสืบค้นข้อมูล การเรียนรู้ การสื่อสาร การแก้ปัญหาการทำงานและอาชีพ อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และมีคุณธรรม

สาระที่ 5, หน้า เทคโนโลยีเพื่อการทำงานและอาชีพ

มาตรฐาน ง 5.1, หน้า ใช้เทคโนโลยีในการทำงาน การผลิต การออกแบบ การแก้ปัญหา การสร้างงาน การสร้างอาชีพสุจริต อย่างมีความเข้าใจ มีการวางแผนเชิงกลยุทธ์ และมีความคิดสร้างสรรค์

ภาษาต่างประเทศ

ภาษาต่างประเทศที่เป็นสาระการเรียนรู้พื้นฐาน ซึ่งกำหนดให้เรียนตลอดหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ ภาษาอังกฤษ ส่วนภาษาต่างประเทศอื่น เช่น ภาษาฝรั่งเศส เยอรมัน จีน ญี่ปุ่น อาหรับ บาลี และภาษากลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน หรือภาษาอื่นๆ ให้อยู่ในดุลยพินิจของสถานศึกษา ที่จะจัดทำรายวิชาประกอบการจัดการเรียนรู้ตามความเหมาะสม

สาระที่ 1, หน้า ภาษาเพื่อการสื่อสาร

มาตรฐาน ต 1.1, หน้า เข้าใจกระบวนการฟังและการอ่าน สามารถตีความเรื่องที่ฟังและอ่านจากสื่อประเภทต่างๆและนำความรู้มาใช้อย่างมีวิจารณญาณ

มาตรฐาน ต 1.2, หน้า มีทักษะในการสื่อสารทางภาษา แลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร และแสดงความรู้สึกและความคิดเห็น โดยใช้เทคโนโลยี และการจัดการที่เหมาะสม

มาตรฐาน ต 1.3, หน้า เข้าใจกระบวนการพูด การเขียน และสื่อสาร ข้อมูล ความคิดเห็น และความคิดรวบยอดได้อย่างสร้างสรรค์ มีประสิทธิภาพ และมีสุนทรียภาพ

สาระที่ 2, หน้า ภาษาและวัฒนธรรม

มาตรฐาน ต 2.1, หน้า เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา และนำไปใช้ได้เหมาะสมกับกาลเทศะ

มาตรฐาน ต 2.2, หน้า เข้าใจความเหมือนและความแตกต่างระหว่างภาษาและวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาที่เรียน กับภาษาและวัฒนธรรมไทยและนำมาใช้อย่างมีวิจารณญาณ

สาระที่ 3, หน้า ภาษากับความสัมพันธ์กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น

มาตรฐาน ต 3.1, หน้า ใช้ภาษาต่างประเทศในการเชื่อมโยงความรู้กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น และเป็นพื้นฐานในการพัฒนาและเปิดโลกทัศน์ของตน

สาระที่ 4, หน้า ภาษากับความสัมพันธ์กับชุมชนและโลก

มาตรฐาน ต 4.1, หน้า สามารถใช้ภาษาต่างประเทศตามสถานการณ์ต่าง ๆ ทั้งในสถานศึกษาชุมชน และสังคม

มาตรฐาน ต 4.2, หน้า สามารถใช้ภาษาต่างประเทศเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ การทำงาน การประกอบอาชีพ การสร้างความร่วมมือและการอยู่ร่วมกันในสังคม

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มุ่งให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองตามศักยภาพ พัฒนาอย่างรอบด้านเพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม เสริมสร้างให้เป็นผู้มีศีลธรรมจริยธรรม มีระเบียบวินัย ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม สามารถจัดการตนเองได้ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน แบ่งเป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

1. กิจกรรมแนะแนว

เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักตนเอง รู้รักษ์สิ่งแวดล้อมสามารถคิดตัดสินใจ คิดแก้ปัญหา กำหนดเป้าหมาย วางแผนชีวิตทั้งด้านการเรียน และอาชีพ สามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ยังช่วยให้ครูรู้จักและเข้าใจผู้เรียน ทั้งยังเป็นกิจกรรมที่ช่วยเหลือและให้คำปรึกษาแก่ผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมพัฒนาผู้เรียน

2. กิจกรรมนักเรียน

เป็นกิจกรรมที่มุ่งพัฒนาความมีระเบียบวินัย ความเป็นผู้นำผู้ตามที่ดีความรับผิดชอบการทำงานร่วมกัน การรู้จักแก้ปัญหา การตัดสินใจที่เหมาะสม ความมีเหตุผล การช่วยเหลือแบ่งปัน เอื้ออาทร และสมานฉันท์ โดยจัดให้สอดคล้องกับความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียนให้ได้ปฏิบัติด้วยตนเองในทุกขั้นตอน ได้แก่ การศึกษาวิเคราะห์วางแผน ปฏิบัติตามแผน ประเมินและปรับปรุงการทำงาน เน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ตามความเหมาะสมและสอดคล้องกับบุคลิกภาวะของผู้เรียน บริบทของสถานศึกษาและท้องถิ่น กิจกรรมนักเรียนประกอบด้วย

2.1 กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์ และนักศึกษาวิชาทหาร

2.2 กิจกรรมชุมนุม ชมรม

3. กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์

เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ชุมชนและท้องถิ่น ตามความสนใจในลักษณะอาสาสมัคร เพื่อแสดงถึงความรับผิดชอบ ความดีงาม ความเสียสละต่อสังคม มีจิตสาธารณะ เช่น กิจกรรมอาสาพัฒนาต่าง ๆ กิจกรรมสร้างสรรค์สังคม

ระดับการศึกษา

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดระดับการศึกษาเป็น 3 ระดับ ดังนี้

1. **ระดับประถมศึกษา** (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6) การศึกษาระดับนี้เป็นช่วงแรกของการศึกษาภาคบังคับ มุ่งเน้นทักษะพื้นฐานด้านการอ่าน การเขียน การคิดคำนวณ ทักษะการคิดพื้นฐาน การติดต่อสื่อสาร กระบวนการเรียนรู้ทางสังคม และพื้นฐานความเป็นมนุษย์ การพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างสมบูรณ์และสมดุลทั้งในด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคม และวัฒนธรรม โดยเน้นจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

2. **ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น** (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3) เป็นช่วงสุดท้ายของการศึกษาภาคบังคับ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้สำรวจความถนัดและความสนใจของตนเอง ส่งเสริมการพัฒนาบุคลิกภาพส่วนตน มีทักษะในการคิดวิจารณ์ญาณ คิดสร้างสรรค์ และคิดแก้ปัญหา มีทักษะในการดำเนินชีวิต มีทักษะการใช้เทคโนโลยีเพื่อเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ มีความรับผิดชอบต่อสังคม มีความสมดุลทั้งด้านความรู้ ความคิด ความดีงาม และมีความภูมิใจ ในความเป็นไทย ตลอดจนใช้เป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพหรือการศึกษาต่อ

3. **ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย** (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6) การศึกษาระดับนี้เน้นการเพิ่มพูนความรู้และทักษะเฉพาะด้าน สนองตอบความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียนแต่ละคนทั้งด้านวิชาการและวิชาชีพ มีทักษะในการใช้วิทยาการและเทคโนโลยี ทักษะกระบวนการคิดขั้นสูง สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพ มุ่งพัฒนาตนและประเทศตามบทบาทของตน สามารถเป็นผู้นำและ ผู้ให้บริการชุมชนในด้านต่าง ๆ

การจัดเวลาเรียน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดกรอบโครงสร้างเวลาเรียนขั้นต่ำสำหรับกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ซึ่งสถานศึกษาสามารถเพิ่มเติมได้ตามความพร้อมและจุดเน้น โดยสามารถปรับให้เหมาะสมตามบริบทของสถานศึกษาและสภาพของผู้เรียน ดังนี้

ตาราง 2 แสดงโครงสร้างเวลาเรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน
พุทธศักราช 2551

กลุ่มสาระการเรียนรู้/ กิจกรรม	เวลาเรียน									ระดับ มัธยมศึกษา ตอนปลาย
	ระดับประถมศึกษา						ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น			
	ป. 1	ป. 2	ป. 3	ป. 4	ป. 5	ป. 6	ม.1	ม. 2	ม. 3	
● กลุ่มสาระการ เรียนรู้										
ภาษาไทย	200	200	200	160	160	160	120 (3 นก.)	120 (3 นก.)	120 (3 นก.)	240 (6 นก.)
วิทยาศาสตร์	80	80	80	80	80	80	120 (3 นก.)	120 (3 นก.)	120 (3 นก.)	240 (6 นก.)
คณิตศาสตร์	200	200	200	160	160	160	120 (3 นก.)	120 (3 นก.)	120 (3 นก.)	240 (6 นก.)
สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	80	80	80	80	80	80	120 (3 นก.)	120 (3 นก.)	120 (3 นก.)	240 (6 นก.)
สุขศึกษาและพลศึกษา	80	80	80	80	80	80	80 (2นก.)	80 (2 นก.)	80 (2 นก.)	120 (3นก.)
ศิลปะ	80	80	80	80	80	80	80 (2นก.)	80 (2 นก.)	80 (2 นก.)	120 (3 นก.)
การงานอาชีพและ เทคโนโลยี	40	40	40	80	80	80	80 (2นก.)	80 (2 นก.)	80 (2 นก.)	120 (3 นก.)
ภาษาต่างประเทศ	40	40	40	80	80	80	120 (3 นก.)	120 (3 นก.)	120 (3 นก.)	240 (6 นก.)
● รายวิชา / กิจกรรมที่ สถานศึกษาจัดเพิ่มเติม ตามความพร้อมและ จุดเน้น				ปีละไม่เกิน 80 ชั่วโมง			ปีละไม่เกิน 240 ชั่วโมง			ไม่น้อยกว่า 1,560 ชั่วโมง
รวมเวลาเรียนทั้งหมด				ไม่เกิน 1,000 ชั่วโมง/ปี			ไม่เกิน 1,200 ชั่วโมง/ปี			รวม 3 ปี ไม่น้อยกว่า 3,600 ชั่วโมง

1. ระดับชั้นประถมศึกษา (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6) ให้จัดเวลาเรียนเป็นรายปี โดยมีเวลาเรียนวันละ ไม่เกิน 5 ชั่วโมง
2. ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3) ให้จัดเวลาเรียนเป็นรายภาค มีเวลาเรียนวันละไม่เกิน 6 ชั่วโมง คำนวณน้ำหนักของรายวิชาที่เรียนเป็นหน่วยกิต ใช้เกณฑ์ 40 ชั่วโมงต่อภาคเรียนมีค่าน้ำหนักวิชา เท่ากับ 1 หน่วยกิต (นก.)
3. ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6) ให้จัดเวลาเรียนเป็นรายภาค มีเวลาเรียน วันละไม่น้อยกว่า 6 ชั่วโมง คำนวณน้ำหนักของรายวิชาที่เรียนเป็นหน่วยกิต ใช้เกณฑ์ 40 ชั่วโมงต่อภาคเรียน มีค่าน้ำหนักวิชา เท่ากับ 1 หน่วยกิต (นก.)

โครงสร้างเวลาเรียน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดกรอบโครงสร้างเวลาเรียน โครงสร้างเวลาเรียนพื้นฐาน และเพิ่มเติม สถานศึกษาสามารถดำเนินการ ดังนี้

ระดับประถมศึกษา สามารถปรับเวลาเรียนพื้นฐานของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้ตามความเหมาะสม ทั้งนี้ ต้องมีเวลาเรียนรวมตามที่กำหนดไว้ในโครงสร้างเวลาเรียนพื้นฐาน และผู้เรียนต้องมีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่กำหนด

ระดับมัธยมศึกษา ต้องจัดโครงสร้างเวลาเรียนพื้นฐานให้เป็นไปตามที่กำหนดและสอดคล้องกับเกณฑ์การจบหลักสูตร

สำหรับเวลาเรียนเพิ่มเติม ทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ให้จัดเป็นรายวิชาเพิ่มเติม หรือกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยพิจารณาให้สอดคล้องกับความพร้อมจุดเน้น ของสถานศึกษาและเกณฑ์การจบหลักสูตร เฉพาะระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 สถานศึกษาอาจจัดให้เป็นเวลาสำหรับสาระการเรียนรู้พื้นฐานในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยและ กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่กำหนดไว้ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีละ 120 ชั่วโมงและชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 จำนวน 360 ชั่วโมงนั้น เป็นเวลาสำหรับปฏิบัติกิจกรรมแนะแนวกิจกรรมนักเรียน และกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ ในส่วนกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ให้สถานศึกษาจัดสรรเวลาให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติกิจกรรม ดังนี้

ระดับประถมศึกษา (ป.1-6) รวม 6 ปี จำนวน 60 ชั่วโมง

ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.1-3) รวม 3 ปี จำนวน 45 ชั่วโมง

ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.4-6) รวม 3 ปี จำนวน 60 ชั่วโมง

การจัดการศึกษาสำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ

การจัดการศึกษาบางประเภทสำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ เช่น การศึกษาเฉพาะทาง การศึกษาสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษ การศึกษาทางเลือก การศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาส การศึกษาตามอัธยาศัย สามารถนำหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานไปปรับใช้ได้ตามความเหมาะสม กับสภาพและบริบทของแต่ละกลุ่มเป้าหมาย โดยให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด ทั้งนี้ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด

การจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้เป็นกระบวนการสำคัญในการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นหลักสูตรที่มีมาตรฐานการเรียนรู้ สมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชนในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณสมบัติตามเป้าหมายหลักสูตร ผู้สอนพยายามคัดสรรกระบวนการเรียนรู้ จัดการเรียนรู้โดยช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ผ่านสาระที่กำหนดไว้ในหลักสูตร 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้รวมทั้งปลูกฝังเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ พัฒนาทักษะต่าง ๆ อันเป็นสมรรถนะสำคัญให้ผู้เรียนบรรลุตามเป้าหมาย

1. หลักการจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถตามมาตรฐานการเรียนรู้ สมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยยึดหลักว่า ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด เชื่อว่าทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ยึดประโยชน์ที่เกิดกับผู้เรียน กระบวนการจัดการเรียนรู้ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียน สามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและพัฒนาการทางสมองเน้นให้ความสำคัญทั้งความรู้ และคุณธรรม

2. กระบวนการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนจะต้องอาศัยกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย เป็นเครื่องมือที่จะนำพาตนเองไปสู่เป้าหมายของหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ที่จำเป็นสำหรับผู้เรียน อาทิ กระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ กระบวนการสร้างความรู้ กระบวนการคิด กระบวนการทางสังคม กระบวนการเผชิญสถานการณ์และแก้ปัญหา กระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง กระบวนการปฏิบัติลงมือทำจริง กระบวนการจัดการ กระบวนการวิจัย กระบวนการเรียนรู้การเรียนรู้ของตนเอง กระบวนการพัฒนาลักษณะนิสัย กระบวนการเหล่านี้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนควรได้รับการฝึกฝน พัฒนาเพราะจะสามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี บรรลุเป้าหมายของหลักสูตร ดังนั้นผู้สอนจึงจำเป็นต้องศึกษาทำ

ความเข้าใจในกระบวนการเรียนรู้ต่างๆ เพื่อให้สามารถเลือกใช้ในการจัดกระบวนการ การเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. การออกแบบการจัดการเรียนรู้

ผู้สอนต้องศึกษาหลักสูตรสถานศึกษาให้เข้าใจถึงมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และสาระการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน แล้วจึงพิจารณาออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยเลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอน สื่อ/แหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพและบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด

4. บทบาทของผู้สอนและผู้เรียน

การจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามเป้าหมายของหลักสูตร ทั้งผู้สอนและผู้เรียนควรมีบทบาท ดังนี้

4.1 บทบาทของผู้สอน

- 1) ศึกษาวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล แล้วนำข้อมูลมาใช้ในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ ที่ทำทลายความสามารถของผู้เรียน
- 2) กำหนดเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ด้านความรู้และทักษะกระบวนการ ที่เป็นความคิดรวบยอด หลักการ และความสัมพันธ์ รวมทั้งคุณลักษณะอันพึงประสงค์
- 3) ออกแบบการเรียนรู้และจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลและพัฒนาการทางสมอง เพื่อนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมาย
- 4) จัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และดูแลช่วยเหลือผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้
- 5) จัดเตรียมและเลือกใช้สื่อให้เหมาะสมกับกิจกรรม นำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยีที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน
- 6) ประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย เหมาะสมกับธรรมชาติของวิชาและระดับพัฒนาการของผู้เรียน
- 7) วิเคราะห์ผลการประเมินมาใช้ในการซ่อมเสริมและพัฒนาผู้เรียน รวมทั้งปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนของตนเอง

4.2 บทบาทของผู้เรียน

- 1) กำหนดเป้าหมาย วางแผน และรับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเอง
- 2) เสาะแสวงหาความรู้ เข้าถึงแหล่งการเรียนรู้ วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อความรู้ ตั้งคำถามคิดหาคำตอบหรือหาแนวทางแก้ปัญหาด้วยวิธีการต่าง ๆ

3) ลงมือปฏิบัติจริง สร้างสิ่งที่ได้เรียนรู้ด้วยตนเอง และนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ

4) มีปฏิสัมพันธ์ ทำงาน ทำกิจกรรมร่วมกับกลุ่มและครู

5) ประเมินและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของตนเองอย่างต่อเนื่อง

สื่อการเรียนรู้

สื่อการเรียนรู้เป็นเครื่องมือส่งเสริมสนับสนุนการจัดการกระบวนการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนเข้าถึงความรู้ ทักษะกระบวนการ และคุณลักษณะตามมาตรฐานของหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ สื่อการเรียนรู้มีหลากหลายประเภท ทั้งสื่อธรรมชาติ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยี และเครือข่ายการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่มีในท้องถิ่น การเลือกใช้สื่อควรเลือกให้มีความเหมาะสมกับระดับพัฒนาการ และลีลาการเรียนรู้ที่หลากหลายของผู้เรียน การจัดหาสื่อการเรียนรู้ ผู้เรียนและผู้สอนสามารถจัดทำและพัฒนาขึ้นเอง หรือปรับปรุงเลือกใช้อย่างมีคุณภาพจากสื่อต่าง ๆ ที่มีอยู่รอบตัวเพื่อนำมาใช้ประกอบในการจัดการเรียนรู้ที่สามารถส่งเสริมและสื่อสารให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ โดยสถานศึกษาควรจัดให้มีอย่างพอเพียง เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง สถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้มีหน้าที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรดำเนินการดังนี้

1. จัดให้มีแหล่งการเรียนรู้ ศูนย์สื่อการเรียนรู้ ระบบสารสนเทศการเรียนรู้และเครือข่ายการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพทั้งในสถานศึกษาและในชุมชน เพื่อการศึกษาค้นคว้าและการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ ระหว่างสถานศึกษา ท้องถิ่น ชุมชน สังคมโลก

2. จัดทำและจัดหาสื่อการเรียนรู้สำหรับการศึกษาค้นคว้าของผู้เรียน เสริมความรู้ให้ผู้สอนรวมทั้งจัดหาสิ่งที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ป็นสื่อการเรียนรู้

3. เลือกและใช้สื่อการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ มีความเหมาะสม มีความหลากหลาย สอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้ ธรรมชาติของสาระการเรียนรู้ และความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน

4. ประเมินคุณภาพของสื่อการเรียนรู้ที่เลือกใช้อย่างเป็นระบบ

5. ศึกษาค้นคว้า วิจัย เพื่อพัฒนาสื่อการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน

6. จัดให้มีการกำกับ ติดตาม ประเมินคุณภาพและประสิทธิภาพเกี่ยวกับสื่อและการใช้สื่อการเรียนรู้เป็นระยะ ๆ และสม่ำเสมอในการจัดทำ การเลือกใช้ และการประเมินคุณภาพสื่อการเรียนรู้ที่ใช้ในสถานศึกษา ควรคำนึงถึงหลักการสำคัญของสื่อการเรียนรู้ เช่น ความสอดคล้องกับหลักสูตร วัตถุประสงค์การเรียนรู้การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ การจัดประสบการณ์ให้

ผู้เรียน เนื้อหาที่มีความถูกต้องและทันสมัยไม่กระทบความมั่นคงของชาติ ไม่ขัดต่อศีลธรรม มีการใช้ภาษาที่ถูกต้อง รูปแบบการนำเสนอที่เข้าใจง่าย และน่าสนใจ

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนต้องอยู่บนหลักการพื้นฐานสองประการ คือการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียนและเพื่อตัดสินผลการเรียน ในการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนให้ประสบผลสำเร็จนั้น ผู้เรียนจะต้องได้รับการพัฒนาและประเมินตามตัวชี้วัดเพื่อให้บรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ สะท้อนสมรรถนะสำคัญ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนซึ่งเป็นเป้าหมายหลักในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในทุกระดับไม่ว่าจะเป็นระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษาและระดับชาติ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้เป็นกระบวนการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโดยใช้ผลการประเมินเป็นข้อมูลและสารสนเทศที่แสดงพัฒนาการความก้าวหน้าและความสำเร็จทางการเรียนของผู้เรียน ตลอดจนข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาและเรียนรู้อย่างเต็มตามศักยภาพการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ แบ่งออกเป็น 4 ระดับ ได้แก่ ระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับชาติ มีรายละเอียด ดังนี้

1. การประเมินระดับชั้นเรียน เป็นการวัดและประเมินผลที่อยู่ในกระบวนการจัดการเรียนรู้ผู้สอนดำเนินการเป็นปกติและสม่ำเสมอ ในการจัดการเรียนการสอน ใช้เทคนิคการประเมินอย่างหลากหลาย เช่น การซักถาม การสังเกต การตรวจการบ้าน การประเมินโครงงาน การประเมินชิ้นงาน/ภาระงาน แฟ้มสะสมงาน การใช้แบบทดสอบ ฯลฯ โดยผู้สอนเป็นผู้ประเมินเองหรือเปิดโอกาสให้ผู้เรียนประเมินตนเอง เพื่อนประเมินเพื่อน ผู้ปกครองร่วมประเมิน ในกรณีที่ไม่ว่านตัวชี้วัดให้มีการสอนซ่อมเสริมการประเมินระดับชั้นเรียนเป็นการตรวจสอบว่า ผู้เรียนมีพัฒนาการความก้าวหน้าในการเรียนรู้ อันเป็นผลมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหรือไม่ และมากน้อยเพียงใด มีสิ่งที่จะต้องได้รับการพัฒนาปรับปรุงและส่งเสริมในด้านใด นอกจากนี้ยังเป็นข้อมูลให้ผู้สอนใช้ปรับปรุงการเรียนการสอนของตนด้วย ทั้งนี้โดยสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด

2. การประเมินระดับสถานศึกษา เป็นการประเมินที่สถานศึกษาดำเนินการเพื่อตัดสินผลการเรียนของผู้เรียนเป็นรายปี/รายภาค ผลการประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน นอกจากนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ว่าส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนตามเป้าหมายหรือไม่ ผู้เรียนมีจุดพัฒนาในด้านใดรวมทั้งสามารถนำผลการเรียนของผู้เรียนในสถานศึกษาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ระดับชาติ ผลการประเมินระดับสถานศึกษาจะเป็นข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการปรับปรุง

นโยบาย หลักสูตร โครงการ หรือวิธีการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนเพื่อการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ตามแนวทางการประกันคุณภาพการศึกษาและการรายงานผลการจัดการศึกษาต่อคณะกรรมการสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองและชุมชน

3. การประเมินระดับเขตพื้นที่การศึกษา เป็นการประเมินคุณภาพผู้เรียน ในระดับเขตพื้นที่การศึกษาตามมาตรฐานการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษา ตามภาระความรับผิดชอบ สามารถดำเนินการโดยประเมินคุณภาพผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนด้วยข้อสอบมาตรฐานที่จัดทำและดำเนินการโดยเขตพื้นที่การศึกษา หรือด้วยความร่วมมือกับหน่วยงานต้นสังกัด ในการดำเนินการจัดสอบ นอกจากนี้ยังได้จากการตรวจสอบทบทวนข้อมูลจากการประเมินระดับสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา

4. การประเมินระดับชาติ เป็นการประเมินคุณภาพผู้เรียนในระดับชาติตามมาตรฐานการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษาต้องจัดให้ผู้เรียนทุกคนที่เรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เข้ารับการประเมิน ผลจากการประเมินใช้เป็นข้อมูลในการเทียบเคียงคุณภาพการศึกษาในระดับต่าง ๆ เพื่อนำไปใช้ในการวางแผนยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษา ตลอดจนเป็นข้อมูลสนับสนุน การตัดสินใจในระดับนโยบายของประเทศข้อมูลการประเมิน ในระดับต่าง ๆ ข้างต้น เป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษาในการตรวจสอบทบทวนพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ถือเป็นภาระความรับผิดชอบของสถานศึกษาที่จะต้องจัดระบบดูแลช่วยเหลือ ปรับปรุงแก้ไข ส่งเสริมสนับสนุน เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพบนพื้นฐานความแตกต่างระหว่างบุคคลที่จำแนกตามสภาพปัญหาและความต้องการ ได้แก่ กลุ่มผู้เรียนทั่วไป กลุ่มผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษ กลุ่มผู้เรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ กลุ่มผู้เรียนที่มีปัญหาด้านวินัยและพฤติกรรม กลุ่มผู้เรียนที่ปฏิเสธโรงเรียน กลุ่มผู้เรียนที่มีปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคม กลุ่มพิการทางร่างกาย และสติปัญญา เป็นต้น ข้อมูลจากการประเมินจึงเป็นหัวใจของสถานศึกษาในการดำเนินการช่วยเหลือผู้เรียนได้ทันท่วงที ปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาและประสบความสำเร็จในการเรียนสถานศึกษาในฐานะผู้รับผิดชอบจัดการศึกษาจะต้องจัดทำระเบียบว่าด้วยการวัดและประเมินผลการเรียนของสถานศึกษาให้สอดคล้องและเป็นไปตามหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติที่เป็นข้อกำหนดของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายถือปฏิบัติร่วมกัน

เกณฑ์การวัดและประเมินผลการเรียน

1. การตัดสิน การให้ระดับและการรายงานผลการเรียน

1.1 การตัดสินผลการเรียน

ในการตัดสินผลการเรียนของกลุ่มสาระการเรียนรู้ การอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียนคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนนั้น ผู้สอนต้องคำนึงถึงการพัฒนาผู้เรียนแต่ละคนเป็นหลัก และต้องเก็บข้อมูลของผู้เรียนทุกด้านอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องในแต่ละภาคเรียน รวมทั้งสอนซ่อมเสริมผู้เรียนให้พัฒนาจนเต็มตามศักยภาพ

ระดับประถมศึกษา

- (1) ผู้เรียนต้องมีเวลาเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของเวลาเรียนทั้งหมด
- (2) ผู้เรียนต้องได้รับการประเมินทุกตัวชี้วัด และผ่านตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด
- (3) ผู้เรียนต้องได้รับการตัดสินผลการเรียนทุกรายวิชา
- (4) ผู้เรียนต้องได้รับการประเมิน และมีผลการประเมินผ่านตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด ในการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

ระดับมัธยมศึกษา

- (1) ตัดสินผลการเรียนเป็นรายวิชา ผู้เรียนต้องมีเวลาเรียนตลอดภาคเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของเวลาเรียนทั้งหมดในรายวิชานั้น ๆ
- (2) ผู้เรียนต้องได้รับการประเมินทุกตัวชี้วัด และผ่านตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด
- (3) ผู้เรียนต้องได้รับการตัดสินผลการเรียนทุกรายวิชา
- (4) ผู้เรียนต้องได้รับการประเมิน และมีผลการประเมินผ่านตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด ในการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนการพิจารณาเลื่อนชั้นทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ถ้าผู้เรียนมีข้อบกพร่องเพียงเล็กน้อย และสถานศึกษาพิจารณาเห็นว่าสามารถพัฒนาและสอนซ่อมเสริมได้ ให้อยู่ในดุลพินิจของสถานศึกษาที่จะผ่อนผันให้เลื่อนชั้นได้ แต่หากผู้เรียนไม่ผ่านรายวิชาจำนวนมาก และมีแนวโน้มว่าจะเป็นปัญหาต่อการเรียนในระดับชั้นที่สูงขึ้น สถานศึกษาอาจตั้งคณะกรรมการพิจารณาให้เรียนซ้ำชั้นได้ ทั้งนี้ให้คำนึงถึงวุฒิภาวะและความรู้ความสามารถของผู้เรียนเป็นสำคัญ

1.2 การให้ระดับผลการเรียน

ระดับประถมศึกษา ในการตัดสินเพื่อให้ระดับผลการเรียนรายวิชา สถานศึกษาสามารถให้ระดับผลการเรียนหรือระดับคุณภาพการปฏิบัติของผู้เรียน เป็นระบบตัวเลข ระบบตัวอักษรระบบร้อยละ และระบบที่ใช้คำสำคัญสะท้อนมาตรฐานการประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์นั้น ให้ระดับผลการประเมินเป็น ดีเยี่ยม ดี และผ่านการประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จะต้องพิจารณาทั้งเวลาการเข้าร่วมกิจกรรม การปฏิบัติกิจกรรม และผลงานของผู้เรียน ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด และให้ผลการเข้าร่วมกิจกรรมเป็นผ่านและไม่ผ่าน

ระดับมัธยมศึกษา ในการตัดสินเพื่อให้ระดับผลการเรียนรายวิชา ให้ใช้ตัวเลขแสดงระดับผลการเรียนเป็น 8 ระดับ การประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์นั้น ให้ระดับผลการประเมินเป็น ดีเยี่ยม ดี และผ่านการประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จะต้องพิจารณาทั้งเวลาการเข้าร่วมกิจกรรม การปฏิบัติกิจกรรมและผลงานของผู้เรียน ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด และให้ผลการเข้าร่วมกิจกรรมเป็นผ่านและไม่ผ่าน

1.3 การรายงานผลการเรียน

การรายงานผลการเรียนเป็นการสื่อสารให้ผู้ปกครองและผู้เรียนทราบความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งสถานศึกษาต้องสรุปผลการประเมินและจัดทำเอกสารรายงานให้ผู้ปกครองทราบเป็นระยะ ๆ หรืออย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้งการรายงานผลการเรียนสามารถรายงานเป็นระดับคุณภาพการปฏิบัติของผู้เรียนที่สะท้อนมาตรฐาน การเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้

2. เกณฑ์การจบการศึกษา

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดเกณฑ์กลางสำหรับการจบการศึกษา เป็น 3 ระดับ คือ ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

2.1 เกณฑ์การจบระดับประถมศึกษา

- (1) ผู้เรียนเรียนรายวิชาพื้นฐาน และรายวิชา/กิจกรรมเพิ่มเติมตามโครงสร้างเวลาเรียนที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด
- (2) ผู้เรียนต้องมีผลการประเมินรายวิชาพื้นฐาน ผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่สถานศึกษากำหนด
- (3) ผู้เรียนมีผลการประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียนในระดับผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่สถานศึกษากำหนด
- (4) ผู้เรียนมีผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในระดับผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่สถานศึกษากำหนด

(5) ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และมีผลการประเมินผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่สถานศึกษากำหนด

2.2 เกณฑ์การจบระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

(1) ผู้เรียนเรียนรายวิชาพื้นฐานและเพิ่มเติมไม่เกิน 81 หน่วยกิต โดยเป็นรายวิชาพื้นฐาน 63 หน่วยกิต และรายวิชาเพิ่มเติมตามที่สถานศึกษากำหนด

(2) ผู้เรียนต้องได้หน่วยกิตตลอดหลักสูตรไม่น้อยกว่า 77 หน่วยกิต โดยเป็นรายวิชาพื้นฐาน 63 หน่วยกิต และรายวิชาเพิ่มเติมไม่น้อยกว่า 14 หน่วยกิต

(3) ผู้เรียนมีผลการประเมิน การอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียน ในระดับผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่สถานศึกษากำหนด

(4) ผู้เรียนมีผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในระดับผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่สถานศึกษากำหนด

(5) ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและมีผลการประเมินผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่สถานศึกษากำหนด

2.3 เกณฑ์การจบระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

(1) ผู้เรียนเรียนรายวิชาพื้นฐานและเพิ่มเติม ไม่น้อยกว่า 81 หน่วยกิต โดยเป็นรายวิชาพื้นฐาน 39 หน่วยกิต และรายวิชาเพิ่มเติมตามที่สถานศึกษากำหนด

(2) ผู้เรียนต้องได้หน่วยกิตตลอดหลักสูตรไม่น้อยกว่า 77 หน่วยกิต โดยเป็นรายวิชาพื้นฐาน 39 หน่วยกิต และรายวิชาเพิ่มเติม ไม่น้อยกว่า 38 หน่วยกิต

(3) ผู้เรียนมีผลการประเมิน การอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียน ในระดับผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่สถานศึกษากำหนด

(4) ผู้เรียนมีผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในระดับผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่สถานศึกษากำหนด

(5) ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและมีผลการประเมินผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่สถานศึกษากำหนดสำหรับการจบการศึกษาสำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ เช่น การศึกษาเฉพาะทางการศึกษาสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษ การศึกษาทางเลือก การศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาส การศึกษาตามอัธยาศัย ให้คณะกรรมการของสถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักเกณฑ์ในแนวปฏิบัติการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ

หลักฐานการศึกษา

เอกสารหลักฐานการศึกษา เป็นเอกสารสำคัญที่บันทึกผลการเรียน ข้อมูลและสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการของผู้เรียนในด้านต่าง ๆ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. เอกสารหลักฐานการศึกษาที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด

1.1 ระเบียบแสดงผลการเรียน เป็นเอกสารแสดงผลการเรียนและรับรองผล การเรียนของผู้เรียนตามรายวิชา ผลการประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียน ผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสถานศึกษา และผลการประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สถานศึกษาจะต้องบันทึกข้อมูลและออกเอกสารนี้ให้ผู้เรียนเป็นรายบุคคลเมื่อผู้เรียนจบการศึกษาระดับประถมศึกษา (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6) จบการศึกษามัธยมศึกษา (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3) จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6) หรือเมื่อลาออกจากสถานศึกษาในทุกกรณี

1.2 ประกาศนียบัตร เป็นเอกสารแสดงวุฒิการศึกษาเพื่อรับรองศักดิ์และสิทธิ์ของผู้จบการศึกษา ที่สถานศึกษาให้ไว้แก่ผู้จบการศึกษามัธยมศึกษา และผู้จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาชั้นพื้นฐานตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.3 แบบรายงานผู้สำเร็จการศึกษา เป็นเอกสารอนุมัติการจบหลักสูตรโดยบันทึกรายชื่อและข้อมูลของผู้จบการศึกษาระดับประถมศึกษา (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6) ผู้จบการศึกษามัธยมศึกษา (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3) และผู้จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาชั้นพื้นฐาน (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6)

2. เอกสารหลักฐานการศึกษาที่สถานศึกษากำหนด

เป็นเอกสารที่สถานศึกษาจัดทำขึ้นเพื่อบันทึกพัฒนาการ ผลการเรียนรู้ และข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับผู้เรียน เช่น แบบรายงานประจำตัวนักเรียน แบบบันทึกผลการเรียนประจำรายวิชา ระเบียบสะสม ใบรับรองผลการเรียน และ เอกสารอื่น ๆ ตามวัตถุประสงค์ของการนำเอกสารไปใช้

การเทียบโอนผลการเรียน

สถานศึกษาสามารถเทียบโอนผลการเรียนของผู้เรียนในกรณีต่าง ๆ ได้แก่ การย้ายสถานศึกษา การเปลี่ยนรูปแบบการศึกษา การย้ายหลักสูตร การออกกลางคันและขอกลับเข้ารับการศึกษาต่อการศึกษาจากต่างประเทศและขอเข้าศึกษาต่อในประเทศ นอกจากนี้ยังสามารถเทียบโอนความรู้ทักษะ ประสบการณ์จากแหล่งการเรียนรู้อื่น ๆ เช่น สถานประกอบการ สถาบันศาสนา สถาบันการฝึกอบรบอาชีพ การจัดการศึกษาโดยครอบครัว การเทียบโอนผลการเรียนควรดำเนินการในช่วงก่อนเปิดภาคเรียนแรก หรือต้นภาคเรียนแรกที่สถานศึกษารับผู้ขอเทียบโอนเป็นผู้เรียน ทั้งนี้ ผู้เรียนที่ได้รับการเทียบโอนผลการเรียนต้องศึกษาต่อเนื่องในสถานศึกษาที่รับเทียบโอนอย่างน้อย 1 ภาคเรียนโดยสถานศึกษาที่รับผู้เรียนจากการเทียบโอนควรกำหนด

รายวิชา/จำนวนหน่วยกิตที่จะรับเทียบโอนตามความเหมาะสมการพิจารณาการเทียบโอนสามารถดำเนินการได้ ดังนี้

1. พิจารณาจากหลักฐานการศึกษาและเอกสารอื่น ๆ ที่ให้ข้อมูลแสดงความรู้ความสามารถของผู้เรียน
2. พิจารณาจากความรู้ ความสามารถของผู้เรียนโดยการทดสอบด้วยวิธีการต่าง ๆ ทั้งภาคความรู้และภาคปฏิบัติ
3. พิจารณาจากความสามารถและการปฏิบัติในสภาพจริง การเทียบโอนผลการเรียนให้เป็นไปตาม ประกาศ หรือ แนวปฏิบัติ ของกระทรวงศึกษาธิการ

การบริหารจัดการหลักสูตร

ในระบบการศึกษาที่มีการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นและสถานศึกษามีบทบาทในการพัฒนาหลักสูตรนั้น หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในแต่ละระดับ ตั้งแต่ระดับชาติ ระดับท้องถิ่น จนถึงระดับสถานศึกษา มีบทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบในการพัฒนา สนับสนุน ส่งเสริม การใช้และพัฒนาหลักสูตรให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้การดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษามีประสิทธิภาพสูงสุด อันจะส่งผลให้การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนบรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในระดับชาติ ระดับท้องถิ่น ได้แก่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หน่วยงานต้นสังกัดอื่น ๆ เป็นหน่วยงานที่มีบทบาทในการขับเคลื่อนคุณภาพการจัดการศึกษา เป็นตัวกลางที่จะเชื่อมโยงหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานที่กำหนดในระดับชาติให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น เพื่อนำไปสู่การจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษา ส่งเสริมการใช้และพัฒนาหลักสูตรในระดับสถานศึกษา ให้ประสบความสำเร็จ โดยมีภารกิจสำคัญ คือ กำหนดเป้าหมายและจุดเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในระดับท้องถิ่นโดยพิจารณาให้สอดคล้องกับสิ่งที่ เป็น ความต้องการในระดับชาติ พัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น ประเมินคุณภาพการศึกษาในระดับท้องถิ่น รวมทั้งเพิ่มพูนคุณภาพการใช้หลักสูตรด้วยการวิจัยและพัฒนา การพัฒนาบุคลากร สนับสนุน ส่งเสริม ติดตามผล ประเมินผล วิเคราะห์ และรายงานผลคุณภาพของผู้เรียน สถานศึกษามีหน้าที่สำคัญในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การวางแผนและดำเนินการ ใช้หลักสูตร การเพิ่มพูนคุณภาพการใช้หลักสูตรด้วยการวิจัยและพัฒนา การปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร จัดทำระเบียบการวัดและประเมินผล ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาต้องพิจารณาให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานและรายละเอียดที่เขตพื้นที่การศึกษาหรือหน่วยงานต้นสังกัดอื่น ๆ ในระดับท้องถิ่นได้จัดทำเพิ่มเติม รวมทั้ง สถานศึกษาสามารถเพิ่มเติมในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพ

ปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และความต้องการของผู้เรียน โดยทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

หลักสูตรสถานศึกษา

เหตุผลและความจำเป็น

สังคมปัจจุบันเป็นสังคมข้อมูลข่าวสาร เป็นสังคมโลกยุคโลกาภิวัตน์ ยุคไร้พรมแดน ทำให้ การศึกษาต้องทันต่อการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ครูอาจารย์ในสถานศึกษาจึงต้องเป็นผู้ตัดสินใจพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรอย่างรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคปัจจุบัน จึงจะได้หลักสูตรเชิงรุกมิใช่หลักสูตรเชิงรับ การพัฒนาหลักสูตรจากหน่วยงานกลาง หรือกรมวิชาการ ต้องใช้เวลามาก กว่าจะประกาศใช้ไปตามโรงเรียนต่าง ๆ มักจะล่าช้า พลาดโอกาสต่อการจัดการเรียนการสอนให้เป็นตัวนำสังคม ดังคำพังเพยว่า “กว่าถั่วจะสุก งาก็ไหม้”

การปฏิรูปการศึกษาของไทย ที่สำคัญด้านหนึ่ง คือ การปฏิรูปหลักสูตรตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2544 มาตรา 43 กำหนดให้บุคคลมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปี และมาตรา 81 รัฐต้องจัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ จากกฎหมายรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 จึงได้มีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (ซึ่งปัจจุบัน เน้นพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545) ซึ่งเป็นกฎหมายการศึกษาฉบับแรกของไทย

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 27 กำหนดให้คณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองดีของชาติ การดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อ ให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรโดยนำสาระของหลักสูตรแกนกลางของประเทศไทย ไปผนวกกับสาระในส่วนที่เกี่ยวข้องกับปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่นจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสภาพชุมชนและทรัพยากรท้องถิ่น เพื่อให้ผู้เรียน มีคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลาง หรือหลักสูตรระดับชาติ จากเหตุผลและความจำเป็นดังกล่าวข้างต้น มีผลให้สถานศึกษาต่าง ๆ ต้องดำเนินการจัดทำหลักสูตร ของสถานศึกษา

ความหมายของหลักสูตรสถานศึกษา

หลักสูตรสถานศึกษามีความสำคัญต่อการเรียนการสอนเพราะเป็นสิ่งที่กำหนดทิศทางการศึกษาในการที่จะให้ความรู้ ถ่ายทอดความรู้ เสริมสร้างทักษะ ปลูกฝังค่านิยมและเจตคติที่ดีให้กับผู้เรียนเพื่อนำไปพัฒนาตนเองทุก ๆ ด้าน จึงมีผู้ให้ความหมายของหลักสูตรสถานศึกษาไว้ดังนี้

อรันันท์ นิมนุช (2550, หน้า 89) ให้ความหมายของหลักสูตรสถานศึกษาไว้หมายถึง เนื้อหากิจกรรมประสบการณ์ที่ได้กำหนดไว้ เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมตาม ความเหมาะสมกับวัยของเด็ก ซึ่งเป็นประสบการณ์ที่ได้รับทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน ตอบสนองต่อความต้องการ ความสนใจ สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นและสังคม สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2545, หน้า 2-3) กล่าวว่าไว้ว่า หลักสูตรสถานศึกษาเป็นแผนหรือ แนวทางหรือข้อกำหนดของการจัดการศึกษาที่จะพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถโดย ส่งเสริมให้แต่ละบุคคลพัฒนาไปสู่ศักยภาพสูงสุดของตน รวมถึงลำดับขั้นของมวลประสบการณ์ ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่สะสม ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนนำความรู้ไปสู่การปฏิบัติได้ประสบความสำเร็จ ในการเรียนรู้ด้วยตนเอง รู้จักตนเอง มีชีวิตอยู่ในโรงเรียน ชุมชน สังคมและโลกอย่างมีความสุข

ธวัชชัย ชัยจิรฉายากุล (2545, หน้า 16-17) กล่าวว่า หลักสูตรสถานศึกษาประกอบด้วย การเรียนรู้ ทั้งมวลและประสบการณ์อื่น ๆ ที่สถานศึกษาแต่ละแห่งวางแผนเพื่อพัฒนาผู้เรียน โดยจะต้องจัดทำสาระการเรียนรู้ทั้งรายวิชาที่เป็นพื้นฐานและรายวิชาที่ต้องเรียนเพิ่มเติมเป็น รายปีหรือรายภาคจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนทุกภาคเรียนและกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ จากมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษาจะต้องทำงานร่วมกับครอบครัวและชุมชน ท้องถิ่น วัด หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนในท้องถิ่น

อดิศักดิ์ สิงห์สีโว (2549, หน้า 157) กล่าวถึงความหมายของหลักสูตรสถานศึกษาไว้ คือ เป็นแนวทางที่สถานศึกษาใช้ในการจัดประสบการณ์ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สามารถสร้าง ความรู้ได้ด้วยตนเอง และสามารถประยุกต์ความรู้ไปใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้

จากความหมายที่กล่าวมาพอสรุปความหมายของหลักสูตรสถานศึกษา คือ เป็นแผน หรือแนวทาง หรือข้อกำหนดของการจัดการศึกษาในแต่ละสถานศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มี ความรู้ ความสามารถ โดยส่งเสริมให้ผู้เรียนแต่ละคนพัฒนาไปสู่ศักยภาพสูงสุดของตน โดย สถานศึกษาจะต้องนำกรอบหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ไปจัดทำ เป็นสาระหลักสูตรสถานศึกษา ผสมกับสาระการเรียนรู้ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาใน ชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามสถานศึกษา กำหนดเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชนและประเทศชาติ รวมทั้งเป็น หลักสูตรที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทำให้ผู้เรียนได้นำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ ใช้ในการแก้ปัญหา ในชีวิตประจำวันได้ โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่าย

ความสำคัญของหลักสูตรสถานศึกษา

หลักสูตรถือว่ามีผลสำคัญต่อสถานศึกษา เป็นแผนที่ทำงานแก่บุคคลกรในโรงเรียน เป็นเครื่องมือที่ทำให้การจัดการศึกษาประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2545, หน้า 5-6) กล่าวว่าไว้ว่า หลักสูตรสถานศึกษา มีความสำคัญต่อการพัฒนาผู้เรียนในทุก ๆ ด้าน มีจุดมุ่งหมายสำคัญ 2 ประการคือ

1. สามารถพัฒนาผู้เรียนให้เรียนรู้ด้วยความสุข ทำให้มีความรู้ ความสามารถ มีทักษะ การเรียนรู้ที่สำคัญ มีกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล มีโอกาสใช้ข้อมูลสารสนเทศและเทคโนโลยี สื่อสาร หลักสูตรสถานศึกษาช่วยส่งเสริมจิตใจที่อยากรู้ อยากเห็น สร้างความมั่นใจและให้ กำลังใจในการเรียนรู้และเป็นบุคคลที่สามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลา

2. ช่วยส่งเสริมการพัฒนาด้านจิตวิญญาณ จริยธรรม สังคมและวัฒนธรรม โดยเฉพาะ พัฒนาผู้เรียนให้มีความเข้าใจและศรัทธาในความเชื่อของตน ความเชื่อและวัฒนธรรมที่แตกต่าง กัน มีอิทธิพลต่อวัตถุ สถานศึกษาสามารถพัฒนาหลักและคุณธรรมและความอิสระของผู้เรียน มีความพร้อมในการเป็นผู้บริโภคที่ตัดสินใจแบบมีข้อมูล และอิสระ เข้าใจ ความรับผิดชอบที่มีต่อ สังคมโดยรวมสามารถช่วยพัฒนาสังคมให้เป็นธรรม มีความสามารถ มีความตระหนัก เข้าใจ และยอมรับสภาพแวดล้อมที่ตนดำรงชีวิตอยู่ ยึดมั่นในข้อตกลงร่วมกันต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนใน ระดับส่วนตน ระดับท้องถิ่น ระดับชาติและระดับโลก

ชนันท์ ธาตุทอง (2550, หน้า 5) กล่าวว่า หลักสูตรมีความสำคัญต่อการพัฒนาคนใน สังคมเป็นเครื่องมือที่จะทำให้การจัดการศึกษาบรรลุผลตามจุดหมายที่กำหนดไว้ โดยมีส่วนสำคัญ ในการส่งเสริมความเจริญงอกงามของบุคคล สามารถปลูกฝังพฤติกรรม คุณธรรม จริยธรรม วางรากฐานความคิดที่เป็นการสนับสนุน สอดคล้องกับสภาพสังคม เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง ทำให้ผู้เรียนค้นพบความสามารถ ความสนใจ ความถนัด ที่แท้จริงของตนเอง และพัฒนาตนเอง ได้เต็มตามศักยภาพ

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2543, หน้า 23-24) ได้ให้ความสำคัญของหลักสูตรไว้คือ หลักสูตรเป็นหลักและหัวใจของการเรียนการสอนเพื่อนำไปสู่เป้าหมายของการศึกษา ความเข้าใจ ในเรื่องของหลักสูตรและการเรียนการสอนจะทำให้การจัดการศึกษาดำเนินไปด้วยดีทั้งแก่ตัว ผู้เรียนเอง และช่วยให้ครูได้มีทิศทางและสิ่งสำคัญในการสอน มีความสำคัญของหลักสูตรดังนี้

1. งานด้านหลักสูตรและการสอนทำให้การศึกษาดำเนินไปสู่ที่วางไว้
2. งานด้านหลักสูตรทำให้การศึกษามีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล ตามเป้าหมาย
3. หลักสูตรเปรียบเสมือนแบบแปลนการจัดการเรียนการสอน การพัฒนาหลักสูตร บอกไว้ว่า วัตถุประสงค์ที่ต้องการมีอะไรบ้าง จะใช้อะไรเป็นวัสดุอุปกรณ์ จะสอนอย่างไรจัด

เตรียมการสอนอย่างโรบ่างเพื่อช่วยในด้านการเรียนการสอน หลักสูตรจึงมีความสำคัญ เป็นแผนยุทธศาสตร์ที่จะนำไปสู่ความสำเร็จตามต้องการ เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของครูที่จะจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้มีความรู้ ทักษะ ความประพฤติ มีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ

ความสำคัญที่กล่าวมานั้นสรุปได้ว่า หลักสูตรสถานศึกษามีความสำคัญต่อการจัดการศึกษา เป็นข้อกำหนดและแนวทางการดำเนินงานการศึกษาให้เป็นไปตามความมุ่งหมายที่กำหนดไว้ หลักสูตรสามารถพัฒนาผู้เรียนในด้านทักษะการเรียนรู้ ให้มีคุณธรรม จริยธรรม เป็นหัวใจของการจัดการเรียนการสอน ทำให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จได้ตามที่สถานศึกษากำหนด

หลักสูตรสถานศึกษา มีความสำคัญต่อการช่วยพัฒนาผู้เรียนในทุก ๆ ด้านสามารถชี้แนะให้ผู้บริการสถานศึกษา ครู อาจารย์ ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาได้พยายามจัดมวลงประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองในด้านความรู้ ทักษะ คุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์บรรลุตามจุดหมายของการจัดการศึกษา

สถานศึกษาจะต้องทำงานร่วมกับครอบครัวและชุมชน ท้องถิ่น วัฒนธรรมและสถานศึกษา ทั้งภาครัฐและเอกชนในท้องถิ่น เพื่อให้เกิดผลตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรสองประการ ซึ่งจุดมุ่งหมายทั้งสองประการนี้ให้แนวทางที่สำคัญซึ่งสถานศึกษาต้องพัฒนาหลักสูตรภายในบริบทและแนวทางนั้น ๆ ดังนี้

1. หลักสูตรสถานศึกษาควรพัฒนาให้เด็กเกิดความสุขและความเพลิดเพลินในการเรียนรู้เปรียบเสมือนเป็นวิธีสร้างกำลังใจและร่าเริงให้เกิดความก้าวหน้าแก่ผู้เรียนให้ได้มากที่สุด มีความรู้สูงสุด สำหรับผู้เรียนทุกคน ควรสร้างความเข้มแข็ง ความสนใจและประสบการณ์ให้ผู้เรียนและพัฒนาความมั่นใจ ให้เรียนและทำงานอย่างเป็นอิสระและร่วมใจกัน ควรให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้สำคัญ ๆ ในการอ่านออกเขียนได้ คิดเลขเป็น ได้ข้อมูลสารสนเทศ และเทคโนโลยีสื่อสาร ส่งเสริมจิตใจที่อยากก้าวไกล และมีการบวนการคิดอย่างมีเหตุผล

2. หลักสูตรสถานศึกษาควรส่งเสริมการพัฒนาด้านจิตวิญญาณ จริยธรรมสังคมและวัฒนธรรม และโดยเฉพาะพัฒนาหลักการในการจำแนกระหว่างถูกและผิด เข้าใจและศรัทธาในความเชื่อของตน ความเชื่อและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน มีอิทธิพลต่อดังบุคคลและสังคม หลักสูตรสถานศึกษาต้องพัฒนาหลักคุณธรรมและความอิสระของผู้เรียนและช่วยให้เป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ สามารถช่วยพัฒนาสังคมให้เป็นธรรมขึ้น มีความเสมอภาค ควรพัฒนาความตระหนัก เข้าใจ และยอมรับสภาพแวดล้อมที่ตนดำรงชีวิตอยู่ ยึดมั่นในข้อตกลงร่วมกันต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนทั้งในระดับส่วนตนระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับโลก หลักสูตรสถานศึกษาควรสร้างให้ผู้เรียนมีความพร้อมในการเป็นผู้บริโภคที่ตัดสินใจ แบบมีข้อมูลและเป็นอิสระและเข้าใจในความรับผิดชอบ

องค์ประกอบของหลักสูตรสถานศึกษา

หลักสูตรเปรียบเสมือนเครื่องมือที่กำหนดทิศทางในการเรียนการสอนและยังเป็นพื้นฐานในการพัฒนามนุษย์ หลักสูตรจึงมีองค์ประกอบที่สำคัญต่อไปนี้ เอกรินทร์ สีมหาศาล (2545, หน้า 234-235) กล่าวถึงหลักสูตรสถานศึกษามีองค์ประกอบที่สำคัญคือ 1. ทิศทางและเป้าหมายของการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 2. จุดหมายของหลักสูตรสถานศึกษา 3. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน 4. โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา 5. มาตรฐานการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้ 6. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 7. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ 8. ปัจจัยส่งเสริมการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้อื่นๆ

চারง บัวศรี (2542, หน้า 8-9) กล่าวว่าองค์ประกอบที่สำคัญของหลักสูตรไว้ดังนี้

1. จุดประสงค์และนโยบายการศึกษา หมายถึง สิ่งที่รัฐต้องการตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในเรื่องเกี่ยวกับการศึกษา
2. จุดหมายของหลักสูตร หมายถึง ผลส่วนรวมที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียน หลังจากการเรียนจบหลักสูตรไปแล้ว
3. รูปแบบและโครงสร้างหลักสูตร หมายถึง ลักษณะและแผนผังที่แสดงการแจกแจงวิชาหรือกลุ่มวิชาหรือประสบการณ์
4. จุดประสงค์ของวิชา หมายถึง ผลที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียนหลังจากที่ได้เรียนวิชานั้นไปแล้ว
5. เนื้อหา หมายถึง สิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ทักษะและความสามารถที่ต้องการให้มี รวมทั้งประสบการณ์ที่ต้องการให้ได้รับ
6. จุดประสงค์ของการเรียนรู้ หมายถึง สิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ได้มีทักษะและความสามารถหลังจากที่ได้เรียนรู้เนื้อหาที่กำหนดไว้
7. ยุทธศาสตร์การเรียนการสอน หมายถึง กระบวนการและวิธีการจัดการเรียนการสอนรวมทั้งกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทางความรู้และอื่น ๆ ตามจุดประสงค์และจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้
8. การประเมินผล หมายถึง การประเมินผลการเรียนรู้เพื่อใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอน
9. วัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน หมายถึง เอกสารสิ่งพิมพ์ แผ่นฟิล์ม แถบวีดีทัศน์ และวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ รวมทั้งอุปกรณ์โสตทัศนศึกษา เทคโนโลยีการศึกษาและอื่น ๆ ที่ช่วยส่งเสริมคุณภาพประสิทธิภาพการเรียนการสอน

รุจิร ภู่อาระ (2545, หน้า 8) กล่าวถึงองค์ประกอบของหลักสูตรมี 4 ประการคือ

1. จุดมุ่งหมายที่โรงเรียนต้องการให้ผู้เรียนเกิดผล
2. ประสิทธิภาพที่โรงเรียนจัดให้เพื่อจุดมุ่งหมายบรรลุ
3. วิธีการจัดประสบการณ์เพื่อให้การสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
4. วิธีการประเมินเพื่อตรวจสอบจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

กระทรวงศึกษาธิการ (2551) จากรายละเอียดต่าง ๆ ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานกล่าวว่าสถานศึกษาสามารถนำเป็นแนวทางในการจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษาที่สนองตอบต่อหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และเพิ่มเติมในส่วนที่เป็นความต้องการของท้องถิ่นโดยมีองค์ประกอบดังนี้

1. ส่วนนำ (วิสัยทัศน์ พันธกิจ จุดหมาย คุณลักษณะอันพึงประสงค์ สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน)

2. การจัดทำโครงสร้างหลักสูตร (รายวิชาพื้นฐาน รายวิชาเพิ่มเติม กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เวลาเรียน

ระดับประถมศึกษา (ป.1-ป.6) (รายปี)

ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.1-ม.3) (รายภาค)

ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.4-ม.6) (รายภาค)

โครงสร้างหลักสูตรเป็นการนำเสนอโครงสร้างหลักสูตรของโรงเรียนในแต่ละระดับชั้นสนองตอบต่อหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และความเป็นท้องถิ่นทั้งในระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับสถานศึกษาที่สะท้อนการบริหารจัดการหลักสูตร เวลาเรียนในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สาระการเรียนรู้ท้องถิ่นเพิ่มเติม หรือ การจัดทำรายวิชาเพิ่มเติมตามความต้องการของโรงเรียน

3. การจัดทำคำอธิบายรายวิชา (รหัสวิชา ชื่อรายวิชา กลุ่มสาระการเรียนรู้ระดับชั้น เวลาเรียน รายละเอียดคำอธิบายรายวิชา)

3.1 ศึกษามาตรฐานการเรียนรู้

3.2 ศึกษาตัวชี้วัดชั้นปี (ป.1-ม.3)

3.3 ศึกษาตัวชี้วัดช่วงชั้น (ม.4-ม.6)

3.4 ศึกษาสาระการเรียนรู้แกนกลาง

3.5 ศึกษากรอบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นเพิ่มเติมของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

นครปฐม เขต 2 และโรงเรียน

3.6 ศึกษาการลงรหัสรายวิชาทั้งพื้นฐาน และเพิ่มเติมประมวลจัดทำคำอธิบายรายวิชา แยกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ อันประกอบไปด้วยส่วนของสาระการเรียนรู้ กระบวนการจัดการเรียนรู้และคุณลักษณะที่เกิด (คุณภาพผู้เรียนตามหลักสูตร)

4. เกณฑ์การจบหลักสูตร

5. การจัดทำหน่วยการเรียนรู้

5.1 โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา

5.2 มาตรฐานการเรียนรู้ / ตัวชี้วัด

5.3 สาระการเรียนรู้

ดำเนินการจัดหน่วยการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ครอบคลุมหลักสูตรแกนกลางและสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นเพิ่มเติม

6. การออกแบบการเรียนรู้ที่อิงมาตรฐาน

6.1 ตัวชี้วัด

6.2 สาระการเรียนรู้ทั้งแกนกลางและท้องถิ่น

6.3 ชิ้นงาน / ภาระงาน

6.4 เกณฑ์การประเมิน

6.5 ชื่อหน่วยการเรียนรู้

6.6 เวลาเรียน

ดำเนินการออกแบบการเรียนรู้ที่อิงมาตรฐานการเรียนรู้ (แผนการจัดการเรียนรู้) ประกอบไปด้วย มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สาระสำคัญ สาระการเรียนรู้ (ความรู้ ทักษะ/ กระบวนการคุณลักษณะอันพึงประสงค์) ชิ้นงาน/ภาระงาน เกณฑ์การประเมินชิ้นงาน กิจกรรมการเรียนรู้ (นำเข้าสู่บทเรียน ช่วยพัฒนาผู้เรียน รวบรวม สื่อนการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล บันทึกลงหลังสอน)

7. คู่มือการวัดและประเมินผลระดับสถานศึกษา

7.1 การประเมินในระดับชั้นเรียน ประเมินความก้าวหน้าโดยใช้วิธีการอย่างหลากหลาย

7.2 การประเมินในระดับสถานศึกษา ดัดสินผลการเรียนรู้รายปี/รายภาค การอ่านคิดวิเคราะห์และเขียนตลอดจนคุณลักษณะอันพึงประสงค์และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

การดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งโรงเรียนนำร่องและพร้อมใช้ในปีการศึกษา 2552 โรงเรียนทั่วไปใช้ใน ปีการศึกษา 2553 จะเห็นได้ว่าเป็นการทบทวนหลักสูตรสถานศึกษาเดิม โดยจัดทำโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา จัดทำคำอธิบายรายวิชา โดยประมวลจากหลักสูตรแกนกลาง

การศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 กรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่น และสถานศึกษาพิจารณาเพิ่มเติมในส่วนที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน/ท้องถิ่นที่ต้องการพัฒนาเป็นพิเศษ

ขั้นตอนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา 2551 ของกระทรวงศึกษาธิการ โดยใช้เป็นแม่แบบให้วิทยากรแกนนำ นำไปใช้ในการอบรมการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา มีวิธีการดังนี้ คือ

1. กระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

1.1 แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการของสถานศึกษา

1.2 ศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้อง (หลักสูตรแกนกลาง กรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่น บริบทความต้องการของสถานศึกษา)

1.3 จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่มีองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่

- ส่วนนำ (ความนำ วิสัยทัศน์ สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ฯลฯ)

- โครงสร้างเวลาเรียนของหลักสูตรโรงเรียน/โครงสร้างหลักสูตรโรงเรียน

- คำอธิบายรายวิชา

- กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

- เกณฑ์การจบการศึกษา

1.4 นำเสนอคณะกรรมการสถานศึกษาให้ความเห็นชอบ

1.5 ใช้หลักสูตรสถานศึกษา (ระดับชั้นเรียน)

1.6 วิจัย ติดตาม ประเมินผลการใช้หลักสูตร

การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาโดยทั่วไปนั้นดำเนินการโดยคณะกรรมการหรือคณะทำงานซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการโดยสังเขป ดังนี้

1. แต่งตั้งคณะกรรมการ/คณะทำงานและคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการของสถานศึกษา ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน

2. วิเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ มีแหล่งข้อมูลสำคัญมากมายที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา อาทิ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่น ข้อมูลจากการวิเคราะห์ สภาพ ปัญหา จุดเน้น ความต้องการของชุมชน และของสถานศึกษาแต่ละแห่ง ตลอดจนความต้องการของผู้เรียน

3. จัดทำหลักสูตรสถานศึกษา พิจารณาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญได้แก่วิสัยทัศน์ สมรรถนะสำคัญ ของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา (เวลาเรียน รายวิชาพื้นฐาน/เพิ่มเติม กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน) คำอธิบาย

รายวิชา และเกณฑ์การจบหลักสูตร พร้อมกันนี้สถานศึกษาจะต้องจัดทำเอกสารระเบียบการวัดผล ประเมินผลเพื่อใช้ควบคู่กับหลักสูตรสถานศึกษา

4. คณะกรรมการสถานศึกษาพิจารณาให้ความเห็นชอบนำเสนอร่างเอกสารหลักสูตร สถานศึกษา และระเบียบการวัดประเมินผลต่อคณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ หากมีข้อเสนอแนะจากคณะกรรมการ ก็นำข้อเสนอแนะดังกล่าวไปพิจารณา ปรับปรุงร่างหลักสูตรสถานศึกษาให้มีความเหมาะสม ชัดเจนยิ่งขึ้น

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่าองค์ประกอบของหลักสูตรสถานศึกษาคือ ทิศทางและ เป้าหมายการจัดการศึกษารวมทั้งจุดมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหา รูปแบบและการพัฒนา การนำไปใช้ และการประเมินผล ทุกส่วนต้องสอดคล้องและสัมพันธ์กันทุกขั้นตอน เมื่อมาประกอบกัน จะเกิดผลสมบูรณ์

การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

สังต์ อุทรานันท์ (2532, หน้า 28-43) ได้เสนอความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร 7 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน เป็นกระบวนการที่มีความสำคัญและเป็นขั้นตอน แรกของการพัฒนาหลักสูตร เพื่อให้ทราบถึงสภาพปัญหาความต้องการของสังคม และผู้เรียน ซึ่งจะช่วยให้สามารถจัดหลักสูตรได้สอดคล้องกับความต้องการและสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้

ขั้นที่ 2 การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร เป็นขั้นตอนที่กระทำหลังจากได้วิเคราะห์ และได้ทราบถึงสภาพปัญหา ตลอดจนจนความต้องการต่าง ๆ การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร นั้นเป็นการมุ่งแก้ปัญหาและสนองความต้องการที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นที่ 3 การคัดเลือกจัดเนื้อหาสาระและประสบการณ์การเรียนรู้ที่จะนำมาจัดไว้ใน หลักสูตรจะต้องผ่านการพิจารณากลับกรองถึงความเหมาะสมและสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของ หลักสูตรที่ได้กำหนดไว้

ขั้นที่ 4 การกำหนดมาตรการวัดและประเมินผล ขั้นนี้มุ่งที่จะหาเกณฑ์มาตรฐานเพื่อใช้ในการวัดและประเมินผลว่าจะจัดและประเมินผลอะไรบ้าง จึงจะสอดคล้องกับเจตนารมณ์หรือ จุดมุ่งหมายของหลักสูตร

ขั้นที่ 5 การทดลองใช้หลักสูตร ขั้นตอนนี้มุ่งศึกษาหาจุดอ่อนหรือข้อบกพร่องต่าง ๆ ของหลักสูตร หลังจากที่ได้มีการร่างหลักสูตรเสร็จแล้ว ทั้งนี้เพื่อหาวิธีแก้ไขและปรับปรุงหลักสูตร ให้ดียิ่งขึ้น

ขั้นที่ 6 ขั้นประเมินผลการใช้หลักสูตร หลังจากได้นำหลักสูตรไปทดลองใช้แล้ว ก็ควรที่จะประเมินผลการใช้ว่า หลักสูตรที่สร้างขึ้นนั้นมีความเหมาะสมสอดคล้องและมีจุดใดบ้างที่ควรจะได้รับการปรับปรุงแก้ไข

ขั้นที่ 7 การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรก่อนที่จะนำไปใช้หลังจากที่ได้ตรวจสอบและประเมินผลเบื้องต้นแล้ว หากพบว่ามีความบกพร่อง จะต้องมีการปรับปรุงแก้ไขให้มีความถูกต้องหรือเหมาะสมก่อนที่จะนำหลักสูตรไปใช้ในสถานการณ์จริง ทั้งนี้เพื่อให้การใช้หลักสูตรบรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

กรมวิชาการ (2544, หน้า 5) ให้แนวทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาจะต้องดำเนินการจัดทำสาระของหลักสูตรสถานศึกษาดังนี้

1. ศึกษาองค์ประกอบของหลักสูตรว่า กำหนดสาระที่เป็นแกนกลาง และสาระของท้องถิ่นไว้อย่างไร และมีความสอดคล้องสัมพันธ์และสมดุลอย่างไร

2. วิเคราะห์ข้อบ่งชี้เนื้อหาหรือสาระการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ทั้งองค์ประกอบด้านความรู้ทักษะ/กระบวนการ คุณธรรม จริยธรรมและค่านิยม

3. ศึกษาสภาพปัญหาของชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ความต้องการของชุมชนและสังคม

4. ปรับปรุงสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมในส่วนที่ต้องจัดให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน

5. ตรวจสอบความสอดคล้องของสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมกับมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มวิชาและมาตรฐานหลักสูตร

6. วางแผนการจัดการเรียนการสอนตามข้อบ่งชี้สาระการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ สัดส่วน เวลาและหน่วยกิต ตามที่หลักสูตรแกนกลางกำหนด

7. พัฒนาแนวการจัดการเรียนการสอนเพื่อนำไปสู่การจัดการเรียนรู้ในห้องเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2549, หน้า 13-20) มีแนวทางดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาไว้ดังนี้คือ

1. การศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา

2. กำหนด วิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย และคุณลักษณะอันพึงประสงค์

3. การกำหนดโครงสร้างของหลักสูตรสถานศึกษาแต่ละช่วง และสัดส่วนเวลาเรียน

4. การจัดทำสาระของหลักสูตร

5. การออกแบบการเรียนรู้

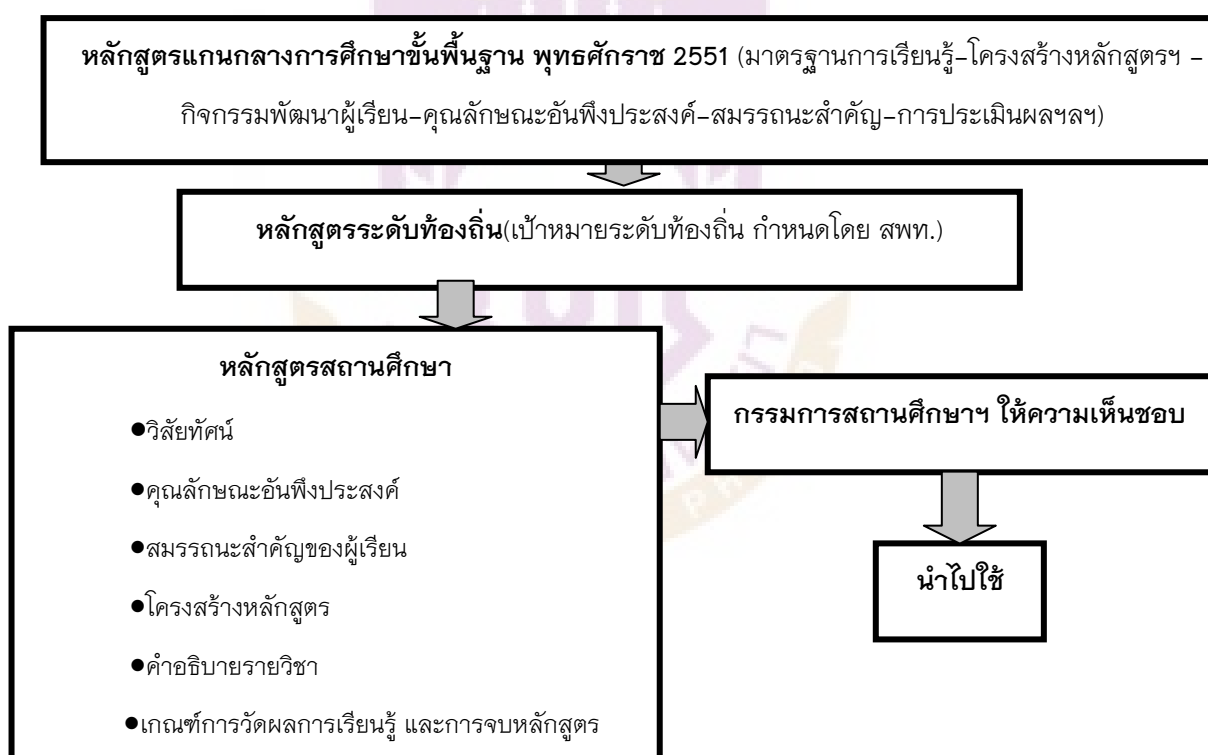
6. การออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

7. กำหนดรูปแบบ วิธีการ เกณฑ์การตัดสิน เอกสารหลักฐานการศึกษา

8. พัฒนาระบบการส่งเสริมสนับสนุน

แนวคิดที่กล่าวมาสรุปได้ว่าการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา เป็นการวางแผนกำหนด การจัดการดำเนินการปฏิบัติงานตามภาระงานของสถานศึกษา โดยผู้บริหารและครูมีส่วนร่วม และสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบและมีขั้นตอนการดำเนินงานในการจัดทำเพื่อให้สำเร็จตาม วัตถุประสงค์ของการจัดทำหลักสูตรอย่างสมบูรณ์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นหลักสูตรอิงมาตรฐาน หลักสูตรสถานศึกษาก็เช่นเดียวกัน เป็นหลักสูตรอิงมาตรฐาน กระบวนการจัดทำหลักสูตร สถานศึกษาจึงเริ่มจากการศึกษามาตรฐานการเรียนรู้ของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้หลักสูตร แกนกลางฯ ศึกษาเป้าหมายในการพัฒนาคนในระดับท้องถิ่น ที่กำหนดโดยสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา แล้วจึงนำข้อมูลดังกล่าว มาจัดทำเป็นหลักสูตรสถานศึกษา

ภาพ 4 แสดงการดำเนินงานของสถานศึกษาในการใช้ หลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

การดำเนินงานของสถานศึกษาในการใช้ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีดังนี้

การเตรียมการ

1. จัดทำโครงสร้างหลักสูตรของสถานศึกษา
2. ครูผู้สอนจัดทำคำอธิบายรายวิชา
3. ครูผู้สอนจัดทำโครงสร้างรายวิชา
4. ครูผู้สอนจัดทำหน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ และสร้างเครื่องมือวัดผล การเรียนรู้ของผู้เรียน

5. จัดทำระเบียบการวัดและประเมินผล

การดำเนินการพัฒนาผู้เรียน

1. ครูสอนตามหน่วยฯ และแผนการจัดการเรียนรู้
2. ครูประเมินผลการเรียนรู้ตามตัวชี้วัดชั้นปี/ช่วงชั้น
3. สถานศึกษา ตรวจสอบจำนวนหน่วยกิตที่ผู้เรียนเรียนกับเกณฑ์การจบหลักสูตรฯ
4. สถานศึกษาออกหลักฐานการศึกษาให้กับผู้เรียน

ต่อไปนี้จะขยายรายละเอียดในส่วนที่จำเป็น สำหรับการใช้หลักสูตรแกนกลาง ฯ ที่สถานศึกษา และครูผู้สอนควรทราบ

การจัดทำโครงสร้างหลักสูตรของสถานศึกษา

ในการจัดทำโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา ต้องพิจารณาข้อมูลจากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป้าหมาย/จุดมุ่งหมายในการพัฒนาผู้เรียนระดับท้องถิ่น(หลักสูตรระดับท้องถิ่น) แล้วจึงดำเนินการจัดทำโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา ดังนี้(สำหรับความเป็นท้องถิ่น สถานศึกษา สามารถสอดแทรกในวิชาพื้นฐาน สอดแทรกหรือจัดทำเป็นรายวิชาในวิชาเพิ่มเติม และสามารถสอดแทรกในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน)

1. **รายวิชาพื้นฐาน** ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ต้องให้จำนวนหน่วยกิต/ชั่วโมงตามที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนด การให้ชื่อวิชาในโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา ระดับประถมศึกษาให้ชื่อวิชาตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย ให้ชื่อวิชาตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ หรือให้ชื่อตามเนื้อหาสาระของรายวิชานั้น (โครงสร้างเวลาเรียนกำหนดในเอกสารหลักสูตรแกนกลางฯ หน้า 20) ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และตอนปลาย แต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ สามารถจัดแยกได้มากกว่า 1 รายวิชา (1 รายวิชาต้องมีหน่วยกิตไม่น้อยกว่า 0.5 หน่วยกิต) แต่รวมจำนวนชั่วโมงของกลุ่ม

สาระฯ แล้วต้องไม่เกินจำนวนชั่วโมงที่กำหนดในโครงสร้างเวลาเรียนของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่กำหนดโดยหลักสูตรแกนกลางฯ

การจัดรายวิชา จัดโดย นำตัวชี้วัดที่กำหนดใน หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มาจัดวางในแต่ละปี (ระดับประถมศึกษา) หรือภาคเรียน (ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และตอนปลาย) ให้เป็นลำดับที่เหมาะสมกับการรับรู้ของผู้เรียน สำหรับระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย แต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ในโครงสร้างเวลาเรียนของหลักสูตรสถานศึกษา สามารถแยกมากกว่า 1 รายวิชาได้ เช่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา อาจแยกเป็น 2 รายวิชา เป็นวิชาสุขศึกษา และวิชาพลศึกษา วิชาภาษาอังกฤษและเทคโนโลยี อาจแยกเป็น 2 รายวิชา คือ วิชาคอมพิวเตอร์ และวิชาภาษาอังกฤษและอาชีพ เป็นต้น แต่จำนวนหน่วยกิต หรือจำนวนชั่วโมง/ปีของ 2 รายวิชารวมกันแล้ว ต้องไม่เกินจำนวนชั่วโมงในโครงสร้างเวลาเรียนของกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่กำหนดในหลักสูตรแกนกลางฯ

2. รายวิชาเพิ่มเติม

2.1 ระดับประถมศึกษา จัดรายวิชาปีละไม่เกิน 80 ชั่วโมง และมัธยมศึกษาตอนต้น จัดรายวิชาปีละไม่เกิน 240 ชั่วโมง ให้ชื่อวิชาที่สอดคล้องกับเนื้อหาสาระของรายวิชา

2.2 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จัดรายวิชาปีละไม่น้อยกว่า 1,680 ชั่วโมง ให้ชื่อวิชาที่สอดคล้องกับเนื้อหาสาระของรายวิชารายวิชาเพิ่มเติม ผู้สอนต้องกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ที่เรียกว่า “ผลการเรียนรู้” เองให้ชัดเจน เนื่องจากไม่มีตัวชี้วัดรายปี/รายช่วงชั้น และให้ใช้คำว่า “ผลการเรียนรู้” เท่านั้น ไม่ใช่ คำว่า ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

การกำหนดรหัสวิชา มีหลักเกณฑ์ ดังนี้

ตาราง 3 แสดงการกำหนดรหัสวิชา

หลักที่ 1 กลุ่มสาระฯ	หลักที่ 2 ระดับ	หลักที่ 3 ปีในระดับ การศึกษา	หลักที่ 4 ประเภทของ รายวิชา	หลักที่ 5 ลำดับของ รายวิชา	หลักที่ 6
ท	1	0	1		01-99
ค	2		1	2	
ว	3	2			
ส	4				
พ	5				
ศ	6				
ง					

ใช้รหัสตัวอักษรตามรายการรหัสตัวอักษรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ เช่น ภาษาอังกฤษ ใช้ อ ภาษาญี่ปุ่น ใช้ ญ ภาษาจีน ใช้ จ เป็นต้น

หลักที่ 1 เป็นรหัสตัวอักษรแสดงกลุ่มสาระการเรียนรู้ คือ

ท	หมายถึง	กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
ค	หมายถึง	กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์
ว	หมายถึง	กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์
ส	หมายถึง	กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
พ	หมายถึง	กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา
ศ	หมายถึง	กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ
ง	หมายถึง	กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี

หมายถึง กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ให้ใช้รหัสของแต่ละภาษาตามรายการที่กำหนด คือ ข หมายถึงภาษาเขมร จ หมายถึงภาษาจีน ช หมายถึงภาษารัสเซีย ญ หมายถึงภาษาญี่ปุ่น ต หมายถึงภาษาเวียดนาม น หมายถึงภาษาลาติน บ หมายถึงภาษาบาลี ป หมายถึงภาษาสเปน ฝ หมายถึงภาษาฝรั่งเศส ม หมายถึงภาษามลายู ย หมายถึงภาษาเยอรมัน ร หมายถึงภาษาอาหรับ ล หมายถึงภาษาลาว อ หมายถึงภาษาอังกฤษ และ ฮ หมายถึงภาษาฮินดู

กรณีที่สถานศึกษาได้จัดรายวิชาภาษาต่างประเทศอื่น ๆ นอกเหนือจากที่กระทรวงกำหนดไว้ ให้สถานศึกษาทำเรื่องเสนอ สพฐ. เพื่อกำหนดรหัสตัวอักษรกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างประเทศเพิ่มเติม และประกาศให้สถานศึกษาทั่วประเทศได้รับทราบและใช้ให้ตรงกัน

หลักที่ 2 เป็นรหัสตัวเลขแสดงระดับการศึกษา ได้แก่

- 1 หมายถึง รายวิชาระดับประถมศึกษา
- 2 หมายถึง รายวิชาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
- 3 หมายถึง รายวิชาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

หลักที่ 3 เป็นรหัสตัวเลขแสดงปีที่เรียนของรายวิชา ได้แก่

0 หมายถึง รายวิชาไม่กำหนดปีที่เรียน จะเรียนปีใดก็ได้ในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย

1 หมายถึง รายวิชาที่เรียนในปีที่ 1 ของระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย(ป.1 ม.1 และ ม.4)

2 หมายถึง รายวิชาที่เรียนในปีที่ 2 ของระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย(ป.2 ม.2 และ ม.5)

3 หมายถึง รายวิชาที่เรียนในปีที่ 3 ของระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย(ป.3 ม.3 และ ม.6)

4 หมายถึง รายวิชาที่เรียนในปีที่ 4 ของระดับประถมศึกษา(ป.4)

5 หมายถึง รายวิชาที่เรียนในปีที่ 5 ของระดับประถมศึกษา(ป.5)

6 หมายถึง รายวิชาที่เรียนในปีที่ 6 ของระดับประถมศึกษา(ป.6)

หลักที่ 4 เป็นรหัสตัวเลขแสดงประเภทของรายวิชา ได้แก่

1 หมายถึง รายวิชาพื้นฐาน

2 หมายถึง รายวิชาเพิ่มเติม

หลักที่ 5 และหลักที่ 6 เป็นรหัสตัวเลขแสดงลำดับของรายวิชาแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ในปี/ระดับการศึกษาเดียวกันมีจำนวนตั้งแต่ 01-99 สำหรับกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม และกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ควรกำหนดรหัสวิชาเป็นช่วงลำดับ ดังนี้

กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์

01-19 รายวิชาในกลุ่มฟิสิกส์

21-39 รายวิชาในกลุ่มเคมี

41-59 รายวิชาในกลุ่มชีววิทยา

61-79 รายวิชาในกลุ่มโลกและอวกาศ

81-99 รายวิชาในกลุ่มวิทยาศาสตร์อื่น ๆ

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

01-19 รายวิชาในกลุ่มศาสนา

21-39 รายวิชาในกลุ่มหน้าที่พลเมือง

41-59 รายวิชาในกลุ่มเศรษฐศาสตร์

61-79 รายวิชาในกลุ่มประวัติศาสตร์

81-99 รายวิชาในกลุ่มภูมิศาสตร์

กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี

01-19 รายวิชาในกลุ่มการดำรงชีวิตและครอบครัว

21-39 รายวิชาในกลุ่มการออกแบบและเทคโนโลยี

41-59 รายวิชาในกลุ่มเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

61-99 รายวิชาในกลุ่มการงานอาชีพ

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษาตอนต้นจัดให้ผู้เรียนปีละ 120 ชั่วโมง ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จัดให้ผู้เรียนปีละ 360 ชั่วโมง กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน แบ่งเป็น 3 ลักษณะ ได้แก่ กิจกรรมแนะแนว กิจกรรมนักเรียน (ลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์ นักศึกษาวิชาทหาร กิจกรรมชุมนุม ชมรม) และกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ ซึ่งกิจกรรมเพื่อสังคมฯ เป็นกิจกรรมตามความสนใจของผู้เรียนที่จะทำเพื่อบุคคลอื่น สังคม ชุมชน เพื่อพัฒนาจิตสาธารณะ

ระดับประถมศึกษา รวม 6 ปี ให้ได้จำนวน 60 ชั่วโมง

ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น(3 ปี) จำนวน 45 ชั่วโมง

ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย(3 ปี) จำนวน 60 ชั่วโมง

จำนวนชั่วโมงของกิจกรรมเพื่อพัฒนาสังคมฯ ที่กำหนดในหลักสูตรแกนกลางฯ สถานศึกษาอาจจะจัดเป็นกิจกรรมสอดแทรกในรายวิชาต่าง ๆ (วิชาพื้นฐาน และวิชาเพิ่มเติม) หรือในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน หรือจัดนอกเวลาก็ได้ โดยต้องมีหลักฐานการปฏิบัติกิจกรรมเพื่อสังคมของผู้เรียน ครบจำนวนชั่วโมงตามที่หลักสูตรแกนกลางฯ กำหนด ซึ่งสถานศึกษาจะจัดให้มีทุกปี หรือทุกภาคเรียน หรือเป็นบางปี บางภาคเรียน ก็ได้ แต่ต้องมีจำนวนชั่วโมงครบตามที่หลักสูตรแกนกลางฯ กำหนด

การกำหนดโครงสร้างหลักสูตรของสถานศึกษา สถานศึกษาสามารถกำหนดจำนวน ชั่วโมงรวมทั้งหมด(วิชาพื้นฐาน วิชาเพิ่มเติม และกิจกรรม)มากกว่าที่หลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดไว้ได้ตามความเหมาะสม และบริบทของสถานศึกษา โดยต้องหมายเหตุ แสดงรายวิชาที่จัดเกินจากที่หลักสูตรแกนกลางฯ กำหนดพร้อม ให้เหตุผลไว้ในกรอบหลักสูตรแกนกลางฯ ด้วย

เมื่อสถานศึกษากำหนดจำนวนชั่วโมงสำหรับแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ตามโครงสร้าง หลักสูตรแกนกลางฯ เรียบร้อยแล้ว จึงประกาศให้คณะครูทุกคนได้ทราบ และเตรียมวางแผน การพัฒนาผู้เรียนต่อไป

การจัดทำคำอธิบายรายวิชา มีแนวการดำเนินการ ดังนี้

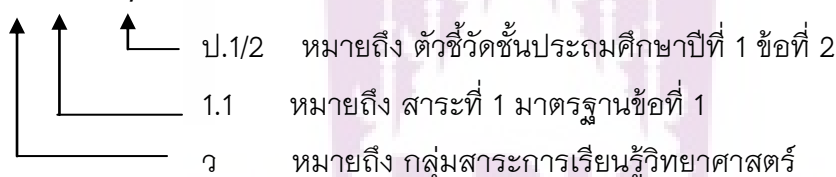
ในการจัดทำคำอธิบายรายวิชาทุกวิชา ทุกระดับชั้น ต้องนำเป้าหมายการพัฒนา ผู้เรียนของหลักสูตรระดับท้องถิ่นที่กำหนดโดย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามาจัดการเรียนรู้ ให้กับผู้เรียนด้วย เนื่องจาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีหน้าที่จะต้องประเมินคุณภาพของ ผู้เรียนตามเป้าหมายของหลักสูตรระดับท้องถิ่นด้วย ในการจัดทำคำอธิบายรายวิชา มีแนวทาง ในการดำเนินการ ดังนี้

1. ระดับประถมศึกษา

1.1 ครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้เดียวกัน สอนระดับชั้นเดียวกัน ร่วมกันศึกษา และวิเคราะห์ตัวชี้วัดชั้นปี และสาระการเรียนรู้แกนกลางตามที่หลักสูตรแกนกลางฯ กำหนด แต่ละตัวชี้วัดว่า มีคำ หรือข้อความสำคัญ (Key words) ไດที่เป็น “ความรู้ (K)” “ทักษะ/กระบวนการ (P)” และ “คุณลักษณะ (A)” (เป็นคุณลักษณะของรายวิชาที่ปรากฏตามตัวชี้วัด อาจจะไม่ตรงกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่หลักสูตรแกนกลางฯ กำหนดก็ได้) จัดแยกไว้เป็นส่วน ๆ วิเคราะห์ให้ครบทุกตัวชี้วัดที่กำหนดในรายวิชาโดยอาจจะใช้แบบฟอร์มข้างล่าง

1.2 นำข้อความที่วิเคราะห์ไว้(ด้านความรู้ ทักษะ/กระบวนการ และคุณลักษณะ) มาสังเคราะห์ หรือร้อยเรียงเขียนเป็นคำอธิบายรายวิชา โดยอาจจะให้ข้อความทั้ง 3 ส่วนที่วิเคราะห์ไว้ผสมกลมกลืน หรือเขียนแยกส่วนของความรู้ ทักษะ/กระบวนการ และคุณลักษณะไว้คนละย่อหน้าก็ได้ และย่อหน้าสุดท้ายของคำอธิบายรายวิชา ต้องระบุด้วยว่า วิชานี้มีตัวชี้วัดอะไรบ้าง โดยเขียนเป็นรหัสกำกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดไว้ด้วย ดังนี้

ว 1.1 ป. 1/2

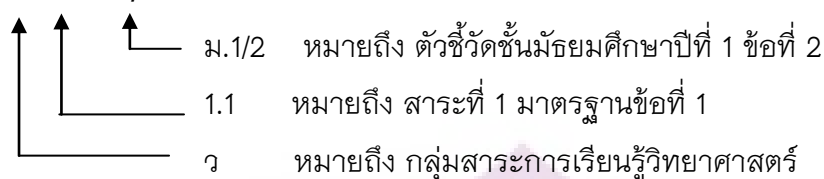
2. ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

2.1 ครูที่สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้เดียวกัน ระดับชั้นเดียวกัน ศึกษาและวิเคราะห์ตัวชี้วัดชั้นปีตามที่หลักสูตรแกนกลางฯ กำหนด แล้วช่วยกันจัดวางตัวชี้วัดไว้ในภาคเรียนที่ 1 และภาคเรียนที่ 2 ตัวชี้วัดที่จัดวางในภาคเรียนที่ 1 และภาคเรียนที่ 2 อาจจะซ้ำกัน หรือไม่ซ้ำกันก็ได้ แล้วแต่ดุลพินิจของผู้สอน ซึ่งต้องคำนึงถึงเวลาที่ใช้สอนในแต่ละภาคเรียนด้วยว่ามีเพียงพอหรือไม่ และถ้านำตัวชี้วัดใดไว้ในภาคเรียนใด ในภาคเรียนนั้นต้องประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนตามตัวชี้วัดนั้นด้วยทุกตัวชี้วัด

2.2 ครูผู้สอนวิเคราะห์ตัวชี้วัดชั้นปี และสาระการเรียนรู้แกนกลางตามที่หลักสูตรแกนกลางฯ กำหนดสำหรับภาคเรียนที่ 1 แต่ละตัวชี้วัดว่า มีคำ หรือข้อความสำคัญ (Key words) ไດที่เป็น “ความรู้ (K)” “ทักษะ/กระบวนการ (P)” และ “คุณลักษณะ (A)” (เป็นคุณลักษณะของรายวิชาที่ปรากฏตามตัวชี้วัด อาจจะไม่ตรงกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่หลักสูตรแกนกลางฯ กำหนดก็ได้) จัดแยกไว้เป็นส่วน ๆ ให้ครบทุกตัวชี้วัดของภาคเรียนนั้น โดยอาจจะใช้แบบฟอร์มข้างล่าง

2.3 นำข้อความที่วิเคราะห์ไว้(ด้านความรู้ ทักษะ/กระบวนการ และคุณลักษณะ) มาสังเคราะห์ หรือร้อยเรียงเขียนเป็นคำอธิบายรายวิชา โดยอาจจะให้ข้อความทั้ง 3 ส่วนที่วิเคราะห์ไว้ผสมกลมกลืน หรือเขียนแยกส่วนของความรู้ ทักษะ/กระบวนการ และคุณลักษณะไว้คนละย่อหน้าก็ได้ และย่อหน้าสุดท้ายของคำอธิบายรายวิชา ต้องระบุด้วยว่า วิชานี้มีตัวชี้วัดอะไรบ้าง โดยเขียนเป็นรหัสกำกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดไว้ด้วย ดังนี้

ว 1.1 ม. 1/2

3. **ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย** เนื่องจากหลักสูตรแกนกลางฯ กำหนดตัวชี้วัดเป็นช่วงชั้น(ม.4-6) ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ดังนั้น ครูผู้สอนควรดำเนินการ ดังนี้

ครูที่สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้เดียวกัน ระดับชั้นเดียวกัน ศึกษาและวิเคราะห์ตัวชี้วัดช่วงชั้นตามที่หลักสูตรแกนกลางฯ กำหนด แล้วช่วยกันจัดวางตัวชี้วัดไว้ในแต่ละระดับชั้น (ม.4, ม.5, และ ม.6) ในแต่ละภาคเรียน(ภาคเรียนที่ 1-6) ตัวชี้วัดที่จัดวางในแต่ละภาคเรียน อาจจะซ้ำกัน หรือไม่ซ้ำกันก็ได้ แล้วแต่ดุลพินิจของผู้สอน ซึ่งต้องคำนึงถึงเวลาที่ใช้สอนในแต่ละภาคเรียนด้วยว่ามีเพียงพอหรือไม่ และถ้านำตัวชี้วัดใดไว้ในภาคเรียนใด ในภาคเรียนนั้นต้องประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนตามตัวชี้วัดนั้นด้วยทุกตัวชี้วัด

ครูผู้สอนวิเคราะห์ตัวชี้วัดช่วงชั้น และสาระการเรียนรู้แกนกลางตามที่หลักสูตรแกนกลางฯ กำหนดสำหรับแต่ละภาคเรียน พิจารณาว่า แต่ละตัวชี้วัด มีคำ หรือข้อความสำคัญ (Key words) ใดที่เป็น “ความรู้ (K)” “ทักษะ/กระบวนการ (P)” และ “คุณลักษณะ (A)” (เป็นคุณลักษณะ ของรายวิชาที่ปรากฏตามตัวชี้วัด อาจจะไม่ตรงกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่หลักสูตรแกนกลางฯ กำหนดก็ได้) จัดแยกไว้เป็นส่วน ๆ ให้ครบทุกตัวชี้วัดของภาคเรียนนั้น โดยอาจจะใช้แบบฟอร์มข้างล่างนำข้อความที่วิเคราะห์ไว้ (ด้านความรู้ ทักษะ/กระบวนการ คุณลักษณะ) มาสังเคราะห์ หรือร้อยเรียงเขียนเป็นคำอธิบายรายวิชา โดยอาจจะให้ข้อความทั้ง 3 ส่วนที่วิเคราะห์ไว้ผสมกลมกลืน หรือเขียนแยกส่วนของความรู้ ทักษะ/กระบวนการ และคุณลักษณะไว้คนละย่อหน้าก็ได้ และย่อหน้าสุดท้ายของคำอธิบายรายวิชา ต้องระบุด้วยว่า วิชานี้มีตัวชี้วัดอะไรบ้าง โดยเขียนเป็นรหัสกำกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดไว้ด้วย ดังนี้

ว 1.1 ม. 4-6/1

	<p>ม.4-6/1 หมายถึง ตัวชี้วัดชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ข้อที่ 1</p> <p>1.1 หมายถึง สาระที่ 1 มาตรฐานข้อที่ 1</p> <p>ว หมายถึง กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์</p>
--	--

การจัดทำหน่วยการเรียนรู้

ในการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ มีแนวการดำเนินการ ดังนี้

1. จัดทำโครงสร้างรายวิชา
2. กำหนดเป้าหมายการจัดการเรียนรู้
3. กำหนดหลักฐานที่เป็นผลการเรียนรู้ตามเป้าหมายที่กำหนด (ออกแบบการประเมินผล การเรียนรู้ และกำหนดผลงานชิ้นงาน/ภาระงาน)
4. ออกแบบการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถตามเป้าหมายที่กำหนด (โดยตรวจสอบผลการจัดการเรียนรู้จาก “หลักฐานที่เป็นผลการเรียนรู้”)

การจัดทำโครงสร้างรายวิชา

เมื่อได้รายวิชาลงโครงสร้างของหลักสูตรสถานศึกษาเรียบร้อยแล้ว ครูผู้สอนจัดทำโครงสร้างรายวิชาโดยดำเนินการ ดังนี้

1. กำหนดชื่อหน่วยการเรียนรู้ โดยพิจารณาคำ/ข้อความสำคัญ (Key words) หรือเนื้อหาในตัวชี้วัดของรายวิชามาจัดกลุ่ม โดยนำตัวชี้วัดที่มีเนื้อหาอยู่ในกลุ่มเดียวกัน หรือเป็นเรื่องเดียวกัน มารวมกันจัดเป็น 1 หน่วยการเรียนรู้ ซึ่งใน 1 รายวิชาจะมีหลายหน่วยฯ และแต่ละหน่วยฯ จะมีตัวชี้วัดซ้ำหรือไม่ซ้ำกันก็ได้ อยู่ในดุลพินิจของผู้สอน แต่เวลาที่ใช้จัดการเรียนรู้รวมทั้งหมด ต้องไม่เกินจำนวนชั่วโมงที่กำหนดในโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา แล้วตั้งชื่อหน่วยให้นำสนใจสำหรับผู้เรียน

2. ระบุมาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัดที่นำมาจัดทำเป็นหน่วยการเรียนรู้ แต่ละหน่วยการเรียนรู้ โดยเขียนรหัสมาตรฐาน ระดับชั้นและตัวชี้วัดที่นำมาจัดทำหน่วยฯ ทั้งหมด

3. กำหนดสาระสำคัญสำหรับแต่ละหน่วยการเรียนรู้ เป็นข้อความที่ระบุว่าผู้เรียนรู้อะไร มีทักษะอะไร (อาจจะมีคุณลักษณะอย่างไรด้วย) และหน่วยนี้มีคุณค่าต่อผู้เรียนอย่างไรในระยะสั้นและระยะยาวโดยร้อยเรียงข้อมูลของทุกตัวชี้วัด และเขียนเป็น Concept ภาพรวมของหน่วยฯ ที่ต้องการให้เป็นองค์ความรู้ เป็นความเข้าใจที่ฝังติดตัวผู้เรียนไปเป็นเวลานาน และสามารถนำมาใช้ได้เมื่อต้องการ ซึ่งมีวิธีเขียน 4 แนวทาง ได้แก่

3.1 เขียนลักษณะหลักเกณฑ์ หรือหลักการ เช่น “พืชตอบสนองต่อแสง เสียง และการสัมผัส ซึ่งเป็นสภาพแวดล้อมภายนอก” “การบวก คือการนำจำนวนตั้งแต่สองจำนวนขึ้นไป

มารวมกัน จำนวนที่ได้จากการรวมจำนวนต่าง ๆ เข้าด้วยกัน เรียกว่า ผลรวม หรือ ผลบวก และใช้เครื่องหมาย + เป็นสัญลักษณ์แสดงการบวก”

3.2 เขียนลักษณะความคิดรวบยอด เช่น “พืชและสัตว์ต้องการอาหาร น้ำและอากาศเพื่อการดำรงชีวิต และการเจริญเติบโต” หรือเขียนแบบความเข้าใจที่คงทน เช่น “ความเข้าใจจำนวนนับ สัญลักษณ์ที่ใช้ในสมการ การบวกลบคูณหารจำนวนนับ และความเท่ากัน ทำให้สามารถแก้ปัญหาภายใต้ข้อจำกัดต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันได้” “การดำรงชีวิตท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงโดยประยุกต์ใช้แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงทำให้ชีวิตมีความสุข”

3.3 เขียนลักษณะกระบวนการ(กรณีที่ภาพรวมของหน่วยฯ เน้นกระบวนการ) เช่น หน่วยฯ นี้เน้นกระบวนการแก้ปัญหา เขียนสาระสำคัญได้ คือ “การวิเคราะห์สาเหตุ ของปัญหาอย่างกว้างขวางหลายมิติ กำหนดทางเลือกในการแก้สาเหตุของปัญหาอย่างหลากหลาย เลือกทางเลือก ในการแก้ปัญหาย่างเหมาะสม ดำเนินการแก้ปัญหตามทางเลือกที่กำหนด ประเมินและปรับปรุง การแก้ปัญหาย่างรอบคอบเป็นระยะ ๆ ช่วยให้สามารถแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ”

3.4 เขียนลักษณะความสัมพันธ์ เช่น “วิธีการดำรงชีวิตของมนุษย์ มีผลกระทบต่อระบบนิเวศในสายน้ำ”

3.5 กำหนดระยะเวลา (จำนวนชั่วโมง) สำหรับแต่ละหน่วยการเรียนรู้ รวมทุกหน่วยฯ แล้ว มีจำนวนชั่วโมงเท่ากับจำนวนชั่วโมงของรายวิชา

4. กำหนดน้ำหนักคะแนนของแต่ละหน่วยการเรียนรู้ตามความสำคัญของแต่ละหน่วยฯ เพื่อการกำหนดคะแนนสำหรับการประเมินผลการเรียนรู้ของแต่ละหน่วยฯ ให้เหมาะสมตามความสำคัญของแต่ละหน่วยฯ

การจัดทำหน่วยการเรียนรู้

การจัดทำหน่วยการเรียนรู้อิงมาตรฐาน เป็นหน่วยการเรียนรู้ที่มีมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด เป็นเป้าหมายของหน่วยฯ ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนสำคัญที่สุดของการใช้หลักสูตรสถานศึกษา เป็นการนำมาตรฐานการเรียนรู้สู่การปฏิบัติในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียน

การออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่ สพฐ.แนะนำ คือ ออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค Backward Design ซึ่งมี 3 ขั้นตอนใหญ่ ๆ ได้แก่

1. กำหนดเป้าหมายการเรียนรู้
2. กำหนดหลักฐานที่เป็นผลการเรียนรู้ของผู้เรียนตามเป้าหมายการเรียนรู้ที่กำหนด
3. ออกแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีผลการเรียนรู้ตามเป้าหมายที่กำหนด

การประเมินหน่วยการเรียนรู้

เมื่อครูผู้สอนออกแบบการจัดการเรียนรู้เรียบร้อยแล้ว ควรให้ผู้เชี่ยวชาญ (ครูสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้เดียวกัน) อย่างน้อย 3 คน ช่วยกันตรวจสอบความถูกต้อง เหมาะสมของหน่วยการจัดการเรียนรู้ที่จะนำไปจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน โดยอาจจะใช้แบบประเมิน ดังนี้

แบบประเมินการจัดทำหน่วยการจัดการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้.....ชื่อหน่วยการจัดการเรียนรู้.....
 ชั้น.....เวลา.....ครูผู้สอน

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

- 4 หมายถึง เหมาะสมมากที่สุด
 3 หมายถึง เหมาะสมมาก
 2 หมายถึง เหมาะสมน้อย
 1 หมายถึง เหมาะสมน้อยที่สุด

รายการ	ความเหมาะสม			
	4	3	2	1
1.ชื่อหน่วยฯ กะทัดรัด ชัดเจน ครอบคลุมเนื้อหาสาระ น่าสนใจ				
2.มาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัดมีความเชื่อมโยงกันอย่างเหมาะสม				
3.ความสอดคล้องของสาระสำคัญ กับมาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัด				
4.ความครอบคลุมของสาระสำคัญกับตัวชี้วัดทั้งหมดของหน่วยฯ				
5.ความเหมาะสมของจำนวนชั่วโมง				
6.ความครบถ้วนของสาระการเรียนรู้กับตัวชี้วัด				
7.ความครบถ้วนของทักษะ/กระบวนการกับตัวชี้วัด				
8.ความครบถ้วนของคุณลักษณะกับตัวชี้วัด				
9.ความเหมาะสมของผลงาน/ชิ้นงาน/ภาระงานเพื่อการประเมินผลการเรียนรู้ รวบยอดของหน่วยฯ				
10.กิจกรรมการเรียนรู้ สามารถทำให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ/กระบวนการ และคุณลักษณะ ครบตามตัวชี้วัดของหน่วยฯ และเน้นสมรรถนะสำคัญที่หลักสูตรแกนกลางฯ กำหนด				

11.ความเหมาะสมของสื่อ อุปกรณ์ และแหล่งการเรียนรู้				
12.ความเหมาะสมของวิธีการวัด และประเมินผลการเรียนรู้				
13.ความเหมาะสมของเครื่องมือวัด และประเมินผลการเรียนรู้				
14.ความเหมาะสมของเกณฑ์การวัด และประเมินผลการเรียนรู้				
15.หน่วยการเรียนรู้สามารถนำไปจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้จริง				
รวมคะแนน/สรุปผลการประเมิน				
หรือ คะแนนเฉลี่ย				

เกณฑ์การตัดสินคุณภาพของหน่วยการเรียนรู้

กรณีใช้คะแนนรวม

คะแนน 15-30 หมายถึง ปรับปรุง

คะแนน 31-40 หมายถึง พอใช้

คะแนน 41-50 หมายถึง ดี

คะแนน 51-60 หมายถึง ดีมาก

กรณีใช้คะแนนเฉลี่ย

คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.75 หมายถึง ปรับปรุง

คะแนนเฉลี่ย 1.76-2.50 หมายถึง พอใช้

คะแนนเฉลี่ย 2.51-3.25 หมายถึง ดี

คะแนนเฉลี่ย 3.26-4.00 หมายถึง ดีมาก

เมื่อหน่วยการเรียนรู้ที่ได้ออกแบบมีคุณภาพผ่านเกณฑ์การประเมินแล้ว ครูผู้สอนจึงนำไปจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถตามที่หลักสูตรสถานศึกษากำหนด และมีคุณภาพตามที่ สพท. ได้มุ่งหมายไว้

กระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาต้องดำเนินงานไปอย่างมีระบบเพื่อให้ผู้เรียนได้รับความรู้อย่างครบถ้วนตามที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดไว้ จึงต้องมีกระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาอย่างเป็นขั้นตอนดังนี้

กรมวิชาการ (2545, หน้า 30) มีข้อเสนอแนะแนวทางกระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาไว้ดังนี้

1. กำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย และคุณลักษณะอันพึงประสงค์
2. การจัดโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา
3. การจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษา
4. การออกแบบการเรียนรู้

5. การออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

6. การกำหนดรูปแบบ วิธีการและเกณฑ์การตัดสิน การวัดผลและประเมินผลและเอกสารหลักฐานการศึกษา

7. การพัฒนาระบบการส่งเสริมสนับสนุน

8. การเรียบเรียงเป็นหลักสูตรสถานศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ (2551, หน้า ออนไลน์) การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยทั่วไปนั้นดำเนินการโดยคณะกรรมการ หรือคณะทำงาน ซึ่งกระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษามีขั้นตอนการดำเนินการโดยสังเขป ดังนี้

1. แต่งตั้งคณะกรรมการ/คณะทำงาน คณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการของสถานศึกษา ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน

2. วิเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ มีแหล่งข้อมูลสำคัญมากมายที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา อาทิหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่น ข้อมูลจากการวิเคราะห์ สภาพ ปัญหา จุดเน้น ความต้องการของชุมชน และของสถานศึกษาแต่ละแห่ง ตลอดจนความต้องการของผู้เรียน

3. จัดทำหลักสูตรสถานศึกษา พิจารณาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญได้แก่วิสัยทัศน์ สมรรถนะสำคัญ ของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา (เวลาเรียน รายวิชาพื้นฐาน/เพิ่มเติม กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน) คำอธิบายรายวิชา และเกณฑ์การจบหลักสูตร พร้อมกันนี้สถานศึกษาจะต้องจัดทำเอกสารระเบียบการวัดผลประเมินผล เพื่อใช้ควบคู่กับหลักสูตรสถานศึกษา

4. คณะกรรมการสถานศึกษาพิจารณาให้ความเห็นชอบ, หน้า นำเสนอร่างเอกสารหลักสูตรสถานศึกษา และระเบียบการวัดประเมินผลต่อคณะกรรมการสถานศึกษาเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ หากมีข้อเสนอแนะจากคณะกรรมการ ก็นำข้อเสนอแนะดังกล่าวไปพิจารณาปรับปรุงร่างหลักสูตรสถานศึกษาให้มีความเหมาะสม ชัดเจนยิ่งขึ้น

สรุปว่ากระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาต้องดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอนโดยการแต่งตั้งคณะกรรมการ ศึกษาข้อมูล จัดทำสาระหลักสูตร นำเสนอคณะกรรมการสถานศึกษา พิจารณาใช้หลักสูตรสถานศึกษา วิจัยติดตามประเมินผลการใช้หลักสูตรขั้นสุดท้ายคือการปรับปรุงและพัฒนาต่อไป

หลักสูตรจะต้องสนองตอบต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจและเปลี่ยนไปตามธรรมชาติของการศึกษา ผู้สอนต้องปรับปรุงกระบวนการสอนและประเมินกระบวนการสอนของตน เพื่อสนองตอบต่อความต้องการของผู้เรียนที่เปลี่ยนแปลงและผลกระทบ จากการศึกษา

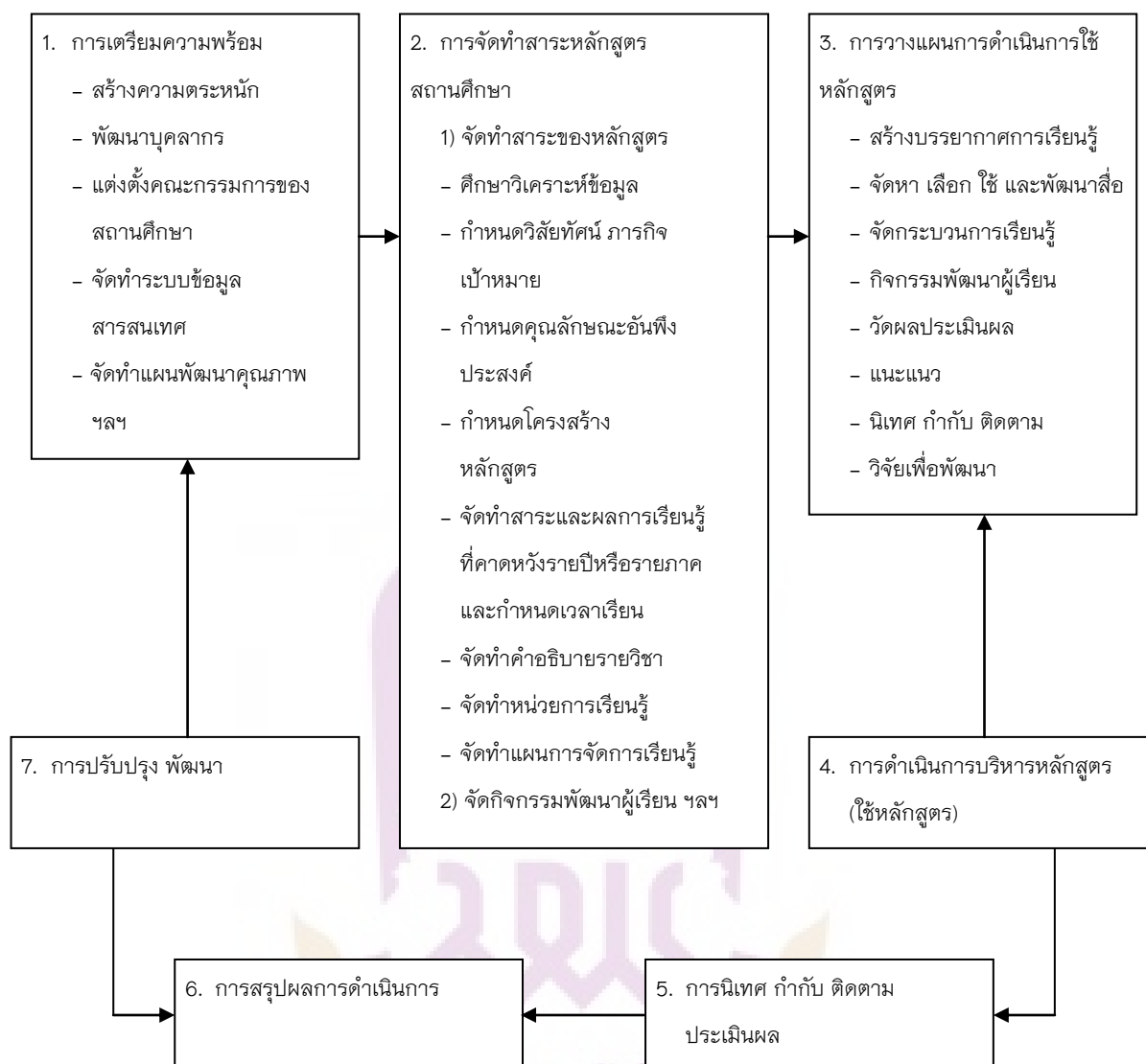
เปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมการศึกษาจะเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น ถ้าหลักสูตร มีการปรับปรุง ให้เป็นไปตามความต้องการและความจำเป็นตลอดเวลา

การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา เป็นภารกิจหนึ่งที่สำคัญในการบริหารจัดการหลักสูตร ซึ่งภารกิจในการบริหารจัดการหลักสูตร ประกอบด้วย

- ภารกิจที่ 1 การเตรียมความพร้อม
- ภารกิจที่ 2 การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา
- ภารกิจที่ 3 การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร
- ภารกิจที่ 4 การดำเนินการบริหารหลักสูตร (ใช้หลักสูตร)
- ภารกิจที่ 5 การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล
- ภารกิจที่ 6 การสรุปผลการดำเนินงาน
- ภารกิจที่ 7 การปรับปรุงพัฒนา

แผนภูมิการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา

หลักสูตรสถานศึกษาจะมีความสัมพันธ์กับการบริหารจัดการหลักสูตร ผลผลิตจากการบริหารจัดการหลักสูตรจะนำมาเสนอในหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อให้บุคคล ทั้งภายใน และภายนอกสถานศึกษา ทราบว่าสถานศึกษาจัดการศึกษาอย่างไร ก่อให้เกิดประโยชน์ในด้านการสร้างความเข้าใจ ความร่วมมือ การประสานงาน และการดำเนินงาน ในส่วนที่เกี่ยวข้องได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ภาพ 5 แสดงแผนภูมิการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา

กระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ภายใต้หลักสูตรแกนกลางการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551

องค์ประกอบของหลักสูตรสถานศึกษา

หลักสูตรสถานศึกษา แต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ ควรมีองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

1. วิสัยทัศน์
2. พันธกิจ
3. เป้าหมาย
4. สมรรถนะที่สำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์

5. เวลาเรียน
6. มาตรฐานการเรียนรู้
7. ตัวชี้วัดชั้นปี/ ตัวชี้วัดช่วงชั้น
8. สาระการเรียนรู้แกนกลาง / สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น
9. คำอธิบายรายวิชา
10. หน่วยการเรียนรู้

กระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ มีขั้นตอน
ดังนี้

1. แต่งตั้งคณะกรรมการ

- มอบหมายให้แต่ละฝ่ายไปศึกษาพื้นฐานที่จำเป็นในการพัฒนาหลักสูตร
- ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551

เพื่อเป็นกรอบในการสร้างหลักสูตรสถานศึกษา

2. ประชุมคณะกรรมการ เพื่อจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยให้มืองค์ประกอบ ดังนี้

2.1 วิสัยทัศน์ ของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้

สถานศึกษาจำเป็นต้องกำหนดวิสัยทัศน์ เพื่อมองอนาคตว่า โลกและสังคมรอบ ๆ จะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร และสถานศึกษาจะต้องปรับตัว ปรับหลักสูตรอย่างไร จึงจะพัฒนาผู้เรียนให้เหมาะสมกับยุคสมัย ในการสร้างหลักสูตรสถานศึกษา สถานศึกษาต้องมีวิสัยทัศน์ ซึ่งทำได้โดยอาศัยความร่วมมือของชุมชน พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู อาจารย์ ผู้เรียน ภาคธุรกิจ ภาครัฐ ในชุมชน ร่วมกันกับคณะกรรมการสถานศึกษา แสดงความประสงค์อันสูงส่งหรือวิสัยทัศน์ที่ปรารถนาให้สถานศึกษา เป็นสถาบันพัฒนาผู้เรียน

2.2 พันธกิจ

เป็นการกำหนดภาระหน้าที่หรืองานหลักที่สำคัญ ๆ ที่จะต้องปฏิบัติในการจัดการศึกษาร่วมกันของสถานศึกษา เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้

2.3 เป้าหมาย

เป็นการกำหนดคุณภาพของผู้เรียน เมื่อจบหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.4 สมรรถนะสำคัญของผู้เรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์

เป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ของสถานศึกษาและจัดให้มีการวัดและประเมินผลรวม ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน เพื่อ

ทราบความก้าวหน้าและพัฒนาการของผู้เรียน สถานศึกษาจะได้นำไปกำหนดแผนกลยุทธ์ในการปรับปรุงพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียน ให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด

2.5 เวลาเรียน

กำหนดเวลาเรียนในการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระทั้ง 8 กลุ่ม กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และรายวิชาหรือกิจกรรมเพิ่มเติม

2.6 มาตรฐานการเรียนรู้

ใช้มาตรฐานการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลาง หรืออาจเพิ่มเติมได้ตามความต้องการของสถานศึกษา

2.7 ตัวชี้วัดชั้นปี/ตัวชี้วัดช่วงชั้น

กำหนดตัวชี้วัดชั้นปี/ตัวชี้วัดช่วงชั้นของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยวิเคราะห์จากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.8 สาระการเรียนรู้แกนกลาง/สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น

วิเคราะห์หรือกำหนดจากตัวชี้วัดชั้นปี/ตัวชี้วัดช่วงชั้นในหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน สถานศึกษาสามารถเพิ่มเติมเนื้อหาอื่นอีกได้ตามความต้องการ

2.9 คำอธิบายรายวิชา

2.10 หน่วยการเรียนรู้

เป็นการนำเอาเนื้อหาจากการวิเคราะห์ตัวชี้วัด ที่มีสัมพันธ์กันมารวมกันเป็นหน่วยการเรียนรู้

- ผู้สอนนำหน่วยการเรียนรู้ไปจัดทำกำหนดการจัดการเรียนรู้ (กำหนดการสอน)
- ผู้สอนนำกำหนดการจัดการเรียนรู้ ไปจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ราย

ชั่วโมง/ตามตารางสอน

3. จัดทำคู่มือการวัดและประเมินผล

- หลักเกณฑ์การวัดและประเมินผล
- เครื่องมือการวัดและประเมินผล
- เกณฑ์การตัดสินและให้ผลการเรียน

4. จัดทำเอกสารการวัดและประเมินผลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

5. จัดทำคู่มืออื่นๆ ที่มีความจำเป็น

6. การประชาสัมพันธ์หลักสูตร

สรุปกระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษามีกระบวนการ ดังนี้

1. แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการของสถานศึกษา และคณะทำงาน

2. ศึกษา วิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กรอบหลักสูตร ระดับท้องถิ่น และเอกสารประกอบหลักสูตรต่าง ๆ รวมทั้งข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับสภาพปัญหา จุดเน้น ความต้องการของสถานศึกษา ผู้เรียน และชุมชน

3. จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาซึ่งมีองค์ประกอบหลักสูตรสถานศึกษาสำคัญ ดังนี้

- ส่วนนำ (ความนำ วิสัยทัศน์ สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์

- โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา (โครงสร้างเวลาเรียน และโครงสร้างหลักสูตรชั้นปี)
- คำอธิบายรายวิชา
- กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
- เกณฑ์การจบการศึกษา

ทั้งนี้ สถานศึกษาจะต้องจัดทำระเบียบว่าด้วยการวัดและประเมินผลการเรียน เพื่อใช้ควบคู่กับหลักสูตรสถานศึกษา

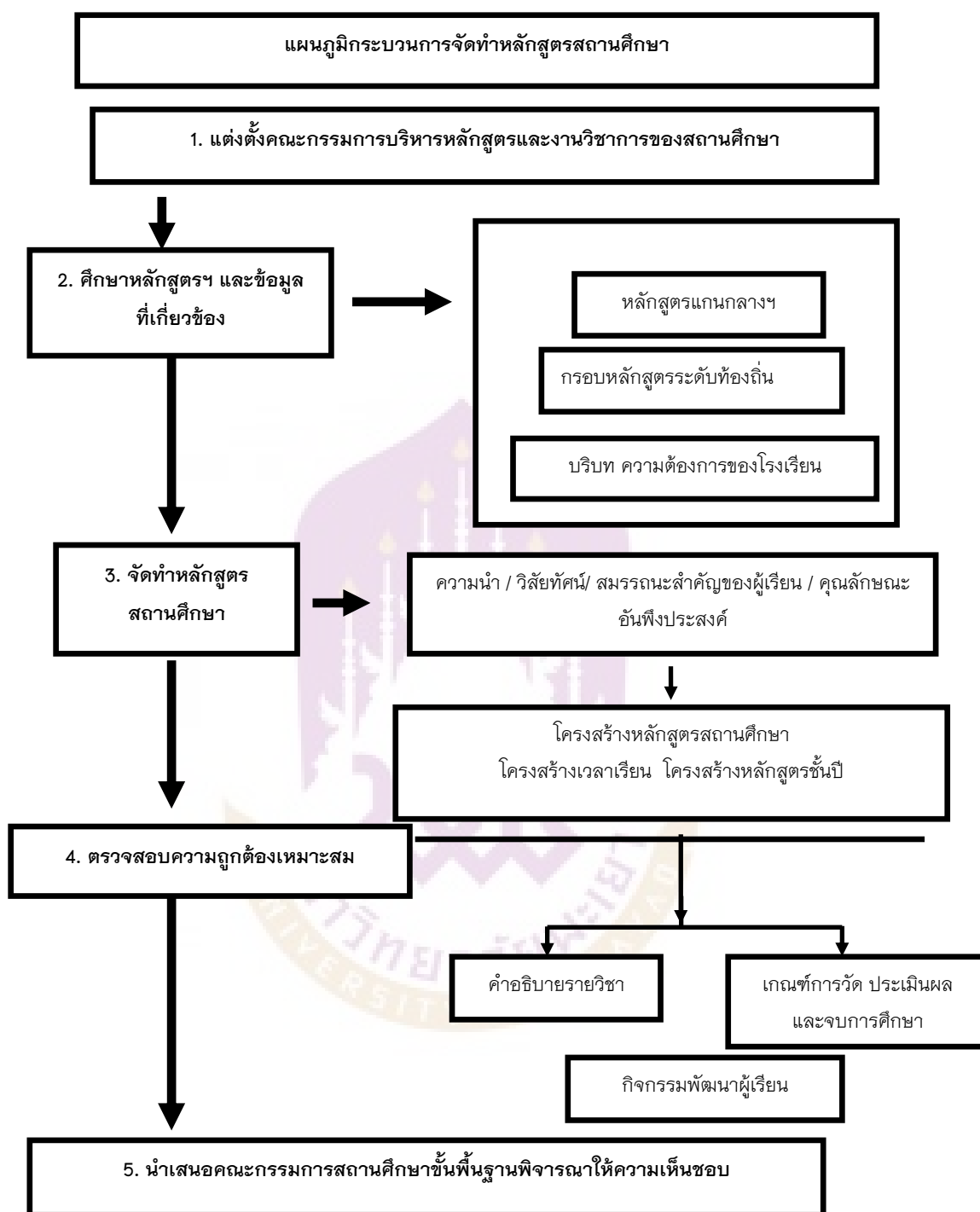
4. ตรวจสอบองค์ประกอบหลักสูตรสถานศึกษา

- ส่วนนำ (ความนำ วิสัยทัศน์ สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์

- โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา (โครงสร้างเวลาเรียน และโครงสร้างหลักสูตรชั้นปี)

- คำอธิบายรายวิชา
- กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
- เกณฑ์การจบการศึกษา

5. นำเสนอคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานพิจารณาให้ความเห็นชอบ

ภาพ 6 แสดงแผนภูมิกระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

คณิงนิจ คิริ (2549) ได้ศึกษาความคิดเห็นของครูและผู้ปกครองเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนสันกำแพงคันธาอนุสรณ์ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับความเหมาะสมของหลักสูตรสถานศึกษา มีความเหมาะสมในระดับปานกลางแทบทุกด้าน ยกเว้นด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายและคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ของหลักสูตรสถานศึกษา มีความเหมาะสมในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า สถานศึกษาได้เตรียมความพร้อม บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำหลักสูตร ความต้องการของครู และผู้ปกครองนักเรียน เกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน มีความต้องการสอดคล้องกัน ทั้ง 4 ด้าน ดังนี้ ด้านการวางแผน ครูและผู้ปกครองต้องการให้มีการสำรวจความต้องการของชุมชนและผู้เรียนก่อนเปิดสอนสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ในโรงเรียน ด้านการจัดสาระของหลักสูตรสถานศึกษา ครูและผู้ปกครองนักเรียนมีความต้องการให้มีการเปิดสอนสาระเพิ่มเติม โดยครูต้องการให้เปิดสอนเพิ่มเติมในสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ภาษาไทย ผู้ปกครองต้องการให้เปิดสอนสาระการงานอาชีพและเทคโนโลยี ด้านการจัด การเรียนการสอน ครูและผู้ปกครองนักเรียนต้องการให้มีการจัดอบรมนักเรียนให้เป็นผู้ดำเนินการพัฒนาท้องถิ่น อบรมวิชาชีพ โดยเชิญวิทยากรหรือภูมิปัญญาท้องถิ่นมาให้ความรู้ด้าน การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ครูและผู้ปกครองต้องการให้มีการจัดกิจกรรมอย่างหลากหลาย เพื่อเสริมความรู้และประสบการณ์ และควรเป็นกิจกรรมทัศนศึกษาเรียนรู้สู่โลกกว้าง และกิจกรรมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมล้านนา

พัชรินทร์ วงศ์ดีป (2551) ได้ศึกษาการดำเนินงานตามหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนดอยเต่าวิทยาคม จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าการดำเนินงานตามหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการวางแผน เรื่องที่ได้ปฏิบัติมาคือ สำรวจแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน และประชุมครูเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 100 ด้านการปฏิบัติตามแผน เรื่องที่ได้ปฏิบัติ คือ จัดครูเข้าสอนตรงตามวุฒิมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 100 ด้านการประเมินผล เรื่องที่ได้ปฏิบัติคือ ติดตามผลนักเรียนที่สำเร็จการศึกษา มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 90.32 ผลจากการศึกษาครั้งนี้ภาพรวมส่วนใหญ่ โรงเรียนได้ดำเนินการตามหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการวางแผน การปฏิบัติตามแผนและการประเมินผล มีบางเรื่องที่โรงเรียนต้องดำเนินการปรับปรุงแก้ไข โดยเฉพาะการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และร่วมประเมินผลการนำหลักสูตรไปใช้ ผู้ศึกษาเห็นว่าควรให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาร่วมกับทางโรงเรียน และให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินผลหลักสูตรสถานศึกษาด้วย

พิน จันระวังยศ (2549) ได้ศึกษาการพัฒนาและวางแผนการใช้หลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนเชียงใหม่มัธยม อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษามี 4 ขั้นตอน คือ การศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับ การกำหนดทิศทางและเป้าหมายของการจัดการศึกษา การกำหนดจุดหมายของหลักสูตรสถานศึกษา การกำหนดโครงสร้างหลักสูตรของสถานศึกษา ได้เกิดผลการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 4 ขั้นตอน ดังนี้ การศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องของโรงเรียนด้านสังคม ชุมชน และคนในท้องถิ่น พบว่ามีความต้องการให้ผู้เรียนมีความรู้ สำเร็จการศึกษา สามารถศึกษาต่อ การกำหนดทิศทางและเป้าหมายของการจัดการศึกษาพบว่า ผลสำเร็จของการจัดการ ผลการศึกษามุ่งให้ศักยภาพที่มีอยู่ในตัวผู้เรียนแต่ละคนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ โดยแสดงให้เห็นจุดเน้นของพฤติกรรม และผลการเรียนรู้ที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนเมื่อจบหลักสูตร คือ เป็นคนรู้จักคิดวิเคราะห์ รู้จักแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถปรับตัวให้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วเพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข การกำหนดจุดหมายของหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า สถานศึกษาได้กำหนดจุดหมายของหลักสูตร เพื่อป้องกันคุณลักษณะที่ต้องการให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน มุ่งให้เป็นคนที่สมบูรณ์ เป็นคนดีมีความสมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญาและสังคม การกำหนดโครงสร้างของหลักสูตรสถานศึกษา พบว่าได้นำเอารายละเอียดของวิสัยทัศน์ เป้าหมาย ภารกิจ จุดมุ่งหมาย และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน มาพิจารณาประกอบในการกำหนดโครงสร้างหลักสูตรทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้

จิตรกร หาญกล้า (2547) ได้ศึกษา ปัญหาและแนวทางในการปรับปรุงการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ในโรงเรียนบ้านทาน อำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปาง ปรากฏผลดังนี้ ผลการวิจัยด้านการเตรียมความพร้อมในการใช้หลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนมีการสร้างความรู้ความเข้าใจแก่บุคลากรแต่เป็นเรื่องยากสำหรับบุคลากรในโรงเรียนที่จะต้องจัดทำหลักสูตรขึ้นเอง สอดคล้องกับกรมวิชาการ (2546ก) ที่ทำการติดตามและประเมินผล การจัดหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนเครือข่ายพบว่า โรงเรียนมีความพร้อมในการใช้ หลักสูตรสถานศึกษาอยู่ในระดับน้อย เนื่องจากครูไม่มั่นใจในการจัดทำหลักสูตรว่าถูกต้องหรือไม่ ด้านการบริหารหลักสูตร การวางแผน กำหนดกิจกรรม การนำหลักสูตรไปใช้ ส่วนใหญ่ยังไม่ปฏิบัติตามกิจกรรมที่กำหนดไว้ เพราะความไม่เข้าใจ และการปรับตัวของผู้ปฏิบัติยังอยู่ในสภาพเดิม ๆ หรือไม่ยอมรับ การเปลี่ยนแปลง สอดคล้องกับ Mc Niel (อ้างในสงัด อุทรานันท์, 2530, หน้า 135) ซึ่งให้ เห็นว่าการนำหลักสูตรไปใช้ ถือเป็นการเปลี่ยนแปลงภารกิจที่ครูเคยดำเนินการอยู่ อาจมีการต่อต้านจากครูบางส่วน ดังนั้น ในขณะที่มีการใช้หลักสูตรอยู่ น่าจะมีการวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบหาข้อดีและข้อบกพร่องของหลักสูตร

พันธณีย์ วิหคโต (2545, หน้า 12-18) ได้ศึกษาวิจัย ติดตาม และประเมินผลการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ตามแนวการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนนำร่องของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ในการเตรียมความพร้อมให้กับบุคลากรในโรงเรียนใช้วิธีการแจกเอกสาร เผยแพร่ ประชุมชี้แจงอบรมผู้ที่เกี่ยวข้อง ให้มีความรู้ความเข้าใจและตระหนักในบทบาทหน้าที่ของตน มีการประชาสัมพันธ์ให้กับผู้ปกครองนักเรียน ชุมชน รั้ว และขอความร่วมมือในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา พบว่าบุคลากรส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ส่วนเรื่องการค้าดำเนินงานยังมีปัญหาเรื่องระยะเวลาไม่เพียงพอ ในการจัดทำขาดอัตรากำลัง ขาดความรู้ความเข้าใจและไม่ชัดเจนในการดำเนินงานในบางเรื่อง ซึ่งต้องการให้หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องให้การช่วยเหลือในเรื่องการให้คำปรึกษา แนะนำ นิเทศ และติดตามอย่างต่อเนื่องเป็นระยะ ๆ ต้องการงบประมาณ และได้รับการสนับสนุน ในส่วนที่เป็นอาคารสถานที่หรือห้องพิเศษ วัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ เทคโนโลยี สื่ออุปกรณ์ การเรียนการสอน แหล่งความรู้ ในด้านต่าง ๆ สื่อและอุปกรณ์ทางเทคโนโลยี (คอมพิวเตอร์) และการต่ออินเทอร์เน็ตให้มากขึ้น นอกจากนี้ยังต้องการความช่วยเหลือในเรื่องการให้ความรู้เกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียน การสอนแบบบูรณาการ การวัดผลและประเมินผลหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การทำโครงการ เทคนิคและวิธีสอน การผลิตและพัฒนาสื่อ การประกันคุณภาพ การบริหารหลักสูตร และต้องการให้บุคลากรต้นสังกัด ศึกษานิเทศก์เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ให้คำแนะนำ และอำนวยความสะดวกในการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานอื่น สำหรับข้อมูลสารสนเทศที่โรงเรียนนำร่องต้องนำมาใช้ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา เป็นข้อมูลด้านบุคลากรและอาคารสถานที่ของสถานศึกษา ความต้องการของผู้ปกครองและชุมชนข้อมูลเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นและวิทยาการภายนอก ส่วนบทบาทและการมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาพบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาและชุมชนส่วนใหญ่เข้ามามีส่วนร่วมในเรื่องการวางแผนกำหนดนโยบาย จุดมุ่งหมายของการศึกษา การจัดกิจกรรมต่าง ๆ การจัดหาแหล่งเรียนรู้ของชุมชนและ การสรรหาภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อ ถ่ายทอดความรู้ให้แก่ นักเรียน และจัดทำสื่อการเรียนการสอน สำหรับข้อเสนอแนะเพื่อให้การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษามีประสิทธิภาพคือควรมีการวางแผนการปฏิบัติงานอย่างเป็นขั้นตอน มีการตรวจสอบ กำกับ ติดตามการปฏิบัติอย่างจริงจัง และต่อเนื่องสม่ำเสมอ และควรให้ความรู้ในกระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่ชัดเจนให้เข้าใจให้ตรงกัน พร้อมกับมีเอกสารตัวอย่างให้ศึกษาล่วงหน้าและให้มีเวลาในการเตรียมการอย่างน้อย 1 ปี

เฉลิมพล บรรเทา (2545) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยบางประการทางการบริหาร ที่ส่งผลต่อการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด สำนักงานการประถมศึกษา

จังหวัดหนองคาย ผลการวิจัยพบว่า ข้าราชการครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน
การประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย มีระดับสภาพปัจจัยบางประการทางการบริหารโรงเรียน
และสภาพการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น โดยรวมอยู่ในระดับมาก และข้าราชการครูในโรงเรียน
ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย ที่อยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก
ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้ปัจจัยการบริหารงานในโรงเรียน
สภาพการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น โดยรวมไม่แตกต่างกัน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาค้นคว้าเรื่อง สภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มเครือข่ายโรงเรียนชุมชนบ้านสันจำปา อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย ผู้วิจัยได้ดำเนินการโดยลำดับ ดังนี้

1. ประชากร
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนของโรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มเครือข่ายโรงเรียนชุมชนบ้านสันจำปา อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 2 ในปีการศึกษา 2554 จำนวน 39 คน จำแนกเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 5 คน ครูผู้สอน จำนวน 34 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ สภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มเครือข่ายโรงเรียนชุมชนบ้านสันจำปา อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามชนิดตรวจสอบรายการ (Check list) ใช้เก็บข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วย เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่ง/หน้าที่

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 5 ระดับ ตามวิธีการของ เรนซิสลิเคอร์ท (Rensis Likert) คือ อยู่ในระดับ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ใช้เก็บข้อมูลเกี่ยวกับ ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน

เกี่ยวกับสภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มเครือข่ายโรงเรียนชุมชนบ้านสันจำปา อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการสร้างเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนโดยลำดับ ดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้า ตำรา วารสาร บทความ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2. ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามโดยนำแบบสอบถามจากงานวิจัยของ พิณ จันระวังยศ (2549, หน้า 80-85) มาปรับปรุงให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

3. ศึกษาความหมาย ทฤษฎี หลักการ แนวคิด องค์ประกอบ เพื่อนำมาจัดทำนิยามศัพท์เฉพาะ และนำมาเป็นแนวทางในการสร้างข้อคำถาม

4. จัดทำแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบแก้ไขเนื้อหาสำนวนและภาษาที่ใช้ในแบบสอบถามแล้วนำมาปรับปรุงให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

5. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน คือ

นายทองศักดิ์ มณีเวียง ตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านทุ่งฮี

นางสาวนาฎยา วงศ์ชุม ตำแหน่งครู ชำนาญการพิเศษ แน่แนว

นายประเสริฐ ศุภชาติไพบูลย์ ตำแหน่งศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ

6. นำข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญเสนออาจารย์ผู้ควบคุมการค้นคว้าอิสระเพื่อปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามแล้วนำไปจัดพิมพ์เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยมีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

1. ขอนหนังสือจากวิทยาลัยการศึกษาต่อเนื่อง มหาวิทยาลัยพะเยา ถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 เพื่อขออนุญาตและขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ขอนหนังสือจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ถึงผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ของโรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มเครือข่ายโรงเรียนชุมชนบ้าน

สันจำปา อำเภอแม่สรวย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม

3. นำแบบสอบถามส่งถึงผู้ตอบแบบสอบถามตามระบบงานสารบรรณของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

4. ดำเนินการเก็บรวบรวมแบบสอบถามกลับคืนด้วยตนเอง

5. นำแบบสอบถามที่เก็บกลับคืนมาและตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม มีความสมบูรณ์ จำนวน 39 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 มาตรวจให้คะแนน ดังนี้

มีความคิดเห็น มากที่สุด	ให้	5	คะแนน
มีความคิดเห็น มาก	ให้	4	คะแนน
มีความคิดเห็น ปานกลาง	ให้	3	คะแนน
มีความคิดเห็น น้อย	ให้	2	คะแนน
มีความคิดเห็น น้อยที่สุด	ให้	1	คะแนน

6. นำคะแนนที่ได้มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยลำดับ ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนของโรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มเครือข่ายโรงเรียนชุมชนบ้านสันจำปา อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย จำนวน 39 คน โดยใช้ความถี่และค่าร้อยละ

2. วิเคราะห์สภาพการจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มเครือข่ายโรงเรียนชุมชนบ้านสันจำปา อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย ตามกรอบแนวคิดในการวิจัย 7 ด้าน โดยการหาค่าเฉลี่ย, ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานโดยรวมและรายด้าน

3. นำผลการวิเคราะห์ทางสถิติมาแปลผลตามเกณฑ์ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, หน้า 111)

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00	แปลความหมายว่ามีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50	แปลความหมายว่ามีการปฏิบัติในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50	แปลความหมายว่ามีการปฏิบัติในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50	แปลความหมายว่ามีการปฏิบัติในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50	แปลความหมายว่ามีการปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป
2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่

2.1 การหาค่าร้อยละ (Percentage) โดยใช้สูตร (สมนึก ภัยทัยฉวี, 2545, หน้า 104)

$$P = \frac{f \times 100}{N}$$

P แทน ร้อยละ

f แทน ความถี่ที่ต้องการแปลงให้เป็นร้อยละ

N แทน จำนวนความถี่ทั้งหมด

2.2 การหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) โดยใช้สูตร (สมนึก ภัยทัยฉวี, 2545, หน้า 237)

$$\mu = \frac{\sum X}{N}$$

μ แทน ค่าเฉลี่ย

$\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมดในกลุ่ม

N แทน จำนวนคนในกลุ่ม

2.3 การหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยใช้สูตร (สมนึก ภัยทัยฉวี, 2545, หน้า 237)

$$= \sqrt{\frac{\sum (X - \bar{X})^2}{N - 1}}$$

แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

X แทน คะแนนแต่ละตัว

N แทน จำนวนคะแนนในกลุ่ม

\sum แทน ผลรวม

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เรื่อง สภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มเครือข่ายโรงเรียนชุมชนบ้านสันจำปา อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่ง/หน้าที่ โดยวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบของค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล สภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มเครือข่ายโรงเรียนชุมชนบ้านสันจำปา อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย โดยรวมและรายด้าน โดยหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่ง/หน้าที่ โดยวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบของค่าร้อยละ

ตาราง 4 แสดงจำนวนและค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุ เพศ วุฒิการศึกษา ตำแหน่ง/หน้าที่

สถานภาพของผู้ตอบ แบบสอบถาม	จำนวน (N)	ร้อยละ
อายุ		
20 – 30 ปี	1	2.60
31 – 40 ปี	13	33.30
41 – 50 ปี	18	46.20
51 – 60 ปี	7	17.90
รวม	39	100

ตาราง 4 (ต่อ)

สถานภาพของผู้ตอบ แบบสอบถาม	จำนวน (N)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	14	35.90
หญิง	25	64.10
รวม	39	100
วุฒิการศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	-	-
ปริญญาตรี	32	82.10
สูงกว่าปริญญาตรี	7	17.90
รวม	39	100
ตำแหน่ง/หน้าที่		
ผู้บริหารสถานศึกษา	5	12.82
ครูผู้ปฏิบัติงานสอน	34	87.18
รวม	39	100

จากตาราง 4 พบว่าผู้ที่ตอบแบบสอบถามในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีจำนวนทั้งสิ้น 39 คน ส่วนใหญ่อายุ 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 46.20 เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 64.10 และมีวุฒิการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 82.10 มีตำแหน่ง/หน้าที่ เป็นครูผู้ปฏิบัติงานสอน คิดเป็นร้อยละ 87.18

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มเครือข่ายโรงเรียนชุมชนบ้านสันจำปา อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย โดยรวม และรายด้าน โดยหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยรวมและรายด้าน ดังแสดงไว้ในตารางต่อไปนี้

ตาราง 5 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มเครือข่ายโรงเรียนชุมชนบ้านสันจำปา อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย โดยรวมและรายด้าน (N=39)

สภาพการจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551	~	†	แปลผลระดับ การปฏิบัติ
1. การวางแผนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา	3.91	0.53	มาก
2. การจัดทำโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา	4.03	0.53	มาก
3. การจัดทำคำอธิบายรายวิชา	4.05	0.55	มาก
4. การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	3.99	0.52	มาก
5. การกำหนดรูปแบบ วิธีการ เกณฑ์การจบการศึกษา และเอกสารหลักฐานการศึกษา	4.00	0.53	มาก
6. การพัฒนาระบบการส่งเสริมสนับสนุน	3.91	0.47	มาก
7. การนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล	3.93	0.52	มาก
โดยรวม	3.97	0.52	มาก

จากตาราง 5 พบว่า สภาพการจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มเครือข่ายโรงเรียนชุมชนบ้านสันจำปา อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย โดยรวมมีสภาพการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ($\sim = 3.97$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน จาก 7 ด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากทั้ง 7 ด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงที่สุด 3 อันดับ คือ การจัดทำคำอธิบายรายวิชา ($\sim = 4.05$) การจัดทำโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา ($\sim = 4.03$) การกำหนดรูปแบบวิธีการ เกณฑ์การจบการศึกษา และเอกสารหลักฐานการศึกษา ($\sim = 4.00$)

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มเครือข่ายโรงเรียนชุมชนบ้านสันจำปา อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย ด้านการวางแผนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา (N=39)

สภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551	~	†	แปลผลระดับ การปฏิบัติ
1.1 ศึกษาและรวบรวมข้อมูลพื้นฐานและสารสนเทศ ด้านต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เพื่อใช้ ในการเขียนความนำ การกำหนดวิสัยทัศน์ของหลักสูตร สถานศึกษาอย่างถูกต้องเหมาะสม	4.05	0.51	มาก
1.2 วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานและสารสนเทศเพื่อประเมิน สถานภาพของสถานศึกษาอย่างถูกต้องเหมาะสม	3.87	0.52	มาก
1.3 ชุมชน ผู้ปกครอง และนักเรียนมีส่วนร่วม ในการกำหนดวิสัยทัศน์อย่างแท้จริงและทั่วถึง	3.72	0.51	มาก
1.4 กำหนดวิสัยทัศน์ ให้สอดคล้องตามสภาพปัญหาและ ความจำเป็นของชุมชน	4.00	0.56	มาก
โดยรวม	3.91	0.53	มาก

จากตาราง 6 พบว่า ด้านการวางแผนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยรวมมีสภาพการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ($\sim = 3.91$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ศึกษาและรวบรวมข้อมูลพื้นฐานและสารสนเทศด้านต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เพื่อใช้ในการเขียนความนำ การกำหนดวิสัยทัศน์ของหลักสูตรสถานศึกษาอย่างถูกต้องเหมาะสม ($\sim = 4.05$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ชุมชน ผู้ปกครอง และนักเรียนมีส่วนร่วม ในการกำหนดวิสัยทัศน์อย่างแท้จริงและทั่วถึง ($\sim = 3.72$)

ตาราง 7 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียน ประถมศึกษา กลุ่มเครือข่ายโรงเรียนชุมชนบ้านสันจำปา อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย ด้านการจัดทำโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา (N=39)

สภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551	~	†	แปลผลระดับ การปฏิบัติ
2.1 ศึกษาองค์ประกอบของโครงสร้างหลักสูตร สถานศึกษาและแนวการจัดโครงสร้างหลักสูตร สถานศึกษาอย่างเข้าใจชัดเจน	4.10	0.50	มาก
2.2 กำหนดโครงสร้างเวลาเรียนตามกรอบเวลาที่กำหนด ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 อย่างเหมาะสม	3.97	0.58	มาก
2.3 กำหนดโครงสร้างหลักสูตรชั้นปีตามกรอบเวลาที่ กำหนดในหลักสูตรสถานศึกษาอย่างเหมาะสม	4.00	0.56	มาก
2.4 กำหนดเวลาเรียนของแต่ละกลุ่มสาระ การเรียนรู้ในสาระการเรียนรู้พื้นฐานและสาระ การเรียนรู้เพิ่มเติมอย่างเหมาะสม	4.03	0.49	มาก
โดยรวม	4.03	0.53	มาก

จากตาราง 7 พบว่า ด้านการจัดทำโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา โดยรวมมีสภาพ การปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ($\sim = 4.03$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ทุกข้ออยู่ใน ระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ศึกษาองค์ประกอบของโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาและแนว การจัดโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาอย่างเข้าใจชัดเจน ($\sim = 4.10$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ กำหนดโครงสร้างเวลาเรียนตามกรอบเวลาที่กำหนดในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้น พื้นฐาน พุทธศักราช 2551 อย่างเหมาะสม ($\sim = 3.97$)

ตาราง 8 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียน ประถมศึกษา กลุ่มเครือข่ายโรงเรียนชุมชนบ้านสันจำปา อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย ด้านการจัดทำคำอธิบายรายวิชา (N=39)

สภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551	~	†	แปลผลระดับ การปฏิบัติ
3.1 จัดทำคำอธิบายรายวิชาให้สอดคล้องกับมาตรฐาน การเรียนรู้/ตัวชี้วัดของหลักสูตร	4.08	0.53	มาก
3.2 คำอธิบายรายวิชาพื้นฐานวิเคราะห์จากตัวชี้วัดสาระ การเรียนรู้แกนกลาง และสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น	4.08	0.53	มาก
3.3 คำอธิบายรายวิชาเพิ่มเติม วิเคราะห์จาก ผลการเรียนรู้ตามจุดเน้นที่สถานศึกษากำหนด	4.05	0.56	มาก
3.4 จัดกลุ่มตัวชี้วัด สาระการเรียนรู้แกนกลาง สาระการเรียนรู้ท้องถิ่นที่มีความเชื่อมโยงกันเพื่อ เขียนคำอธิบายรายวิชา	4.00	0.56	มาก
โดยรวม	4.05	0.55	มาก

จากตาราง 8 พบว่า ด้านการจัดทำคำอธิบายรายวิชา โดยรวมมีสภาพการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมาก ($\sim = 4.05$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มี ค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ จัดทำคำอธิบายรายวิชาให้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดของ หลักสูตร และคำอธิบายรายวิชาพื้นฐานวิเคราะห์จากตัวชี้วัดสาระการเรียนรู้แกนกลางและ สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น ($\sim = 4.08$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ จัดกลุ่มตัวชี้วัด สาระการเรียนรู้ แกนกลาง สาระการเรียนรู้ท้องถิ่นที่มีความเชื่อมโยงกันเพื่อเขียนคำอธิบายรายวิชา ($\sim = 4.00$)

ตาราง 9 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียน ประถมศึกษา กลุ่มเครือข่ายโรงเรียนชุมชนบ้านสันจำปา อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (N=39)

สภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551	~	†	แปลผลระดับ การปฏิบัติ
4.1 แต่งตั้งคณะทำงานออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่มีความรู้ความเข้าใจในการออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นอย่างดี	3.97	0.54	มาก
4.2 ศึกษาหลักการ แนวคิดเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนจากเอกสารที่เกี่ยวข้องเข้าใจชัดเจน	3.97	0.49	มาก
4.3 ศึกษาวิสัยทัศน์ สมรรถนะสำคัญของหลักสูตรสถานศึกษาและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนรวมทั้งโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาอย่างเข้าใจชัดเจน เพื่อออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	4.00	0.51	มาก
4.4 กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มีรูปแบบ วิธีการที่เหมาะสมครอบคลุม ทั้งกิจกรรมแนะแนว กิจกรรมนักเรียน และกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์	4.03	0.54	มาก
โดยรวม	3.99	0.52	มาก

จากตาราง 9 พบว่า ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยรวมมีสภาพการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ($\sim = 3.99$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มีรูปแบบ วิธีการ ที่เหมาะสมครอบคลุมทั้งกิจกรรมแนะแนว กิจกรรมนักเรียน และกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ ($\sim = 4.03$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ แต่งตั้งคณะทำงานออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่มีความรู้ความเข้าใจในการออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นอย่างดี และศึกษาหลักการ แนวคิดเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนจากเอกสารที่เกี่ยวข้องเข้าใจชัดเจน ($\sim = 3.97$)

ตาราง 10 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียน ประถมศึกษา กลุ่มเครือข่ายโรงเรียนชุมชนบ้านสันจำปา อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย ด้านการกำหนดรูปแบบ วิธีการ เกณฑ์การจบการศึกษา และเอกสารหลักฐานการศึกษา (N=39)

สภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551	~	†	แปลผล ระดับการ ปฏิบัติ
5.1 แต่งตั้งคณะทำงานกำหนดรูปแบบวิธีการ เกณฑ์การจบ การศึกษาและเอกสารหลักฐานการศึกษาที่มีความรู้ ความ เข้าใจเป็นอย่างดี	4.10	0.64	มาก
5.2 ศึกษาหลักการแนวคิดเกี่ยวกับการวัดผลประเมินผลการ กำหนดรูปแบบ วิธีการ เกณฑ์การตัดสินและเอกสาร หลักฐานการศึกษาจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างเข้าใจ ชัดเจน	3.97	0.54	มาก
5.3 ศึกษาข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาเกี่ยวกับ ปัจจัย ต่าง ๆ ด้านผู้เรียน ครู การจัดการเรียนรู้ สื่อและการวัด ประเมินผลอย่างเข้าใจ	3.95	0.51	มาก
5.4 จัดทำระเบียบการวัดและประเมินผลของหลักสูตร สถานศึกษาอย่างถูกต้อง เป็นไปตามแนวทางการวัดและ ประเมินผลการศึกษาของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้น พื้นฐาน พ.ศ. 2551	4.00	0.46	มาก
5.5 จัดทำเอกสารหลักฐานการศึกษาที่สามารถนำมาใช้ ประโยชน์ในการแสดงถึง ความรู้ความสามารถของนักเรียนที่ ใช้ในการศึกษาหรือประกอบอาชีพได้	3.97	0.49	มาก
โดยรวม	4.00	0.53	มาก

จากตาราง 10 พบว่า ด้านการกำหนดรูปแบบ วิธีการ เกณฑ์การจบการศึกษา และ
เอกสารหลักฐานการศึกษา โดยรวมมีสภาพการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก (~ =4.00) เมื่อพิจารณา
เป็นรายข้อพบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ แต่งตั้งคณะทำงาน

กำหนดรูปแบบวิธีการ เกณฑ์การจบการศึกษาและเอกสารหลักฐานการศึกษาที่มีความรู้ ความเข้าใจ เป็นอย่างดี ($\sim = 4.10$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ศึกษาข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษา เกี่ยวกับ ปัจจัยต่าง ๆ ด้านผู้เรียน ครู การจัดการเรียนรู้ สื่อและการวัดประเมินผลอย่างเข้าใจ ($\sim = 3.95$)

ตาราง 11 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียน ประถมศึกษา กลุ่มเครือข่ายโรงเรียนชุมชนบ้านสันจำปา อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย ด้านการพัฒนาระบบการส่งเสริมสนับสนุน (N=39)

สภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551	\sim	\dagger	แปลผล ระดับการปฏิบัติ
6.1 วางแผนกำหนดกิจกรรมการนำหลักสูตรไปใช้ในเรื่องของการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานทั่วไปและระบบส่งเสริมสนับสนุนอื่น ๆ อย่างเหมาะสมและเป็นระบบ	3.95	0.46	มาก
6.2 กำหนดแนวปฏิบัติกิจกรรม ในการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานทั่วไป และระบบส่งเสริมสนับสนุนอื่น ๆ เพื่อสนับสนุนการใช้หลักสูตรสถานศึกษาอย่างเหมาะสม	3.95	0.46	มาก
6.3 ตรวจสอบความเหมาะสมของการจัดการในเรื่องการบริหารงานวิชาการ การบริหาร งานทั่วไป และระบบส่งเสริมสนับสนุนอื่น ๆ เพื่อปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพ	3.87	0.47	มาก
6.4 พัฒนาระบบส่งเสริมสนับสนุนให้เอื้อต่อการบริหารจัดการหลักสูตร ทั้งการบริหารงานวิชาการ การ บริหารงาน ทั่วไป และระบบส่งเสริมสนับสนุนอื่น ๆ เช่น การแนะแนวการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพ	3.92	0.42	มาก
6.5 ตรวจสอบเอกสารหลักสูตรสถานศึกษา และปรับปรุง แก้ไขแต่ละองค์ประกอบของหลักสูตร ให้ สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เหมาะสมกับ บริบทของสถานศึกษา	3.87	0.52	มาก

ตาราง 11 (ต่อ)

สภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551	~	†	แปลผล ระดับการ ปฏิบัติ
6.6 นำเอกสารหลักสูตรสถานศึกษา เสนอขอรับความเห็นชอบต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรมีคุณภาพ	3.92	0.53	มาก
6.7 เรียบเรียงเอกสารประกอบหลักสูตรสถานศึกษา เช่น เอกสารหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม เอกสารการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เอกสารระเบียบหลักเกณฑ์และวิธีการวัดและประเมินผลอย่างถูกต้อง ครบถ้วน	3.90	0.45	มาก
โดยรวม	3.91	0.47	มาก

จากตาราง 11 พบว่า ด้านการพัฒนาระบบการส่งเสริมสนับสนุน โดยรวมมีสภาพการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ($\sim = 3.91$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ วางแผนกำหนดกิจกรรมการนำหลักสูตรไปใช้ในเรื่องของการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานทั่วไปและระบบส่งเสริมสนับสนุนอื่น ๆ อย่างเหมาะสมและเป็นระบบ และกำหนดแนวปฏิบัติกิจกรรมในการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานทั่วไป และระบบส่งเสริมสนับสนุนอื่น ๆ เพื่อสนับสนุนการใช้หลักสูตรสถานศึกษาอย่างเหมาะสม ($\sim = 3.95$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ตรวจสอบความเหมาะสมของการจัดการในเรื่องการบริหารงานวิชาการ การบริหาร งานทั่วไป และระบบส่งเสริมสนับสนุนอื่น ๆ เพื่อปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพ ($\sim = 3.87$)

ตาราง 12 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียน ประถมศึกษา กลุ่มเครือข่ายโรงเรียนชุมชนบ้านสันจำปา อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล (N=39)

สภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551	~	†	แปลผลระดับ การปฏิบัติ
7.1 สถานศึกษามีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศ ภายในของสถานศึกษา	4.13	0.52	มาก
7.2 สถานศึกษาได้จัดทำแผนงาน/โครงการนิเทศกำกับ ติดตามในสถานศึกษา	4.03	0.43	มาก
7.3 สถานศึกษาได้จัดทำเอกสารหลักฐาน การนิเทศ กำกับ ติดตามที่เป็นปัจจุบัน	3.82	0.56	มาก
7.4 สถานศึกษามีการจัดระบบการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล	3.95	0.46	มาก
7.5 สถานศึกษามีการนิเทศการประกันคุณภาพภายใน	3.85	0.54	มาก
7.6 สถานศึกษาจัดให้มีการนิเทศ กำกับ ติดตาม และ ประเมินผลการใช้หลักสูตรอย่างสม่ำเสมอ	3.92	0.53	มาก
7.7 สถานศึกษามีการประเมินหลักสูตร โดยใช้เทคนิควิธี และเครื่องมือที่มีความเหมาะสม	3.95	0.46	มาก
7.8 สถานศึกษาได้จัดทำรายงานการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล	3.95	0.51	มาก
7.9 สถานศึกษาได้รับการนิเทศ กำกับ ติดตามและ ประเมินผลการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการจาก ภายนอกสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอ	3.79	0.66	มาก
โดยรวม	3.93	0.52	มาก

จากตาราง 12 พบว่า ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล โดยรวมมีสภาพ การปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก (~ =3.93) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ สถานศึกษามีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศภายในของ

สถานศึกษา ($\sim = 4.13$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานศึกษาได้รับการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการ จากภายนอกสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอ ($\sim = 3.79$)

บทที่ 5

บทสรุป

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษา สภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มเครือข่ายโรงเรียนชุมชนบ้านสันจำปา อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย ตามมาตรฐานการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา 7 ด้าน คือ การวางแผนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การจัดทำโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา การจัดทำคำอธิบายรายวิชา การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การกำหนดรูปแบบ วิธีการ เกณฑ์การจบการศึกษา และเอกสารหลักฐานการศึกษา การพัฒนาระบบการส่งเสริมสนับสนุน การนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล ผลการศึกษาค้นคว้าสรุปได้ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษา สภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มเครือข่ายโรงเรียนชุมชนบ้านสันจำปา อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย มีผู้ตอบแบบสอบถาม ในการศึกษาครั้งนี้ จำนวนทั้งสิ้น 39 คน เป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 5 คน และครูผู้สอนจำนวน 34 คน ผลการวิจัยพบดังนี้

สภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มเครือข่ายโรงเรียนชุมชนบ้านสันจำปา อำเภอ แม่สรวย จังหวัดเชียงราย โดยรวมทุกด้านมีสภาพการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านมีสภาพการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ด้านการจัดทำคำอธิบายรายวิชา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการจัดทำโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการกำหนดรูปแบบ วิธีการ เกณฑ์การจบการศึกษา และเอกสารหลักฐานการศึกษา ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการวางแผนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และด้านการพัฒนาระบบการส่งเสริมสนับสนุน

อภิปรายผลการวิจัย

ในการศึกษาสภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มเครือข่ายโรงเรียนชุมชนบ้านสันจำปา อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย มีประเด็นที่จะนำมาอภิปรายดังนี้

ผลการวิจัยพบว่า สภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มเครือข่ายโรงเรียนชุมชนบ้านสันจำปา อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย โดยรวมมีสภาพการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

สาเหตุที่การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา มีสภาพโดยรวมและทุกด้านมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก อาจเนื่องมาจากสาเหตุต่าง ๆ ดังนี้

1. การก้าวเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียนในปีพุทธศักราช 2558 ของประเทศสมาชิกทั้ง 10 ประเทศ ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญต่อการเตรียมพลเมือง โดยผ่านการจัดการศึกษา เริ่มตั้งแต่การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. สถานศึกษาได้เตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการประเมินจากหน่วยงานภายนอก สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (สมศ.)
3. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 กำหนดให้มีการประกันคุณภาพทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ซึ่งเป็นการผลักดันให้สถานศึกษาพร้อมรับการพัฒนาทุกด้าน
4. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา แต่ละเขตพื้นที่การศึกษาเกิดความตระหนักในการส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา ได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ความสามารถด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

ผลการศึกษาดังกล่าวครั้งนี้ มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มเครือข่ายโรงเรียนชุมชนบ้านสันจำปา อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย ดังนี้

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ควรมีการจัดประชุมอบรม สัมมนาให้ความรู้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาทุกปี เพื่อนำความรู้มาพัฒนาเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรให้มากขึ้น
2. ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการบริหารหลักสูตร และจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล ตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโรงเรียน ให้ผู้เรียนมีศักยภาพเป็นพลโลก

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

ควรมีการศึกษาสภาพและปัญหาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ทุกโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด. 2551.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). **หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว
- การเปรียบเทียบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. สืบค้นเมื่อ 10 สิงหาคม 2554, จาก http://www.ci.cmru.ac.th/lesson_teacher/teacher_12.ppt.
- การพัฒนาหลักสูตร**. สืบค้นเมื่อ 4 สิงหาคม 2554, จาก http://trat.nfe.go.th/thrat/topic5_old.php?page=2.
- แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนวัดไผ่ตัน เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร**. สารนิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน, สำนักงานกฤษฎีกา. **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545**. กรุงเทพฯ: พรินทวารกราฟฟิค จำกัด
- คณิงนิจ ศิริ. (2549). **ความคิดเห็นของครูและผู้ปกครองนักเรียนเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนสันกำแพงคันธารุสรณ์ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่**. การค้นคว้าแบบอิสระ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- ชนันท์ ธาตุทอง. (2550). **เทคนิคการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา**. (พิมพ์ครั้งที่3). นครปฐม: เพชรเกษมการพิมพ์.
- จิตรกร หาญกล้า. (2547). **ปัญหาและแนวทางในการปรับปรุงการใช้หลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียนบ้านทาน**. ลำปาง: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เฉลิมพล บรรเทา. (2545). **ปัจจัยบางประการทางการบริหารที่ส่งผลต่อการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย**. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชมพันธุ์ ฤกษ์จร ฤณ อยุธยา (2540). **การพัฒนาหลักสูตร**. กรุงเทพฯ: ชาวช่าง.
- ธวัชชัย ชัยจิรฉายากุล. (2545). **การพัฒนาหลักสูตรจากแนวคิดสู่การปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด อักษรบัณฑิต.

ธำรง บัวศรี. (2542). **ทฤษฎีหลักสูตร: การออกแบบพัฒนา**. กรุงเทพฯ: เอรารัณการพิมพ์.

นิรมล ศตวุฒิ และคณะ. (2546). **ประสบการณ์ภาคสนามในการพัฒนาหลักสูตร**.

(พิมพ์ครั้งที่ 2) กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

นิรมล ศตวุฒิ. (2543). **การพัฒนาหลักสูตร**. (พิมพ์ครั้งที่ 2) กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์

มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

บุญชม ศรีสะอาด. (2545). **วิธีการสร้างสถิติสำหรับการวิจัย**. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ:

สุวีริยาสาส์น.

แบบสอบถามเพื่อการนิเทศติดตาม การขับเคลื่อนการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษา

ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม

เขต 2. สืบค้นเมื่อ 2 พฤศจิกายน 2554, จาก <http://trat.nfe.go.th/thrat/>

topic5_old.php?page=2.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2545). **การนิเทศการศึกษา และนิเทศภายใน**. กรุงเทพฯ:

พิมพ์บริษัทพิมพ์ดี.

ปฎูล นันทวงศ์ และโพโรจน์ คำงวิเศษ. (2543). **หลักสูตรและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน**.

สงขลา: สถาบันราชภัฏสงขลา.

พิณ จันระวังยศ. (2549). **สภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลาง**

การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ:

บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยรามคำแหง.

พันธณีย์ วิหคโต. (2545). **การติดตาม และประเมินผลการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา**

ตามแนวการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนนาร่องของกรมวิชาการ

กระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

พัชรินทร์ วงศ์ดีป. (2551). **การดำเนินงานตามหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนดอยเต่า**

วิทยาคม จังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่,

เชียงใหม่.

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.

2545. (2545). กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

รุจิรี ภูสาระ (2545). **การพัฒนาหลักสูตร: ตามแนวปฏิรูปการศึกษา**. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย.

วัฒนาพร ระงับทุกข์. (2545). **เทคนิคและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็น**

สำคัญ. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.

สรุปหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. สืบค้นเมื่อ 8 สิงหาคม 2554, จาก <http://fin.in.th/archives/777>.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ สำนักงานয়กรัฐมนตรี. (2550).

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 พ.ศ.2550-2554. กรุงเทพฯ: สุตรไพศาล.

สุนีย์ ภูพันธ์. (2546). แนวคิดพื้นฐานการสร้างและการพัฒนาหลักสูตร. เชียงใหม่:

เชียงใหม่โรงพิมพ์แสงศิลป์.

สุมิตร คุณานุกร. (2536). หลักสูตรและการสอน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.

สังต์ อุทรานันท์. (2532). เทคนิคการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ. (พิมพ์ครั้งที่ 6).

กรุงเทพฯ: มิตรสยาม.

สมนึก ภัททิยธนี. (2545). การวัดผลการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่4). กาล์สินธุ์: ประสานการพิมพ์.

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. (2543). กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้า และพัสดุภัณฑ์.

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. (2552). กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้า และพัสดุภัณฑ์.

อดิศักดิ์ สิงห์สีโว. (2549). ความใฝ่ใจต่อวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาและสังกัดสำนักงานคณะกรรมการ

การประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 10. มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

อรนันท์ นิมนุช. (2550). ความคิดเห็นการใช้หลักสูตรสถานศึกษาของครูปฐมวัยใน

โรงเรียนของอัครสังฆมณฑล. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

อ้อมอารี สุวรรณศรี. (2547). การใช้หลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนอ้อมอารีพิทยา

จังหวัดลำปาง. การค้นคว้าแบบอิสระ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

Oliver, Peter F. (1992). *Developing Curriculum 3rd en*. New Youk: Harper Collins Publisher.

Saylor, J. G., Alexander, W. M., & Lewis, A. J. (1981). *Curriculum planning for better teaching and learning*. New York: Holt, Rinehart & Winston.

Sowell, Evelyn J. (1996). **Curriculum An Integrative Introduction**. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice Hall.

แบบสอบถาม

สภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

ของโรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มเครือข่ายโรงเรียนชุมชนบ้านสันจำปา

อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย

.....

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม

1. แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นการสอบถามเกี่ยวกับสภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มเครือข่ายโรงเรียนชุมชนบ้านสันจำปา อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย

2. ในการตอบแบบสอบถามจะไม่มีผลกระทบต่อสถานศึกษาของท่าน กรุณาตอบแบบสอบถาม ทุกตอนทุกข้อและพิจารณาให้ตรงกับความเป็นจริง คำตอบของท่านจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง เพราะจะเป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูง ที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถามครั้งนี้

นางสาวกมลพร ศรีชัย

นักศึกษาปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยพะเยา

ตอนที่ 1

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

.....

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน () ที่ตรงกับสถานภาพของท่าน

1. เพศ
 - () ชาย
 - () หญิง
2. อายุ
 - () 20 – 30 ปี
 - () 31 – 40 ปี
 - () 41 – 50 ปี
 - () 51 – 60 ปี
3. วุฒิการศึกษา
 - () ต่ำกว่าปริญญาตรี
 - () ปริญญาตรี
 - () สูงกว่าปริญญาตรี
4. ตำแหน่ง / หน้าที่
 - () ผู้บริหาร
 - () ครู
5. ประเภทของสถานศึกษา
 - () ประถมศึกษา
 - () มัธยมศึกษา (ขยายโอกาส)
 - () มัธยมศึกษา
6. ขนาดของสถานศึกษา
 - () ขนาดใหญ่
 - () ขนาดกลาง
 - () ขนาดเล็ก

ตอนที่ 2

แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา
ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
ของโรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มเครือข่ายโรงเรียนชุมชนบ้านสันจำปา
อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย

.....

คำชี้แจง

โปรดพิจารณาประเด็นเกี่ยวกับสภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตร
แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มเครือข่าย
โรงเรียนชุมชนบ้านสันจำปา อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย ที่ตรงกับกระบวนการของท่านว่า
มีกระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาอยู่ในระดับใด

5 หมายถึง	มีการปฏิบัติในระดับ	มากที่สุด
4 หมายถึง	มีการปฏิบัติในระดับ	มาก
3 หมายถึง	มีการปฏิบัติในระดับ	ปานกลาง
2 หมายถึง	มีการปฏิบัติในระดับ	น้อย
1 หมายถึง	มีการปฏิบัติในระดับ	น้อยที่สุด

ตัวอย่างแบบสอบถาม

ข้อ	สภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
		5	4	3	2	1
0	การวางแผนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา		✓			
00	การจัดทำโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา	✓				

จากตัวอย่างแสดงว่า

- ข้อ (0) มีสภาพการปฏิบัติระดับมาก
ข้อ (00) มีสภาพการปฏิบัติระดับมากที่สุด

ที่	สภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	การวางแผนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา					
	1.1 ศึกษาและรวบรวมข้อมูลพื้นฐานและสารสนเทศด้านต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาเพื่อใช้ในการเขียนความนำการกำหนดวิสัยทัศน์ของหลักสูตรสถานศึกษาอย่างถูกต้องเหมาะสม					
	1.2 วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานและสารสนเทศเพื่อประเมินสภาพของสถานศึกษาอย่างถูกต้องเหมาะสม					
	1.3 ชุมชน ผู้ปกครอง และนักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์อย่างแท้จริงและทั่วถึง					
	1.4 กำหนดวิสัยทัศน์ให้สอดคล้องตามสภาพปัญหาและความจำเป็นของชุมชน					
2	การจัดทำโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา					
	2.1 ศึกษาองค์ประกอบของโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาและแนวการจัดโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาอย่างเข้าใจชัดเจน					
	2.2 กำหนดโครงสร้างเวลาเรียนตามกรอบเวลาที่กำหนดในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 อย่างเหมาะสม					

ที่	สภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	2.3 กำหนดโครงสร้างหลักสูตรชั้นปีตามกรอบเวลาที่กำหนดในหลักสูตรสถานศึกษาอย่างเหมาะสม					
	2.4 กำหนดเวลาเรียนของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ในสาระการเรียนรู้พื้นฐานและสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมอย่างเหมาะสม					
3	การจัดทำคำอธิบายรายวิชา					
	3.1 จัดทำคำอธิบายรายวิชาให้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดของหลักสูตร					
	3.2 คำอธิบายรายวิชาพื้นฐานวิเคราะห์จากตัวชี้วัดสาระการเรียนรู้แกนกลางและสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น					
	3.3 คำอธิบายรายวิชาเพิ่มเติม วิเคราะห์จากผลการเรียนรู้ตามจุดเน้นที่สถานศึกษากำหนด					
	3.4 จัดกลุ่มตัวชี้วัด สาระการเรียนรู้แกนกลาง สาระการเรียนรู้ท้องถิ่นที่มีความเชื่อมโยงกันเพื่อเขียนคำอธิบายรายวิชา					
4	การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน					
	4.1 แต่งตั้งคณะทำงานออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่มีความรู้ความเข้าใจในการออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นอย่างดี					

ที่	สภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	4.2 ศึกษาหลักการ แนวคิดเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนจากเอกสารที่เกี่ยวข้องเข้าใจชัดเจน					
	4.3 ศึกษาวิสัยทัศน์ สมรรถนะสำคัญของหลักสูตรสถานศึกษาและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน รวมทั้งโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาอย่างเข้าใจชัดเจน เพื่อออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน					
	4.4 กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มีรูปแบบวิธีการที่เหมาะสมครอบคลุมทั้งกิจกรรมแนะแนว กิจกรรมนักเรียน และกิจกรรมเพื่อสังคมและ สาธารณประโยชน์					
5	การกำหนดรูปแบบ วิธีการ เกณฑ์การจบการศึกษา และเอกสารหลักฐานการศึกษา					
	5.1 แต่งตั้งคณะทำงานกำหนดรูปแบบวิธีการ เกณฑ์การจบการศึกษาและเอกสารหลักฐานการศึกษาที่มีความรู้ความเข้าใจเป็นอย่างดี					
	5.2 ศึกษาหลักการแนวคิดเกี่ยวกับการวัดผลประเมินผลกำหนดยุทธศาสตร์ วิธีการ เกณฑ์การตัดสินและเอกสารหลักฐานการศึกษาจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างเข้าใจชัดเจน					

ที่	สภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	5.3 ศึกษาข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาเกี่ยวกับ ปัจจัยต่าง ๆ ด้านผู้เรียน ครู การจัดการเรียนรู้ สื่อและการวัดประเมินผลอย่างเข้าใจ					
	5.4 จัดทำระเบียบการวัดและประเมินผลของหลักสูตรสถานศึกษาอย่างถูกต้อง เป็นไปตามแนวทางการวัดและประเมินผลการศึกษาของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551					
	5.5 จัดทำเอกสารหลักฐานการศึกษาที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการแสดงถึงความรู้ความสามารถของนักเรียนที่ใช้ในการศึกษาหรือประกอบอาชีพได้					
6	การพัฒนากระบวนการส่งเสริมสนับสนุน					
	6.1 วางแผนกำหนดกิจกรรมการนำหลักสูตรไปใช้ในเรื่องของการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานทั่วไปและระบบส่งเสริมสนับสนุนอื่น ๆ อย่างเหมาะสมและเป็นระบบ					
	6.2 กำหนดแนวปฏิบัติกิจกรรมในการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานทั่วไปและระบบส่งเสริมสนับสนุนอื่น ๆ เพื่อสนับสนุนการใช้หลักสูตรสถานศึกษาอย่างเหมาะสม					

ที่	สภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	6.3 ตรวจสอบความเหมาะสมของการจัดการในเรื่อง การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานทั่วไป และระบบส่งเสริมสนับสนุนอื่น ๆ เพื่อปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพ					
	6.4 พัฒนาระบบส่งเสริมสนับสนุนให้เอื้อต่อการบริหารจัดการหลักสูตร ทั้งการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานทั่วไปและระบบส่งเสริมสนับสนุนอื่น ๆ เช่น การแนะแนว การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพ					
	6.5 ตรวจสอบเอกสารหลักสูตรสถานศึกษา และปรับปรุง แก้ไขแต่ละองค์ประกอบของหลักสูตร ให้สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา					
	6.6 นำเอกสารหลักสูตรสถานศึกษาเสนอขอรับความเห็นชอบต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขให้หลักสูตรมีคุณภาพ					
	6.7 เรียบเรียงเอกสารประกอบหลักสูตรสถานศึกษา เช่น เอกสารหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม เอกสารการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เอกสารระเบียบหลักเกณฑ์และวิธีการวัดและประเมินผล อย่างถูกต้องครบถ้วน					

ที่	สภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
7.	การนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล					
	7.1 สถานศึกษามีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศภายในของสถานศึกษา					
	7.2 สถานศึกษาได้จัดทำแผนงาน/โครงการนิเทศกำกับ ติดตามในสถานศึกษา					
	7.3 สถานศึกษาได้จัดทำเอกสารหลักฐานการนิเทศ กำกับ ติดตามที่เป็นปัจจุบัน					
	7.4 สถานศึกษามีการจัดระบบการนิเทศกำกับ ติดตามและประเมินผล					
	7.5 สถานศึกษามีการนิเทศการประกันคุณภาพภายใน					
	7.6.สถานศึกษาจัดให้มีการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการใช้หลักสูตรอย่างสม่ำเสมอ					
	7.7 สถานศึกษามีการประเมินหลักสูตรโดยใช้เทคนิควิธีและเครื่องมือที่มีความเหมาะสม					
	7.8 สถานศึกษาได้จัดทำรายงานการนิเทศกำกับ ติดตาม และประเมินผล					
	7.9 สถานศึกษาได้รับการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการจากภายนอกสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอ					

ประวัติผู้ศึกษาค้นคว้า

ประวัติผู้ศึกษาค้นคว้า

ชื่อ นามสกุล	กมลพร ศรีชัย
วัน เดือน ปี เกิด	16 กันยายน 2514
ที่อยู่ปัจจุบัน	86 หมู่ 1 ตำบลม่วงคำ อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย 57120
ที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนบ้านทุ่งฟ้าผ่า อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย
ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน	ครู
ประสบการณ์การทำงาน	
พ.ศ. 2554	รับราชการครู โรงเรียนบ้านทุ่งฟ้าผ่า อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย
พ.ศ. 2552-2554	รับราชการครู โรงเรียนบ้านห้วยหญ้าไซ อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย
พ.ศ. 2550-2552	รับราชการครู โรงเรียนบ้านปางหก อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2543	ค.บ. (การประถมศึกษา) สถาบันราชภัฏเชียงใหม่